

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN ETKİLERİNİN EN
AZA İNDİRİLMESİ, KURAKLIKLA MÜCADELE VE SU
KAYNAKLARININ VERİMLİ KULLANILMASI İÇİN
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ
AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI
KOMİSYONU**

(10/77, 372, 491, 534, 693, 817, 868, 992, 1004, 1018, 1150, 1170, 1221,
1305, 1434, 1518, 1806, 1815, 1943, 2009, 2139, 2206, 2391, 2909,
2929, 3031, 3032, 3382, 3558, 3575, 3581, 3583, 3647, 3677, 3682,
3690, 3708, 3740, 3769, 3798, 3817, 3831, 3840)

TUTANAK DERGİSİ

**5'inci Toplantı
14 Nisan 2021 Çarşamba**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Veysel Eroğlu'nun, Komisyonun bugünkü toplantısında ve sonraki toplantılarında sunum yapacaklara ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı Akif Özkaldı'nın, iklim değişikliği sürecinde Türkiye'de su yönetimi hakkında sunumu

2.- Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdür Yardımcısı Mustafa Bulut'un, Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü'nün iklim değişikliğiyle ilgili yaptığı çalışmaları ve yapılması planlanan çalışmaları hakkında sunumu

3.- Orman Mühendisleri Odası Genel Başkanı Hasan Türkyılmaz'ın,
küresel iklim değışikliğinin ormanlar üzerindeki etkileri hakkında sunumu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN ETKİLERİNİN EN AZA İNDİRİLMESİ, KURAKLIKLA MÜCADELE VE SU KAYNAKLARININ VERİMLİ KULLANILMASI İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU

(10/77, 372, 491, 534, 693, 817, 868, 992, 1004, 1018, 1150, 1170, 1221, 1305, 1434, 1518, 1806,
1815, 1943, 2009, 2139, 2206, 2391, 2909, 2929, 3031, 3032, 3382, 3558, 3575, 3581, 3583, 3647,
3677, 3682, 3690, 3708, 3740, 3769, 3798, 3817, 3831, 3840)

5'inci Toplantı

14 Nisan 2021 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Küresel İklim Değişikliğinin Etkilerinin En Aza İndirilmesi, Kuraklıkla Mücadele ve Su Kaynaklarının Verimli Kullanılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 15.02'de açıldı.

Komisyon Başkanı Veysel Eroğlu, Komisyonun bugünkü toplantısında ve sonraki toplantılarında sunum yapacaklara ilişkin açıklama yaptı.

Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı Akif Özkaldı tarafından, iklim değişikliği sürecinde Türkiye'de su yönetimi;

Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdür Yardımcısı Mustafa Bulut tarafından, Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğünün iklim değişikliğiyle ilgili yaptığı çalışmaları ve yapılması planlanan çalışmaları;

Orman Mühendisleri Odası Genel Başkanı Hasan Türkyılmaz tarafından, küresel iklim değişikliğinin ormanlar üzerindeki etkileri;

Hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 20 Nisan 2021 Salı günü saat 13.59'da toplanmak üzere saat 18.58'de toplantıya son verildi.

14 Nisan 2021 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.02

BAŞKAN: Veysel EROĞLU (Afyonkarahisar)

BAŞKAN VEKİLİ: Nevzat CEYLAN (Ankara)

SÖZCÜ: Semra KAPLAN KIVIRCIK (Manisa)

KÂTİP: Hasan KALYONCU (İzmir)

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hayırlara vesile olması dileğiyle toplantıyı açıyorum.(*)

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Veysel Eroğlu'nun, Komisyonun bugünkü toplantısında ve sonraki toplantılarında sunum yapacaklara ilişkin açıklaması

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Özellikle bugün sunum yapacak olan arkadaşlarımız var.

Akif Özkaldı, kendisi Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı. Esasen DSİ kökenli, DSİ'de Genel Müdürlük yaptı, sonra müsteşar yardımcılığı, şimdi Bakan Yardımcısı. Bunun dışında Mustafa Bulut, Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdür Yardımcısı. Nurettin Taş, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürü. Bir de Hasan Türkyılmaz, geçen sefer dinleyememiştik, o da inşallah gelmiştir.

Evet, bugünkü konuşmacılar böyle.

Efendim, bu arada Komisyonumuza bir bilgi sunmak istiyorum: Önümüzdeki hafta salı günü özellikle Ticaret Bakan Yardımcımız Gonca Yılmaz Batur, Boğaziçi Üniversitesinde iklimle ilgili çalışan -değerli bir profesör var- Profesör Doktor Levent Kurnaz, gene İstanbul Teknik Üniversitesinde iklimle ilgili çalışan Profesör Doktor Levent Şaylan ve bir de Boğaziçi Üniversitesinde İklim Değişikliği ve Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi eski müdürü emekli Profesör Doktor Murat Türkerş'i davet etmek istiyoruz. Bunların vakitleri uygunsa bu arkadaşları davet edeceğiz.

Çarşamba günü de ODTÜ'den Profesör Doktor Ebru Voyvoda, gene ODTÜ'den Profesör Doktor Meryem Beklioğlu, bunlar iklim değişikliği ve çevre konusunda çalışıyorlar. Ayrıca Marmara Üniversitesinden Profesör Doktor Semra Cerit Mazlum, İstanbul Teknik Üniversitesinden Profesör Doktor Hüseyin Toros, bunların hepsi iklimle alakalı. Artık hocalarımızı da uygunsa dörder dörder çağırmaya başladık, zaten herkesin talepleri var.

Hayırlı olsun.

Şimdi gelebilecek olanları davet edeceğiz, burada sunsunlar ama bazen gelemeyecek olanlar var; biliyorsunuz ulaşım yasağı da var, 65 yaş üzerinde olanlar var, onlardan uygun görürseniz canlı bağlantıyla sunumlarını yapmalarını isteyelim.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Bakanım, bu arkadaşların özellikle, spesifik olarak çalıştığı alanlar vardır. Komisyon iklim değişikliği ve kuraklıkla ilgili ama mesela hangi hoca hangi konuyla özel olarak, spesifik olarak çalışıyorsa, akademik olarak sunum yapacaksa bunu da bilirsek biz ona göre hazırlık yaparız.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, doğru, arzu ederseniz, bunların hepsinin elimizde hâl tercümeleri, "CV"leri var yani "CV"lerini gönderirim size.

(*) Coronavirus salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalarına katılmaktadır.

MURAT BAKAN (İzmir) – Komisyona desinler ki şu konuda mesela biri kuraklıkla ilgili, biri iklim değişikliğiyle, biri farklı konuyla. Hocam daha iyi bilir.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Murat Bey’in dediği...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Müsaade ederseniz şöyle yapacağım: Biz, şu anda daha davet etmedik. Eğer uygun görürseniz bugün davet edeceğiz. Onların hangi konuda konuşacaklarını da kendilerinden isteyeceğiz. Hatta önceden sunumu da istiyoruz, sizlere de sunumu gönderiyoruz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Tamam Hocam.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani, bizim Komisyon -nazar değmesin- çok iyi çalışıyor yani bütün sunumların tamamı geliyor.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Murat Bey’in dediğine ek olarak da şunu söylesek oraya...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ne oldu arkadaşlar?

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Sayın Bakanım, ekrana veremediler ama uygun görürseniz ben buradan başlayayım.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Ekleyebilir miyim Sayın Bakanım?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bir dakika Akif Bey.

Buyurun Hasan Bey.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Gelen arkadaşlara şunu söylersek yani...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Mikrofonu açayım mı yoksa şey mi?

HASAN KALYONCU (İzmir) – Fark etmez.

Olur, mikrofonu da açabilirsiniz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, açtım Hasan Bey.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, gelen arkadaşlara anlatacakları konulara girişte zaman kaybedilmemesi açısından... Yani dünyadaki iklim değişimi nedir, ne değildir, zaten bunları burada gördük.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Gördük, evet.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Hangi alanlarda ne tedbirler alınabilecek, uyum olarak ne yapılabilecek? Buralara yoğunlaşırlarsa hem Komisyonun çalışması açısından çok faydalı olacak hem zaman açısından da faydalı olacak yani genel bilgi kısmını geçip de direkt konularına girip onları anlatırlarsa çok faydalı olacak.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hasan Bey, çok güzel bir noktaya temas ettin. Esasen biz bunu da önemsiyoruz ve hatta biz bundan önceki sunumları gönderiyoruz ki yeniden sıfırdan “a” “b”den başlamasın “elif” “b”den başlamasın diye buna dikkat ediyoruz.

Şimdi, Sayın Süllü biz gıyabınızda gelmediniz diye aleyhinizde konuşuyorduk ama neyse...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Öyle mi? Biraz geciktim, bir konuğum vardı, kusura bakmayın Sayın Başkanım ama iyi olmuş.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Ama Murat Bey dedi ki: “Ben aratmam.”

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – “Aratmam.” dediği için Murat Bey gel. Aslında zaten vekâlete gerek yok artık.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım; bir iki talebimiz daha olacak dinlenmesini istediğimiz; daha önceki listemizde vermemiştik ek olarak. Biri İklim, Enerji ve Çevre Sorunları Araştırma Derneği, onların da bu konuda çok yoğun çalışmaları var. Diğeri de biz odalarda Elektrik Mühendisleri Odasını sanıyorum belirtmemişiz, eğer uygun görülürse...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi efendim, o listeleri aldık, inanır mısın ben teker teker bütün herkesin ne yaptığını çıkarıyorum. Dikkat ederseniz zaten haftaya çağırılanların çoğu hepinizin talep ettiği kişiler ama tabii herkesi de çağırmanız mümkün değil, vaktimiz sınırlı ama komisyon süresini bir altı ay uzatırsanız hepsini dinleyelim.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Bizim için bir sakıncası yok.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, merak etmeyin, mümkün olduğu kadar ama özellikle, biz burada daha ziyade araştırma yapan ilim adamlarını, bir şeye bir katkısı olanları dinlemek istiyoruz.

Evet, şimdi, Akif Bey’in sunumuyla alakalı kitapçığı var, onu sizlere arkadaşlar dağıtsın.

Akif Bey, size hemen söz verelim. Efradını cami, ağyarını mâni şekilde sunum yapabilirsiniz. Akif Bey, vakit kaybetmeyelim, siz hemen sunuma başlayın efendim.

Buyurun.

III.- SUNUMLAR

1.- Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı Akif Özkaldı'nın, iklim değişikliği sürecinde Türkiye'de su yönetimi hakkında sunumu

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Sayın Başkanım, değerli komisyon üyeleri; ben Akif Özkaldı, Tarım ve Orman Bakan Yardımcısıyım. Öncelikle sizleri saygıyla selamlıyorum.

Ben de iklim değişikliği sürecinde Türkiye'deki su yönetiminden çok kısa bahsedip özellikle kuraklık üzerinde durmak istiyorum. Herhâlde yirmi dakika zamanımız varmış, ona göre yirmi dakikada tamamlamayı planlıyorum Sayın Başkanım.

Öncelikle yağış miktarlarına bakacak olursak, ülkemizde ortalama birim alana 574 milimetre yağış düşmekte. Ülkemiz malum yarı kurak iklim bölgesinde ve yağışlar bölgelere ve mevsimlere göre farklılıklar gösteriyor. Bu yağışlardan toplam 450 milyar metreküp suyumuz var ancak buharlaşma, kayıplar, yer altı suyuna geçişler vesaire tüm bu kayıpları dikkate aldığımızda yıllık toplam kullanılabilir 112 milyar metreküp suyumuz var. Ülkemizin nüfusunun da 83 milyon olduğunu düşünürsek kişi başına bugün itibarıyla 1.347 metreküp su düşmektedir. Bugün itibarıyla 1.350, 2023 yılında 1.287, 2050'de 1.069, 2070 yılında 1.040 metreküp kişi başına su miktarı olacağı göz önüne alınıyor. Tabii ki dünya skalasına baktığımızda 1.000 ile 1.700 arasındaki miktarı biz skalada “su stresi yaşayan ülkeler” olarak adlandırıyoruz. Evet, şu durumda 1.000'in bir miktar üzerinde olduğumuz için Sayın Başkanım, değerli üyeler, su stresi yaşayan ülke olarak ülkemizi adlandırabiliriz.

Bu 112 milyar metreküpün şu an itibarıyla 57 milyar metreküpünü kullanıyoruz. Bunun da yüzde 77'sini sulamada, yüzde 23'ünü de içme, kullanma ve sanayi suyu olarak kullanmaktayız. Mevcut durumda havza ölçeğinde tabii ki çalışmalara son zamanlarda ağırlık vermeye başladık. Özellikle Sayın Bakanımızın bakanlığı döneminde, 2011 yılında kurmuş olduğumuz Su Yönetimi Genel Müdürlüğü, artık havza ölçeğinde taşkın planlama, kuraklık, havza yönetim planları, nehir havza yönetim planları, kuraklıkla mücadele vesaire bütün bu çalışmaları havza ölçeğinde yapıyor. Şu an itibarıyla, mevcut durumda, 5 havzada yapılan çalışmalar neticesinde su kıtlığı, 4 havzada da mutlak su kıtlığı öngörülmekte.

2050 yılında 6 havzanın su kıtlığı, 7 havzanın da mutlak su kıtlığı sınıfına gireceğini öngörüyoruz. Biraz önce bahsetmiş olduğum 57 milyar metreküpün ne kadarının yer üstü sulamasından ne kadarının yer altı sulamasından olduğunu ve bunların dağılımlarını görüyoruz. Zaman almaması adına bunları ben hızlı geçiyorum.

Ülkemizde en büyük su yatırımını yapan, planlayan ve yöneten Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğümüz kurulduğu yıldan bu tarafa 16.172 adet tesis yapmış, bunları tek tek saymayayım. Tabii, en başlıcaları: 876 adet baraj, 651 adet gölet, 687 adet HES, işte, diğer taşkın koruma tesisleri, 346 adet içme suyu tesisi, 3.221 adet sulama tesisi. Son zamanlarda da toplulaştırma uhdesine alındıktan sonra 263 adet toplulaştırma tesisi yaptı. 2003-2020 yılları arasında da bu rakamın 8.695 adedini...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani toplulaştırmanın DSİ’ye alınması isabetli oldu mu?

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Çok isabetli oldu Sayın Bakanım. Öncelikler bir araya geldi, önceden tarım reformunun önceliği Devlet Su İşleri için olmayabiliyordu veyahut da tersi de olabiliyordu. Şu anda birlikte planlıyoruz, birlikte inşa ediyoruz ve birlikte yönetiyoruz, daha isabetli oldu efendim.

Sulanan arazi varlığımıza baktığımızda, ülkemizin yüz ölçümü 78 milyon hektar, ekilebilir zirai alan 24 milyon, bunun ancak ekonomik olarak sulanabilir alanı 8,5 milyon hektar. Bugün itibarıyla bunun yüzde 79’unu -yaklaşık yüzde 80’ini- tamamladık; 6,69 milyon hektarını suluyoruz. Geriye kalan yüzde 21’lik alanda da çalışmalarımız devam etmektedir. Tabii, projeli durumda yaklaşık 5,12 nispetinde zirai gelir artışı söz konusu olmakta.

Sulama yapılan alanlara baktığımızda bugün itibarıyla yüzey sulamaları bir miktar yüksek gözüktüğü gibi -yüzde 62 gibi- aşağı yukarı son on-on beş yıldır biz yağmurlama ve damlama sulama sistemlerine ağırlık verdik. Yüzde 21 oranında damlama, yüzde 17 oranında da damla sulama. Bu, şu anda yalnız işletmede olan sulamaların durumu. Yürütmekte olduğumuz, inşa ettiğimiz şebeke sistemlerinin tamamı kapalı diyebiliriz şu anda.

Tabii ki yenileme projelerine önem veriyoruz su tasarrufu sağlaması adına. Bugün itibarıyla 37 adedini tamamladık, 14 adedi devam ediyor; 44 adedinin projesi tamamlandı, projesi devam eden 51 projemiz var. Planlaması devam eden 67 adet olmak üzere şu anda 213 adet yenileme yani rehabilitasyon projelerini yürütmekteyiz. Biz artık içme suyu eylem planlarını günlük veya birkaç yıllık değil, uzun projeksiyona göre, 2040, 2050, 2071 yıllarına göre hazırladık. Sadece 81 il merkezini değil, aynı zamanda nüfusu 50 bini geçen ilçeleri de içme suları eylem planına dâhil ettik.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Daha önceden nüfusun 100 bin olma kriteri vardı 1053 sayılı Kanun’da, onu değiştirdik, onu da söylerseniz.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – 2007 yılına kadar öyleydi Sayın Başkanım, 2007 yılında yapılan bir kanun değişikliğiyle nüfus kriteri kaldırıldığı gibi nüfusu 50 bini geçen ilçelere de artık içme suyu götürüyoruz.

DSİ kurulduğundan bugüne kadar 346 adet içme suyu tesisiyle 45 milyon kişiye yıllık 4,72 milyar metreküp temiz su sağlamışız. 2023 hedefimiz, bu 4,72’yi 6 milyar metreküpü ulaştırmaktır.

Bu da yıllar itibarıyla içme suyu sağladığımız miktarlar. Su yönetiminden mesul kurumlara baktığımızda, su kaynaklarının korunmasında Tarım ve Orman Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, büyükşehirler; yine planlamada her 2 bakanlık, artı büyükşehir belediyeleri; izin denetimde daha büyük bir şey var; izlemeye birçok kurum; su kaynaklarının tahsisinde... Sunumumun sonunda da bu parça bölük yönetimi nasıl tek elden yönetebiliriz yani Su Kanunu’yla bunları düzenliyoruz, ondan da çok kısa bahsedeceğim.

İçme suyu havzalarına baktığımızda 513 adet içme suyu maksatlı yer üstü su kaynağı bulunmakta, bunun 257 adedi işletmede, 256 adedi de henüz planlama, projelendirme veyahut da inşa hâlinindedir.

Yapılaşma durumu bizim için içme suyu kaynaklarına baskı oluşturmakta. 2012 yılında yaklaşık 78.500 hektar alan yerleşim alanı iken 2017’de bu 116 bin hektar olmuş. 2012 ile 2017 yıllarına baktığımızda yüzde 50’lik bir artış var. Bunu da önlemek adına gerekli çalışmalar tabii ki yapıyor.

Özellikle Su Yönetimi Genel Müdürlüğünden bahsetmiştim, 2011’de kuruldu. Bugüne kadar yaptığı çalışmalara bakacak olursak, havza ölçeğinde yapılan planlamalarımız neler? Öncelikle Havza Koruma Eylem Planlarını tamamladık, master planlarını Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğümüz tamamlamıştı 25 havzada, Nehir Havza Yönetim Planlarını 8 havzada tamamladı. Sektörel Su Tahsisi Planlarını yeşiller tamamlamış olanlar, biten işlerimiz, maviyle devam edenleri görüyoruz, sarı renkli olanlar da planladığımız. Taşkın Yönetim Planlarını -2 havzada hariç- tamamında bitirdiler. Kuraklık Yönetim Planlarında da yine hemen hemen yarı yarıya geldik diyebiliriz. Maviyle görünen alanlar da bir yarıya yakın, onlar da devam etmekte.

Havza Koruma Eylem Planlarından bahsetmiştim, 25 havzada tamamladık. Tabii ki “kirlilik” denince sadece evsel atık sular değil, sanayi atık sular da çok önemli. Mevcut durumda, sanayi atık su durumuna baktığımızda yüzde 45 civarında atık su arıtma tesisi -mevcut olan- görüyoruz, yüzde 55’te de maalesef henüz atık su arıtma tesisi yok. Bunların da hızlı bir şekilde yapılması gerekiyor.

Tabii ki Sayın Bakanımızın bakanlığı döneminde Ergene Havzası Koruma Eylem Planı hazırlandı, 18 alt eylemden oluşmakta, 15 ana başlık, 18 alt eylemden oluşmaktaydı. 8’ini tamamladık, 8’i henüz devam ediyor, 2’si ise sürekli eylem olarak öngörüldü. Bu işimizin toplam bütçesi 9,5 milyar, hâlen daha 2,5 milyarını harcadık, geri kalanı da inşallah devam edecek.

Nehir Havza Yönetim Planlarından bahsetmiştim. Yeşille gördüğümüz havzalarda, Meriç-Ergene gibi, Marmara, Susurluk, Konya kapalı havzası, Gediz havzası, Küçük Menderes, Büyük Menderes, Burdur havzası gibi havzalarda çalışmalarımızı tamamladık. Bütün su kütlelerinde iyi su durumuna ulaşmak için maliyetlerden ve bu tedbirlerden mesul kurumlar belirlenmekte, bunlar eylem planı hâline getirilip ilgili birimlere gönderilmektedir. Tekrar bahsedecek olursak Büyük Menderes, Susurluk, Meriç-Ergene, Konya, Gediz, Küçük Menderes, Kuzey Ege ve Burdur havzası olmak üzere 8 havzada Nehir Havza Yönetim Planları hazırlandı.

Tabii, kuraklık günümüzün konusu. Biz “kuraklık” deyince ne anlıyoruz? Kuraklığı en basit şekliyle “Yağışların kaydedilen normal seviyelerin altına düşmesi sonucu arazi ve su kaynaklarının olumsuz etkilenmesi ve ideolojik dengenin bozulmasına neden olan doğal olay.” olarak tarifliyoruz. Üç çeşide, üç gruba ayırıyoruz bunu: Meteorolojik kuraklık, hidrolojik kuraklık ve tarımsal kuraklık. Bugünlerde yaşadığımız kısmen bazı bölgelerde, bazı bölgelerde kısmen az meteorolojik kuraklığı yaşıyoruz ama şu anda söyleyebilirim ki yani tarımsal kuraklığa Allah’a şükür henüz daha ulaşmadık. Bunlar takibimizde, çalışmalarımız devam ediyor.

Meteorolojik kuraklıktan ne anlıyoruz? Yağış miktarlarında uzun yıllar ortalamalarına göre biraz daha azalma. Hidrolojik kuraklıktan akiferler, yer altı suları yani, göller ve rezervuar gibi hazır su kaynaklarının su seviyelerinin istatistikî ortalamasının altına düşmesi durumunda bahsediyoruz. Tarımsal kuraklığı -ki bizim hiç istemediğimiz- toprakta bitkinin ihtiyacını karşılayacak miktarda suyun bulunmaması olarak tanımlıyoruz.

15 havzada Kuraklık Yönetimi Planları çalışmalarını tamamladık, ekranda gördüğümüz yeşil renkte olanlar biten işlerimiz, sarı renkte olanlar da ihale sürecindeki havzalar yani önümüzdeki günlerde başlayıp yürüteceğimiz projeler. Bizim hedefimiz 2023 yılında 25 havzanın tamamında bu kuraklık

yönetim planlarını bitirmek. Konya havzası bundan en çok etkilenen havza olduğu için bir örnek vermek istedim. Konya havzasında oluşabilecek kuraklık senaryosunda, bu yaptığımız çalışmalarda, tabii ki ciddi manada 2037-2040 yıllarında kuraklık öngörülüyor burada. Bundan dolayı çok önceden biz DSİ Genel Müdürlüğümüzce dış havzalardan zaten su getirmiştik buraya Mavi Tünel vasıtasıyla ama bu da yeterli değil, hâlen Ermenek ve yan kollarından ilave ne kadar su getirebiliriz? Bunun da çalışmaları Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğümüz tarafından devam ediyor. Ümitkârız, inşallah ilave su bulacak gibiyiz.

Kuraklık yönetim planlarının faydaları ne? Tabii ki krizi yönetmenin en ideali kriz olmadan riskleri öngörüp risk yönetimi anlayışına geçmek, öncesinde yapılması gereken çalışmaları belirlemek, halkın bilinçlendirilmesi, su kayıp kaçaklarının önlenmesi yani günümüzde en önemli olan su verimliliği konusu.

Tarımsal kuraklıkla mücadele ve kuraklık yönetimi çalışmalarından bahsedecek olursak tabii ki son zamanlarda en büyük tarımsal kuraklığı 2007 yılında yaşamışız. Tarım Bakanlığı olarak o dönemde, 2007 yılında bir, 2008-2012 yıllarını akabinde de 2013-2017 yıllarını kapsayan ve bu dönemde de 2018-2022 dönemlerini kapsayan Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Stratejisi Eylem Planları hazırlandı, yürürlüğe konuldu. Buradaki temel amacımız kamuoyu bilinç düzeyinin artırılması, tüm paydaşların bu sürece dâhil edilmesi, sürdürülebilir tarımsal su kullanımı planlanması, kuraklığın yaşanmadığı dönemlerde gerekli tedbirlerin önceden alınması, kriz dönemlerinde de etkin mücadele programının uygulanması gibi sıralayabiliriz. Yaptığımız çalışmalar işte, ekranda görülüyor. 2008-2012 yıllarını kapsayan Türkiye Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Stratejisi ve Eylem Planı var. Yine, Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Eylem Planları var, Ulusal Kuraklık Yönetimi Strateji Belgesi var. Bunlar basılı hâlde, isteyen üyelerimize bunlardan temin edebiliriz.

Yine, Bakan Yardımcısı, benim Başkanlığında yürüttüğümüz bu kurul, Tarımsal Kuraklık Yönetimi Koordinasyon Kurulu var. İlgili birimler; işte, kendi Bakanlığımızdan birimleri gördüğümüz gibi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Belediyeler Birliği, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanlığı vesaire diğer birimlerle birlikte bu yönetimi yapıyoruz. Buradaki kuraklıkla mücadele için suyun etkili ve verimli kullanılması, sürüm teknikleri, yabancı ot mücadelesi, yer altı sularının korunması amacıyla kısımlı sulamayla birlikte gece sulamasının artık yapılması, su ihtiyacı az olan bitkilerin ekiminin yaygınlaştırılması için havza bazlı üretim modellerinin yaygınlaştırılması, sulamada maksimum su tasarrufu sağlayan damla sulama ve toprak altı damla sulamanın yaygınlaştırılması gibi konuları görüşüyoruz ve hedefler arasına alıyoruz.

Tabii, su verimliliği deyince ve kullandığımız suyun da yüzde 77'sini tarımda kullandığımızı göre tarımsal sulamadaki su tasarrufu çok büyük önem kazanıyor. Burada da modern sulama yöntemlerini uyguluyoruz. Neden? Çünkü su uygulama randımanı oldukça yüksek. Rakamlarla verecek olursak salma sisteminde bu oran yüzde 30 ila 60 iken, yağmurlamada yüzde 70-75'lere, damlada yüzde 90'a, son zamanlarda uygulayageldiğimiz toprak altı damla sisteminde de yüzde 95'lere varan bir sulama randımanı söz konusu. Yüzey altı damla sulamanın artı faydaları var yüzde 30 ile 50 oranında su tasarrufu sağlıyor. Enerji tasarrufu, yabancı ot kontrolü, yüzey akışı ve buharlaşma minimize ediliyor, tarlada ağır makine kullanımının kolaylaşması, insan-hayvan temasının önlenmesi, ürün verimi ve kalite artışı gibi faydaları var.

Üretim parsel bazında izlenmekte artık. Suya göre tarımsal planlamayı yaparken temel hedefimiz şebeke bazında üretimin takip edilmesi, suya göre üretimin planlanması, gelir düzeyi yüksek ürünlerin üretilmesi. Burada ekranda su kısıtı olan bölgeleri görüyoruz. Kırmızı renkte olanlar suyun yetersiz olduğu, yeşil renkte olanlar yeterli, sarılar da kritik durumda. Buraya baktığımızda bugün itibarıyla 10

ilde, 47 ilçede su kısıtı yaşanmakta. Yer altı suyu kısıtı olan bölgeleri de burada görebiliyoruz. Tabii ki Sayın Bakanımız, Sayın Başkanımız sordu arazi toplulaştırması konusunu. Gerçekten 2018 yılından itibaren -önceden de DSİ yapıyordu ama kendi projelerinde yapabiliyordu- bütün yetki Devlet Su İşlerine geçtikten sonra artık arazi toplulaştırma işi daha düzenli, daha hızlı bir şekilde yürüyor. Burada da görüyoruz, bölük pörçük parseller toplulaştırma yapıldıktan sonra daha düzgün, daha büyük parseller ve yollarının da olduğu... Böylece ne sağlıyor bu bize? Su tasarrufu sağlıyor yüzde 30 ile yüzde 50 arasında. Sulama işçiliği sağlıyor yüzde 50 nispetinde. Hektara 50 litre mazot tasarrufu sağlıyor.

Bakanlığımız tarafından su tasarrufu sağlayan modern sulama sistemlerine yüzde 50 hibe ve sübvansiyon kredileriyle destekleme hâlen devam ediyor. Tabii ki, geçen sene biraz iklimden de hem dondan hem de aşırı sıcaktan olumsuz etkilenmesi neticesinde kuraklığa bağlı olarak tarımsal sigortada da bazı değişiklikler yaptık. Bu sene 2021 yılında köy bazlı kuraklık verim sigortasıyla kuru tarım alanlarında buğday, arpa, çavdar, yulaf, tritikale, nohut, kırmızı mercimek ve yeşil mercimek ürünlerini devreye aldık. Tabii, kuraklık, don, sıcak rüzgâr, sıcak hava dalgası, aşırı nem, aşırı yağış risklerinden de bu kaynaklı verim azalışlarını da yine kapsama aldık. Tarım sigortaları havuzu tarafından bunlar teminat altına alınmıştır.

Havza esaslı sektörel su tahsisinden bahsetmiştim. Yeşil renkte gördüğümüz havzaları şu an itibarıyla tamamladık. Kahverengi olanlar hâlen devam ediyor, sarı renkli olanlar da başlayacak. Evet, bir örnek verecek olursak, Konya havzasında bitki deseni optimizasyonu yapılmıştı. Burada optimum olarak şeker pancarı, buğday, bunların ne derecede ne nispette üretileceği öngörülüyor. Bu yapıldığı zaman, işte, 100 dekar bir alanda metreküp cinsinden ne kadar suyu azalttığımızı görebiliyoruz. Gelir artışında da buna mukabil ne kadar fazla gelir artışı olabileceği de yine ekranda görülebiliyor. Yani daha az su kullanımıyla daha fazla gelir artışı elde edilebileceğini burada görebiliyoruz.

Taşkın konusu, son zamanlarda, zaman zaman özellikle Karadeniz Bölgesi'nde yaşadığımız önemli bir konu. Bundan dolayı biz taşkın yönetim planlarını hazırlıyoruz. Bugün itibarıyla, birkaç havza hariç -Meriç, Ergene havzası, Marmara havzası hariç- tamamını bitirdik, yeşil renkte olanlar. Buradaki maksadımız nedir, ne yapıyoruz? Taşkın riski altında kalabilecek alanlar değerlendiriliyor. Değişik tekerrür debilerine bağlı olarak taşkın yayılacağı alanlar harita üzerinde görülebiliyor. Taşkın tehlike haritaları hazırlanarak tehlikenin risk açısından sınıflandırılması yapılıyor. Riskin önlenmesi için de alınması gereken tedbirler öngörülüyor. Burada Akçakoca ilçesini örnek olarak... İşte, beş yüz yıllık tekerrür debisi geldiğinde alanı görebiliyoruz ve resimde de 2019 yılında meydana gelen canlı bir örnek. Yine, 2019'daki taşkını görüyoruz. Burada Kula ilçesinde, Gediz havzasında Kaynar Deresi, bir taşkın sonrası yine 500'lük debi geldiğinde vermiş olduğu yayılım.

“Taşkın yönetim planlarının faydaları nedir?” diye bakacak olursak... Tabii ki, sadece devlet olarak değil, STK'ler, belediyeler, yerel yönetimler, bütün insanlar, oradaki yaşayanlar bunun farkında olması lazım, farkındalığın artırılarak can ve mal kayıplarının azaltılması hedefleniyor. Belirlenecek tedbirler vasıtasıyla risk doğuran yapıların ve faktörlerin belirlenerek bertaraf edilmesi, önceden bertaraf edilmesi. İmar planlarının hazırlanmasında bizim bu yaptığımız taşkın yönetim planları altlık teşkil ediyor. AFAD Başkanlığı tarafından hazırlanan bütünleşik risk haritalarına da yine bu çalışmalarımız altlık teşkil ediyor, ayrıca sigorta sektörüne de altlık oluşturmaktadır.

Türkiye'deki içme suyu kaynaklarının arıtma tesislerinin değerlendirilmesi çalışmasını arkadaşlarımız yapmıştı. Burayı çok kısa, hızlı bir şekilde geçeyim. Ne yaptık? 30 tesisin havalandırma ünitesinde revizyon olduğu ortaya çıktı, 13 tesiste giriş yapısında ızgara ilavesi, 57 tesiste diğer konvansiyonel ünitelerde revizyon, 84 tesisin de mikrokirletici giderici ilave üniteye ihtiyacı olduğu belirlendi. Şu anda, son zamanlarda yaptığımız çalışmalarda da kaynaktan musluğa içme ve kullanma

suyu güvenliği adımlarının çalışmasını yapıyoruz. Örnek olarak da protokol imzaladığımız Gaziantep Belediyesiyle önümüzdeki günlerde bunun bir çalışmasını yapacağız. Neler yapacağız burada? İçme-kullanma suyu temini yasal ve kurumsal analizi, içme suyu kaynaklarının mevcut durumu, kaynaktan musluğa içme suyu kalite analizleri ve modelleme, arıtma tesisinin değerlendirilmesi, içme suyu sistem bileşenleri ve kayıp kaçak analizi -ki bugünlerde bu çok önemli kayıp kaçak analizlerinin yapılması ve bunların giderilmesi- tam maliyet finansal ve idare kapasitesinin analizi, içme-kullanma sisteminin kimyasal, biyolojik, radyolojik, nükleer saldırılara karşı hassasiyetinin değerlendirilmesi, kaynaktan musluğa risklerin karakterize edilmesi, kaynağın korunması, iyileştirilmesi, acil durum eylem planı ve rehber doküman hazırlanması.

Tabii, suyun verimli kullanılması deyince yeniden kullanım da söz konusu oldu. Toplam ve yeniden kullanılabilir su potansiyelimize baktığımızda arıtılmış suların en azından sulamada yeniden kullanılması. Bugün itibarıyla oran biraz düşük, yüzde 2,5 ancak bunu yaptığımız çalışmalarla önümüzdeki 2023 yılına kadar yüzde 5'e, ondan sonra da artırmayı planlıyoruz. Ülke genelinde bunu bir eylem planı hâline getirip hızlı bir şekilde artık arıtılmış suların sulamada kullanılmasını arttıracamız. Bunu başarabilirsek bunun anlamı nedir? 827 milyon metreküp/yıl bir depolama kapasitesinden bahsediyoruz. 336 bin hektar ilave bir alanı sulayabileceğiz. 3.100 hektar peyzaj alanı sulanması, 1,4 milyar metreküp çevresel beslenme, 310 milyon metreküp de sanayide kullanılması söz konusu olacak.

Bu su kayıplarının ana sebeplerine şöyle bir baktığımızda, Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri, yönetimde bir zafiyet öngörüyoruz, doğru yönetilememe, bazı tesislerin ömrünü tamamlamış olması, CBS ve SCADA sistemlerinin eksik olması, bakım ve onarımlarının yapılamamış olması, birçok yerde yüksek basınçlarla işletiliyor olması, illegal kullanımlar, hatalı ölçümler, altyapı eksiklikleri, personel eksiklikleri, finansal zorluklar gibi birçok sebepten dolayı bu kayıp kaçaklar maalesef yüksek. Türkiye ortalamasına baktığımızda, 2019 yılı rakamlarına göre ortalama yüzde 37, 2023 yılında bunu büyükşehirlerde yüzde 30'a, 2028'de de yüzde 25'lere düşürmeyi planlıyoruz. İlçelerde ve beldelerde 2023'te yüzde 35'e, 2028'de yüzde 30'a, 2033'te de yüzde 25'e düşürmeyi hedefliyoruz. Bu konuda da yönetmelik hazırlandı ve ilgili belediyelere gönderilecek. Bu haritada da kayıp kaçak oranlarını görebiliyoruz. Evet, yani, en yükseklere baktığımızda yüzde 74'le Mardin, yüzde 69 Trabzon...

MURAT BAKAN (İzmir) - Yüzde 73'le Zonguldak var.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Doğru, yüzde 73'le Zonguldak yüksek.

İçme suyu, kullanma suyu, sektörün su kayıplarının azaltılmasına yönelik neler yapıyoruz? Bunlardan kısaca bahsedecek olursak: Fiziki kayıpların azaltılmasına yönelik çalışmalarımız var, idari kayıpların azaltılması, izleme ve kontrol araçlarının uygulanması yani buna bir hidrolik model, DMA, PYA ve SCADA sistemlerinin kurulması gibi. Kapasite geliştirme programlarının uygulanması ve en önemlisi de farkındalığın oluşturulması yönünde çalışmalarımız var. Su kaynaklarının üzerindeki baskıları azaltacak, yeni su kaynaklarına olan ihtiyaçlar geciktirilecek eğer biz bunları başarabilirsek. Terfi masrafları azalacak, arıtma maliyetleri azalacak, ek yatırım maliyetlerinin ihtiyaçları ertelenebilecek, gelir getiren su miktarı artacaktır. Su fiyatları zaman içerisinde düşecektir. Sulama sistemlerinde de sulama randımanındaki hedefimiz 2024 yılında yüzde 55 seviyesine getirmektir. 25 havzada Ulusal İzleme Ağı çalışmalarımız var. Bu çalışmalarımız devam ediyor, izleme noktalarımız var, izleme programları, izleme sıklıkları. Tabii ki Sayın Bakanımın Bakanlığı döneminde başlattığımız, artık son meyvesini de almaya başladığımız Ulusal Su Bilgi Sistemi'nden çok kısa bahsetmek isterim. Burada havza yönetimi su miktarını görebiliyoruz, suyun kalitesini, kuraklığı, taşkınlığı, içme suyunu, iklim değişikliğinin bütün tamamını buradan artık on-line yönetebiliyoruz. 2013'te bu işle ilgili bir

fizibilite hazırlanmıştı. 2015'te analizi ve ön tasarımı yapıldı. 2017 yılında faz 1'i, 2019'da faz 2'yi, bu sene de faz 3'ü başlattık ve inşallah bitireceğiz artık. Burada plan aşamasında olan kısımları görüyoruz, yeni ihtiyaçlar var, vatandaş arayüzü, kamu kurumları arayüzü, veri geçerieme altyapısı gibi. Diğer açık renkte olan işlerimizi tamamladık.

Su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi için ülkemize özgü hidrolojik, su kalitesi ve ekolojik modelleme araçlarının geliştirilmesi projesi de HİDROTÜRK. Bu HİDROTÜRK de daha önce yaptığımız Ulusal Su Bilgi Sistemi'nde entegrasyonu sağlıyor, ekolojik kalite oranlarının hesaplanmasını, eksik veri tamamlamasını, habitat uygunluk indeksini, bitki büyüme modelini, coğrafi bilgi sistemi eklentilerini de bu model, bu proje sayesinde elde edebiliyoruz.

İklim değişikliğinin su kaynaklarına etkileri ve uyum konusunda birçok çalışmayı Su Yönetimi Genel Müdürlüğümüz tamamladı. Onların kitaplarını da herhâlde getirdik. "İklim Değişikliğine Uyum" kitabını getirmişiz, onu dağıtacağız inşallah bütün Komisyon üyelerimize. Projede neler var? İklim modülüne Ulusal Su Bilgi Sistemi üzerinden ulaşılabilenkte.

Peki, ne öngörüyor bu çalışmalar bize, sonucuna bir kısaca bakacak olursak? 2100 yılına kadar bir projeksiyona baktığımızda, don olan günleri görüyoruz, soğuk geceler sayısında azalma, oldukça önemli bir azalma, soğuk günler sayısında yine azalma, soğuk hava dalgasında çok azalma; buna mukabil sıcak gecelere baktığımızda 2100'lere kadar yani günümüzden sıcak gecelerin artışında, sıcak günlerin artışı, sıcak hava dalgasında artış, yaz günleri 25 derece olan günlerin sayısında artış, 35 derece olan günlerin sayısında da artışı öngörüyoruz.

Beklenti ne? Türkiye'de gelecekteki beklenti, ülkemiz üzerinde ortalama sıcaklar ciddi oranda artıyor 1 ila 2 derece. Güney ve batı bölgelerde sıcaklık artışı en fazla yaz aylarında yaşanacak. En fazla Ege ve Akdeniz kıyıları ile güneydoğu, doğu bölgeleri olmak üzere toplam yağışlarda genel olarak bir azalma söz konusu. Karadeniz kıyıları da buna mukabil 150 milimetreye varan yağış artışları var. Yağış azalmaları en fazla kış mevsiminde olacak. Ülkemizin doğusu ve güneydoğusunda sıcak hava dalgaları beklenen gün sayısının yüz yıl sonunda yılda 200 günlerde olabileceği öngörülüyor. Bu ne getirecek bize? Sıcak hava dalgalarındaki artış orman yangınları riskini de maalesef artırıyor. Kar örtüsünde azalmalar su stresini artıracak tabii ki bütün bu çalışmaların sonucunda gördüğümüz. Fırat, Dicle ve Konya kapalı havzalarında su açığı öngörülüyor. Onun için çalışmalarımıza bugünden ağırlık verdik. Doğu Karadeniz ve Çoruh havzalarında tüm projeksiyon dönemleri boyunca su fazlası öngörülüyor. Marmara, Susurluk, Kuzey Ege, Batı Akdeniz, Batı Karadeniz, Yeşilırmak, Antalya, Aras ve Van Gölü havzalarında da genel itibarıyla yeterli olabileceği öngörülmekte.

Sayın Başkan, değerli üyeler; suyun yönetimine baktığımızda çok farklı kurumların suyla ilgilendiğini görebiliyoruz; bizim Bakanlığımız, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, İşçileri Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı gibi. Su kanununa bundan dolayı ihtiyaç hasil oldu. Neden? Çünkü Sular Hakkında Kanun 1926 yılında çıkmış. Bizim burada ihtiyacımız miktarı yönetirken aynı zamanda kaliteyi de yönetmek gerektiği ortaya çıkıyor. Genel su ve özel su ayrımı konularında hukuki bir karmaşa var, su kaynaklarının izlenmesinde mükerrerlik var, bazı işleri bir bakanlık yapıyor, diğer başka bir bakanlık da yapıyor, hâlihazırda suyun havza ölçeğinde kullanım maksatlarına göre tahsisinin yapılamaması var, bazı doğal mineralli suların tanımı ve tahsisinde karmaşa var, kullanılmış suların tekrar kullanılması konusunda hukuki bir boşluk var. Havza Koruma Eylem Planları kanuni hükme bağlanmamış; hazırladık, bitirdik ama kurumlar arasında bazı kaynakların yönetiminde sıkıntılar var. Tabii ki bu yaptığımız çalışmaların Avrupa Birliği su müktesebatına da uyum sağlaması gerekiyor. Havza yönetimi ve taşkın yönetimi planlarının uygulanmasını kanuni hükme bağlamış olacağız.

6 bölümden oluşuyor, 30 maddeden oluşuyor bu su kanunumuz. Burada suyun hukuki niteliği, su yönetim ilkeleri, kaynakların korunması, planlanması, geliştirilmesi, su yönetim kurulları, su bilgi sistemi -biraz önce bahsettiğim- su kaynaklarının tahsisi, su tahsis sicili, irtifak hakkı ve kamulaştırma, koordinasyon, yetki, sorumluluk, fiyatlandırma, yasak fiiller ve cezalar bu kanun içerisinde yer almakta. Çok detaya girmeden... Getirdiği yenilikler: Üreten ve kullanan kurumların veriye erişimi sağlanacak. Tek elden yarınetime yardımcı olacak. Su tahsis sicili getirilmiş oluyor.

MURAT BAKAN (İzmir) – Siz su kanunu gelsin istiyorsunuz değil mi?

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Tabii, istiyoruz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Bu sizin öneriniz.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Tabii ki.

Kullanım maksatlarına göre su tahsisi su yönetimi yüksek kurullarınca yapılacak. Yani yerinde bir havza yönetimi, arkasında buraya gelen o görüşler doğrultusunda da daha üst makamca bunlar, su tahsisleri yapılabilecek. Münferit tahsisler DSİ Genel Müdürlüğünce yapılacak. Su tahsisi en fazla yirmi dokuz yıla kadar yapılabilecek.

Sayın Bakanım, 29'unda Sayın Cumhurbaşkanımızın başlangıcını yaptığı Su Şûrası çalışmalarımızı başlattık. İnşallah, ekim ayına kadar tamamlamayı düşünüyoruz. Bu su kanunu da Su Şûrası içerisinde tartışacağız... Tabii, kuraklık, içme suyu, sulama, burada bahsettiğim diğer konuların hepsi var ama en önemlisi, bu su kanununu da şûra çerçevesinde tartışacağız. Bütün bileşenlerin görüşleri de alınarak varsa ihtiyaç tekrar revize edip inşallah yüce Meclisimize sunacağız.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz. Güzel bir sunum yaptınız, sağ olun.

Şimdi, tabii, sorular var ama ben de bir iki hususu müsaade ederseniz ilave etmek istiyorum. Bir defa su kanunu hakikaten çok elzem. Bir an önce bütün kurum ve kuruluşların hatta sivil toplum kuruluşlarının da görüşleri alınarak -zaten şûrada yapılacak bu- ona göre gelirse isabet olur çünkü artık buna ihtiyaç olduğunu herkes biliyor. Benim şahsi kanaatim suyun tek elden yönetilmesi lazım, havza esaslı olması lazım, münferit kaynak yönetimi olmaz. Çok sayıda kurum işe karışıyor, bu da doğru değildir. Bu bakımdan, dünyada olduğu gibi tek elden havza esasında bir yönetim sistemi önemlidir.

Tabii, suyla ilgili maalesef... Suyun önemi gitgide artacak, bunu anlayacağız. Aslında şu yatırımlar, uzun vadeli yatırımlar olmasaydı şu pandemi döneminde suyun önemi daha iyi anlaşılırdı ama maalesef biz gerçekten her tarafta su akıttık. Ancak yakın bir gelecekte suyun çok daha önemli olacağı anlaşılıyor. Esasen suya baktığımız zaman bir ara Devlet Su İşleri, biliyorsunuz, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlıydı; sonra Çevre ve Orman Bakanlığı kuruldu, ben Bakan olduğum zaman su oraya bağlandı. Daha sonra Orman ve Su İşleri Bakanlığı, su orada gene. İlk defa Orman ve Su İşleri Bakanlığı o dönemde kuruldu. İşte en son yeni sistemde su yine Tarım ve Orman diye bir tarafta birleşti. Yani bunların mutlaka düzeltilmesi gerektiği kanaatindeyim çünkü suyla ilgili benim aşağı yukarı kırk yıllık bir tecrübem var yani. Dolayısıyla, bunun mutlaka yeniden değerlendirilmesi lazım. Şu anda su sıkıntısı yaşatmadığımız için sanki önemsiz gibi bir algı var ama bunun, mutlaka gelecekteki durumu dikkate alarak yeniden bir organizasyonu, yeni bir dönüşümü şart. Bu da su kanunuyla sağlanabilir diye düşünüyorum.

Tabii, arkadaşlar, bu arada Su Yönetimi Genel Müdürlüğü kuruldu 2011 yılında. Gerçekten çok önemli faaliyetler yaptı. DSİ büyük yatırımlar yapıyor. Ayrıca Türkiye Su Enstitüsü var, o da dünyadaki su politikalarını takip ediyor. Meteoroloji Genel Müdürlüğü... Bunlar aslında ayrılmaz bir bütün hâlinde, bunların hepsinin bir arada olması lazım diye düşünüyorum.

Tabii, bu arada, güzel bir çalışma yapmışsınız. Yani, suya göre tarım olması lazım, tarıma göre su değil. Dolayısıyla, “bitki deseni” dediğimiz desenin de bundan sonra artık su kıtlığı olan yerlerde ona göre; daha çok gelir getiren, az su tüketen ürünlere doğru kaymamız gerektiği kanaatindeyim, onu da vurgulamamız lazım.

Tabii, bu arada, özellikle atık suların tekrar sulamada kullanılmasına başlandığı... Evet, DSİ’ye teşekkür ediyoruz bu konuda, güzel, başarılı. Bu su stresi yaşanan Ergene havzasında, Akarçay havzasında buna başlandı; Konya havzasında ve su sıkıntısı çeken diğer havzalarda da bu yapılırsa çok isabetli olur diye düşünüyorum.

Tabii, burada esas olan, modern sulama sistemlerine bir an önce dönmek. Yani biliyorsunuz, DSİ Genel Müdürü olduğum dönemde açık sulama sistemlerini yasaklamıştım, ilk defa borulu sistemlere geçmiştik. Şimdi artık damlamalı sisteme hatta daha ileri sistemlere doğru mutlaka yönelmemiz gerekiyor diye düşünüyorum.

Evet, şimdi sorular vardı.

Hasan Bey ilk defa siz sormuştunuz galiba, kısa bir sorunuz vardı.

Buyurun.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Sayın Bakanım, teşekkür ediyorum. Çalışmalarınızı da yakından takip ediyorum zaten, güzel çalışmalarınız var. Fakat yine diğer sunumlarda olduğu gibi bu ileriye yönelik alınacak önlemler konusu biraz eksik kaldı yani belki çalışma yapıyorsunuzdur da burada, anlatımda eksikler var.

Ben hemen sunumla ilgili -sorulacak çok şey var da- başlayayım. Şimdi, ilk başta verdiğiniz bu mevcut durumda havzalara göre kişi başına su potansiyeli durumu var. 2050 yılı için verdiğiniz bir harita var. Fakat daha sonraki yaptığınız açıklamada Akdeniz Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu tarafında su miktarında azalmalar olduğunu söylediniz, harita buna uyumlu değil. Haritada Antalya ve Doğu Akdeniz, Batı Akdeniz, Antalya havzasında şey görünmüyor..

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Risk görünmüyor mu?

HASAN KALYONCU (İzmir) – İhtiyaç görünmüyor orada. Bir harita daha var. Evet, su kısıtı olan bölgelerde az su tüketen ürünlere yüzde 50 fazla destek kısmında, su ihtiyacı olan harita yine aynı şekilde o haritayla ters. Mesela burada Antalya havzasında ve Güneydoğu Anadolu’da, orada su sıkıntısı görünmüyordu, burada, bu haritada su sıkıntısı var; ya, bunun sebebi ne? Konya havzasında su kıtlığı yaşayacaksak... Mesela, burada, Konya kapalı havzasında en şiddetli kuraklık orada bekleniyor fakat burada mutlak sıkıntı yaşanacak havza olarak gösterilmiyor. Şimdi, Antalya havzasını batı-doğu Antalya havzasını besleyen yer Konya havzası, Burdur havzası civarı. Burdur’a bakıyorsunuz Burdur’da sıkıntı var ama Antalya’da hem “Yağışlar azalacak.” diyoruz hem de verdiğiniz haritada bir sorun görünmüyor; herhâlde burada bir yanlışlık olduk.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Evet, cevap vereceğiz şimdi ona.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, hepsini bir yazalım da sonunda...

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Toptan, toptan.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Devam edeyim de sonra şey yaparız.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Peki, tamam.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yani bu hesaplamalar yapılırken yağış şekilleri, karın kalma durumu, kaynakların beslenmesi, buharlaşma hızı, buharlaşma hızındaki artışlar; bunların hepsi ele alındı mı?

Mesela Konya havzasında su aktarımını söylediniz, farklı yerlerden su getirme durumu var; başka bir önlem planınız yok mu?

Mesela yer altı barajları -birazdan gene onu da soracağım- ve su hasadı konusunda hiç bahsetmediniz, sadece “Aktarım var.” dediniz. Bunlarda çalışmalarınız var, biliyorum; en azından bilgilendirme açısından da bu önemli.

Kuraklıkla mücadelede en önemli şeylerden bir tanesi ürün-desen değişimi. On Birinci Kalkınma Planı’na bizim teklifimizle giren Mücadele Eylem Planı var, bundan da hiç bahsetmediniz. Yani, kuraklıkla mücadelede aslında ürün-desen değişimi birçok kullanımı azaltıyor, su kullanımını da azaltıyor.

Büyükşehir belediyeleri taşkın açısından denetim altına alınıyor mu? Mesela, sizin taşkın koruma planlarınız, taşkın uygulamalarınız var ya, büyükşehirin içerisinde kalan kısımların da bunların denetimi kim tarafından yapılıyor veya bir müdahale şansı var mı yani devletin bunlara müdahale şansı var mı? Çünkü şehirlerdeki, şehir merkezlerinde kalan dere yatakları konutlar için çok büyük tehlike oluşturuyor.

Bir de, arıtma tesislerinden geri dönüşüm yapılır ise Türkiye’de şu anda ne kadar su tasarrufumuz olur? Yani arıtma tesislerinden gelen su miktarı ne kadar? Bunun hepsini zaten kullanmadan kirleterek biz atıyoruz. Verdiğiniz bilgilere göre bu uygulamalarda çok az geri dönüşüm söz konusu. Tamamını geri dönüştürdüğümüz zaman Türkiye’nin kazancı ne olacak? Şu anda biliyoruz ki var olan arıtma tesislerinin büyük bir çoğunluğu alıcı ortamlara suyu bıraktığı zaman hâlâ kirletici özelliği taşıyor ve özellikle deniz kenarına yakın şehirler derin deniz deşarjı yapıyor. Bunun haricinde bazı yerlerde hâlâ arıtma tesislerimizin olmadığını biliyoruz.

Şimdi, yine bir sorum var, bu şeyle alakalı “Veri yok.” diyor ya bu kayıp kaçakta. Nerede o harita? Bir tane haritamız var...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bazı illerimizde “Veri yok.” diyor evet.

HASAN KALYONCU (İzmir) – “Veri yok.” Niye veri yok? Yani nasıl veri olmaz Türkiye Cumhuriyeti devletinde? Böyle koca iller var, bunların arasında Aydın da var, galiba Samsun da var; buralarda nasıl veri yok?

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Maraş, Tunceli...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Sebep ne yani? Mesela, Kahramanmaraş, Osmaniye, Tunceli, Hakkâri, Iğdır, Rize, Gümüşhane, Bayburt, Samsun, Tokat, Aydın... Neden veri yok?

Bir ikincisi, mesela, İzmir dikkatimi çekti. “İzmir’de kayıp kaçak oranı yüzde 29.” diyor, bunları belediyelerden mi aldınız yoksa sizin bir hesaplamaya göre mi? Mesela, İZSU’nun verilerine ben baktım, İZSU’nun yayınladığı verilere göre kayıp kaçak oranı yüzde 39-40 civarında. Belediyeden bunu istedik, belediyeden gelen cevap da aynı şekilde; ilçe ilçe verdi, topladık böldük yüzde 39-40 civarına ulaşıyor. Ya, bu veriler hatalı, bunların düzenli olarak toplanması gerekiyor. Mesela, Su Bilgi Sistemi çok güzel bir uygulama fakat bu bilgileri, Türkiye’de daha önce çalışılmış veya var olan bilgileri Su Bilgi Sistemi’ne aktarma imkânımız çok zor. Neden? Farklı sistemlerle, farklı metotlarla alındığı için, bir standart olmadığı için Su Bilgi Sistemi’ne bunları aktaramıyoruz. Bu Su Bilgi Sistemi’nin oluşturulmasından sonra yapılan çalışmalarla inşallah bu durum düzelecek yani bundan elli yıl sonra

bizim bugünkü verilerimiz kullanılabilir, istatistiği yapılabilir şekilde bir durum alıyor. Bu çalışma, Sayın Bakanın döneminde yapılan bir çalışma, biz de veri girişlerinde bulduk buraya; gayet güzel, onu biliyorum.

Şimdi, demin de söylediğim gibi, yer altı barajları ve su hasadı, yer altı sularıyla ilgili sunumda fazla da bilgi yok. Yani, yer altı sularımız ne kadar azaldı, ne zamana kadar bize yetecek? Çünkü yer altı sularımız bizim en son kullanacağımız su rezervimiz. Şu anda Türkiye'deki kuyuların büyük bir çoğunluğu kaçak. Mesela, Konya kapalı havzasını örnek olarak verirsek Konya kapalı havzasından açılan kuyuların yüzde 80'i kaçak ve hatta kaçak su kuyuları açanlar şöyle bir sistem geliştirmişler: Elektrik bağlayabilmek için kendisine önce kaçak elektrik çekiyor, sonra kendisini şikâyet ettiriyor; gelip elektriği bağlıyorlar, Enerji Bakanlığı ve o nereye bağlıysa, onlar gelip elektriği bağlıyorlar, adamlar suları kullanmaya devam ediyor. Konya kapalı havzasında yüzde 80 kaçak kuyuya nasıl müdahale edeceksiniz? Yani bu Konya'yı bitirecek çünkü.

Mesela, başka bir konu var: Bu, önümüzdeki yıllarda çok fazla bizi yoracak bir konu. Şimdi, sularımızda kirlilik durumları 25 havzada Su Yönetimi Genel Müdürlüğünün çalışmalarıyla ortaya konuldu. Yani öncelikli kirleticilerden tutun da mikro kirleticilere veya ağır metal, bütün hepsi var, elimizde bu verilerin tamamı, hatta ekolojik açıdan kirlilik değerlendirmeleri de var fakat gelecekte su miktarının azalması buradaki kirleticilerde yoğunlaşma oluşturacak. Özellikle barajlarımıza taşınan kirliliğin tabanda birikmesiyle beraber suyun azalmasıyla konsantrasyon hâle gelecek ve birçok yerde bize su kirliliği çok yüksek miktarda problem olarak dönecek. Bununla ilgili bir çalışmamız, planlamanız mutlaka vardır, bunlar önemli.

Bir de Su Enstitüsü...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Türkiye Su Enstitüsü.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Sayın Bakanım “Uluslararası çalışmaları takip ediyor.” dedi de ben buna baştan beri karşıyım. Neden karşıyım? Çünkü Su Enstitüsü kurulurken kuruluş amacı su alanında üst kurul olarak hizmet vermesi, koordinasyonu sağlaması açısından kurulmuş olan bir kurum fakat daha sonra bu görevini kaybetti, şu anda yine su alanında karmaşıklığın giderilmesi açısından yine bir üst kurula veya üst bir bağlantıya, koordinasyon merkezine ihtiyaç var, Su Enstitüsü bunu karşılamıyor ve kuruluş amacına göre de hareket etmiyor. Bence uluslararası su çalışmalarını DSİ Genel Müdürlüğü de bu zamana kadar, Su Enstitüsü kurulana kadar çok iyi şekilde takip etti, Su Yönetimi Genel Müdürlüğü de var. Bu Su Enstitüsünün ya asli görevine döndürülmesi veya aktif bir hâle getirilmesi gerekiyor. Şimdi, yayınlarını da takip ediyoruz, yaptığı yayınları da yakından takip ediyorum, katıldığı toplantıları, bütçede ne kadar bütçe olduğunu, hangi toplantılara katıldığını, kaç proje ürettiğini de biliyoruz, bu projelerin tamamı iki kurum tarafından yapılabilir pozisyonda şeyler. Bunun devamında zaten suyla ilgili birçok yönetsel karmaşa var, üzerine daha fazla karmaşıklığa da gerek yok. Asli kuruluş amacına döndürülürse su yönetiminde üst kurul ihtiyacını da ortadan kaldırabilecek durumda olabilir; bu Su Enstitüsü durumu böyle.

Bir de bu 27'nci Dönemde baştan beri söylüyoruz: Su kanunu mutlaka çıkarılmalı, bizim arkadaşlarımız Mecliste bunu defalarca dile getirdi, bu konuda çalışmalar var. Ayrıca, su kanunuyla beraber, Cumhurbaşkanlığı himayesinde Tarım ve Orman Bakanlığının düzenlediği Su Şurası da ilk olarak yapılacak. Su, Türkiye'de milli güvenlik meselesi; olaya böyle bakmak gerekiyor. Eğer suyu kaybedersek gerisinde, hiçbir şekilde toparlayamayız, arkasından göçler zorlayacak çünkü iç göç ve dış göç su kaybına bağlı olarak şehirlerde bunlarla da uğraşacağız. Bunun için suyu bizim iyice ele alıp önlemlerimizi almamız gerekiyor.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

Şimdi, Hasan Bey, Türkiye Su Enstitüsüyle alakalı düşüncelerinize bir açıklık getirmek istiyorum: Bu Enstitü aslında büyük konferanslar, mesela Türkiye’de ilk defa 2009 yılında yapılan dünyanın en büyük Dünya Su Konseyi ve Zirvesi’ni gerçekleştirdi. Dünyadaki suyla alakalı bütün politikaları takip ediyor. Çok az, düşük bir bütçesi var fakat gerçekten -ben zaten Irak’la da ilgilendiğim için- dünyadaki ülkeler arasındaki suyla ilgili problemleri çözmek için de çok faydalı, değerli bir birim başlı başına.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Su Yönetimi Genel Müdürlüğünün içerisinde yer alabilir.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yok, o ayrı. Su Yönetimi... Şimdi, olmuyor işte.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yani Su Enstitüsü onun içerisinde de yer alabilir.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bakın, orada şöyle: Bu, merkezi Ankara dışında -Bakanlıkta- İstanbul olan tek kurum.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Bakanım, kuruluş kanunuyla alakalı...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Neyse, onu şey yaparız. Bakın...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Kanunla alakalı...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – O zaman, Türkiye Su Enstitüsü Başkanlığında gösteririz. Şu anda en başarılı kurum olarak görünüyor, birincisi o.

İkincisi, bu kayıp kaçaklarla ilgili de... “Kayıp kaçak.” derken şöyle: Sadece vatandaşların idareden bağımsız olarak bağladıkları su değil, burada bir o var. İkincisi; borularda olan kayıplar, özellikle ev bağlantılarında olan kayıtlar var. Ayrıca, bir de bazen tahliye için kullanılan sular var.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Kayıt dışı kullanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yangın muslukları için kullanılan su, bunların toplamı; bir de sayaçlar tam da doğru ölçmüyor. Takriben, ben İSKİ Genel Müdürüyken yaptığım hesaplara göre yüzde 2-3 civarında da sayaçlarda bir kayıp var. Çok cüzi bir miktarı sayaç ölçmüyor ama sızıntılar olunca o tabii, gene, toplandığı zaman bütün damlalar büyük bir miktar ortaya çıkıyor. Dolayısıyla bunları dikkate almak lazım ama tespitiniz doğru bunların belirlenmesi çok zor yani bazen belediyelerden rakam alınıyor ama bunların belki daha da tespiti için... Çünkü bu konuda yönetmelik var, belli yıllara kadar belli miktara bütün kurumların, büyükşehir belediyelerinin oranı düşürmesi lazım. Yani bunun da ölçümünün bir standarda bağlanması konusunda haklısınız onu da söyleyeyim.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Müsaade ederseniz...

MURAT BAKAN (İzmir) – Bu yöntem doğru değil. Şimdi, Komisyon Başkanı olarak ilk siz konuşuyorsunuz, sonra konuşmacı arkadaşlar cevap verme durumunda. En son siz konuşsanız...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Müsaade ederseniz ona da artık biz karar verelim, bir. İkincisi...

MURAT BAKAN (İzmir) – Ama bakın, böyle her konuşmacının arkasından, her Komisyon üyesinin arkasından açıklama yapmak durumunda kalmayın.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yok, şimdi, ben araya girdiği için... Müsaade edersen...

MURAT BAKAN (İzmir) – Şimdi biz konuşalım, eğer bu konuda sizin de vereceğiniz şeyler varsa...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ben kısa konuşuyorum, kusura bakmayın. O zaman standart hâle getirelim, herkes belli bir miktar konuşsun.

MURAT BAKAN (İzmir) – Hayır, hepimiz buraya konuşmak için geldik.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Doğru da bunun bir şeyi var, kusura bakmayın.

MURAT BAKAN (İzmir) – Bu Komisyon konuşulsun diye kuruldu, milletvekili konuşacak burada.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Konuşsun ama konuşurken özetleyip konuşması lazım.

MURAT BAKAN (İzmir) – Ama cevap...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, peki, Behiç Bey...

AHMET AKAY (Şanlıurfa) – Milletvekillerine bir şey verelim, bir sunum yapsınlar, kurtulalım. Her birinde yirmi dakika, her birinde yirmi dakika!

MURAT BAKAN (İzmir) – Ne demek kurtulalım? Milletvekili bir kerelik sunum yapacak durumda mı? Her şeye düşüncemizi söyleyeceğiz.

AHMET AKAY (Şanlıurfa) – Ama yirmi dakika Bakan konuşuyor, yirmi dakika siz konuşuyorsunuz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Öyle olacak tabii.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Konuşacak tabii, ya! Bu Komisyona niye girdik?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, bakın, arkadaşlar...

MURAT BAKAN (İzmir) – Katkıda bulunmak için geldik biz buraya.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Katkıda bulunun ama kusura bakmayın şimdi, kantarın topuzunu da kaçırmayalım. Konuşun istediğiniz kadar...

MURAT BAKAN (İzmir) – Arkadaşımız konuştu yirmi dakika, çok da faydalandım ben.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii, konuşun ama bir saat konuşma olmaz, on beş, yirmi dakika konuşmak makul.

MURAT BAKAN (İzmir) – Biz zaten gerektiği kadar konuşuyoruz, kimisinde uzun, kimisinde kısa konuşacağız elbette;. konuşmak için geldik.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, Behiç Bey, herhâlde siz konuşmak için söz istemiştiniz?

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Evet.

MURAT BAKAN (İzmir) – Meclis Komisyonu bu.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Sayın Başkanım çok teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan Yardımcısı; Tarım Bakanlığının hazırlamış olduğu “İklim Değişikliği Sürecinde Türkiye’de Su Yönetimi” sunumunu dikkatle takip ettim.

Ben öncelikle bir genel önermeden başlamak isterim, o da şudur: Biz dış ilişkilerde nasıl “dış politika” diyorsak, ekonomide “ekonomi politikası” diyorsak ya da güvenlikte “ulusal güvenlik politikası” diyorsak, su yönetiminde de bir su politikasının olması gerekiyor. Özellikle, zatialinizin de işaret ettiği konu da bu yönde aslında, bir su politikası. Ancak burada ben Tarım Bakanlığının su politikasının sahibi olarak burada sunum yapmasını dikkatle izliyorum, biraz da yadırgadım çünkü su politikasının otorite mercisinin Tarım Bakanlığının olmaması gerekir, burada en yetkin, en uzman kişilerin olduğu kurum Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüdür.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Onu anlatıyor zaten.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Efendim?

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Onu anlatıyor zaten.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Onu anlatıyor ama Tarım Bakanlığı anlatıyor.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Tarım Bakanlığına bağlı.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Tamam, onu biliyorum da. Sayın Bakan, Devlet Su İşlerinden mi gelme buraya?

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Evet.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – O zaman şöyle bir sonuç ortaya çıkıyor: Devlet Su İşleri ile Tarım Bakanlığının ilişkisi, Devlet Su İşleri ile Karayollarının ilişkisi gibi ya da Devlet Su İşleri ile Ulaştırma Bakanlığının ilişkisi gibi olur. Yani burada bağlılık ilişkisinde sorun olduğunu özellikle vurgulamak istiyorum.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şöyle...

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Çünkü Tarım Bakanlığı...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hasan Bey, tamamlasın da...

Şöyle yapalım: Araya girmeyelim...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Tarım Bakanlığı yüzde 70 oranında suyu kullandığı için orayla beraber olması lazım.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Evet, ona da değineceğim zaten.

Şimdi, tabii ki su sadece onlar için değil ki sanayi suyu olarak Sanayi Bakanlığı da kullanıyor, yani o da kullanıyor, belediyeler kullanıyor; yani bu, kullanıma göre değil de politika saptama kurumu olarak Devlet Su İşlerinin bu işin patronajında olması en doğal olanıdır; ben onu özellikle vurguluyorum.

Ben, burada, Devlet Su İşlerinin gerçekten Tarım Bakanlığına bağlı olduğunu bilmeden bunu söyledim ama beyefendi eğer Devlet Su İşlerinden gelen bir Bakan Yardımcımızsa o zaman mesele kalmıyor. Ancak Tarım Bakanlığıyla nasıl bir organize olduğunu da doğrusu hâlâ anlayabilmiş değilim.

Şimdi, Tarım Bakanlığı -biliyorsunuz- daha çok bitkisel üretime ağırlık veren bir Bakanlık. Hayvancılık konusu var, koruma kontrol var, su ürünleri var, bunun birçok fonksiyonları var, daha sayabiliriz; hatta tarımsal ürün ya da hayvansal ürünlerin ihracat ve ithalatına kadar bakan bir yapısı söz konusu.

Şimdi, Türkiye’de suya bağlı olarak bizim tarımsal toprakların kullanımı konusunda son yirmi yıl zarfında kaybımız 4 milyon hektarın üzerinde olmuştur, yani 27 milyon hektarı aşkın bir tarım toprağımız varken bugün 23 milyon hektara gerilemiştir. Bunun birçok faktörü var, birincisi: Çarpık şehirleşmedir, çarpık şehirleşmeye bağlı olarak insanların kırsaldan kentlere doğru göçüdür. Milyonlarca insan köyleri boşaltarak kentlere akın etmiştir, bu akın yüzünden de -dünyada sosyoloji biliminde de geçen- kent işsizliği doğmuştur. Türkiye’deki göç hareketlerinin temelinde yatan en önemli faktör... Geçmişte güvenlik nedeniyle göçler oluyordu veya insanların daha rahat yaşam koşullarına ulaşması için iç kesimlerden sahillere doğru göçler oluyordu ya da çocukların tahsili için büyük kentlere göçler oluyordu ama özellikle bu son yirmi yılda oluşan göçler kentleri artık işin içinden çıkılmaz hâle getirdi.

Burada -toprak kaybımıza işaret etmiştik- bizim tarım kapasitesi olarak -2020 yılını baz alırsak Sayın Başkanım- Türkiye, toplam sebze ve meyve üretimi olarak 53 milyon ton sebze ve meyve üretiyor, bunun 31 milyon tonu özellikle sebze, kalanı da meyve olarak gözükmüyor.

Şimdi, bunun yanında, hayvancılığın da inanılmaz boyutta gerilediğini görüyoruz. 1970’li yıllarda Türkiye’de kişi başına 2 küçükbaş hayvan düşerken bugün 2 kişiye 1 küçükbaş hayvan düşüyor, yani hayvancılıkta çok büyük gerileme içerisindeyiz. Bütün bu veriler bize şunu gösteriyor: Biz toprak

kaybıyla acaba tarımsal su kullanımında bir gerileme yaşadık mı? Buna da “hayır” demek durumundayız çünkü özellikle salma sulama ve Güneydoğu’daki GAP projesiyle ilgili sulama sistemleri -açık sulama olduğu için, yine, vahşi sulama da diyorlar- topraklarımızı çoraklaştırıyor ve verimsiz hâle getirerek tarım dışına itiyor hâlbuki Mezopotamya, çok tarihi ve çok önemli, birinci sınıf tarım toprağı içeren bölgelerden biridir.

Bizim toplam su kapasitemiz -dün de sunumlarda söylendi- yıllık 440 milyar metreküp, bunun -ben kabaca söylüyorum- 110 milyar metreküpünün kullanılabilir nitelikte olduğunu ama bunun da kullanılmadığını ve bunun bir miktarının kullanıldığını, kullanılan suyun da yüzde 77’sinin tarımda kullanıldığını özellikle dün de ifade ettiler. Burada, ben, Sayın Başkanımızın işaret ettiği konuya özellikle vurgu yapmak isterim, o da şudur: Özellikle sulamada bir salma sulama var, o vahşi sulama dediğimiz, onun da kendi içinde üç türü var salma sulamanın ama özellikle basınçlı sulama sınıfından damla sulama hem açık damla sulama hem de kapalı damla sulama var; bu, basınçlı sulama grubuna girer bunun inanılmaz verimli olduğunu bir Mersin Milletvekili olarak ifade etmek istiyorum. Yani ülkemizin bütün topraklarının damla sulamaya geçmesi hâlinde bizim su kaynaklarımızdan maksimum verimi elde edeceğimiz tabii ki ortadadır. Burada özellikle 2050 projeksiyonunu ben de Sayın Kalyoncu gibi görüyorum, burada bariz hatalar olduğunu, bunların düzeltilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Havza bazı çalışmalara ağırlık verilmesi ve ürün deseni çıkarılması gerekiyor. Yani ürün deseni Konya kapalı havzasında işaret edildiği gibi, nasıl bir ürün deseninin olması gerektiğinin Tarım Bakanlığınca bunların üzerinde çalışılması gerektiğini ifade ediyorum. Dolayısıyla, özellikle bu bahsettiğim ürün türleri konusunda eğer planlı bir çalışma olursa en son patates ve soğanı TMO’ya aldırıp, tüketicileri onlara çekmek gibi bir sorunla da karşı karşıya kalmayız. Çünkü geçen yıl patatesin, soğanın fiyatı yüksekti bu yıl üreticinin elinde kaldı ve devlet ona müdahale etmek durumunda kaldı ve satın alındı. Önüne asılan bayraklı kamyonlarla onlar tüketim merkezlerine çekildi. İşte ürün deseni dediğimiz Sayın Başkanım, sayın milletvekilleri bu. Bütün bunlar, tabii Tarım Bakanlığının özellikle tarımsal ürünlerde ve hayvancılıkta önemi kesinlikle yadsınamaz, Tarım Bakanlığımız olağanüstü önemli bir kurumdur ancak Tarım Bakanlığının su yönetimi konusunda tabii bu durumda Devlet Su İşleri eliyle meseleye müzahir olduğunu anlamış oluyoruz. Aslında bu konuda söylenecek daha çok şey var ama burada noktalıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz, sağ olun. Kısa, öz konuştunuz.

Sibel Hanım herhâlde siz söz istemiştiniz değil mi?

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Sayın Bakanım, teşekkür ediyorum sunumunuz için.

Seçim bölgem olan Seyhan ve Ceyhan havzalarıyla ilgili bir konuya dikkat çekmek istiyorum. Ne mutlu ki bizim çok fazla su sorunumuz yok ama ne yazık ki hâlâ vahşi sulamayla tarım yapılıyor. Şimdi, 2050’de de buradaki su durumuna baktığımızda su stresi yaşayacağız yani bütün dünya genelinde bir kuraklık söz konusu. Bu yüzden, özellikle Çukurova’da çok verimli toprakların olduğu ve ürün anlamında da çok büyük verimin alındığı bir alan olarak burada ivedilikle kapalı sistem sulama yapılması gerekiyor. Ben bu konuya dikkatinizi çekmek istedim hatta Çiftçiler Birliğinin hazırlamış olduğu çok güzel bir projesi de var, hani ondan da yararlanılabilir onu iletmek istedim sadece.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederim.

Murat Bey, sıra sizde herhâlde?

MURAT BAKAN (İzmir) - Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, konuşma -sürelerine bir saatlik konuşma olmaz tabii-oturalım birlikte karar verelim. Herkes belli bir süre konuşsun çünkü netice itibarıyla zaman sınırlaması var, diğer arkadaşların da konuşma hakkı var. Siz fazla konuştuğunuz için arkadaşlar konuşmaktan imtina ediyorlar.

MURAT BAKAN (İzmir) – Niye imtina ediyorlar Sayın Bakan? Haftanın iki günü üçer saat çalışıyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yetiyor mu peki, bu zaman?

MURAT BAKAN (İzmir) – Yani biz bu Gazi Meclisin üyesiyiz, biz millet adına buraya söz söylemeye geldik. Bakın, bu Meclis, Yunan askeri Polatlı'ya geldiğinde Ankara'yı terk etmedi. Biz sabaha kadar çalışırız.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, Genel kurulda konuşma sınırsız mı?

MURAT BAKAN (İzmir) – Biz İç Tüzük'ten kaynaklanan hakkımızı kullanıyoruz, bize üç ay süre verildi. Siz burada süreyi sınırlayıp “Haftanın iki günü üçer saat çalışacaksınız, burada da az konuşacaksınız.” dersiniz, bu İklim Değişikliği Komisyonu...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Konuşuyorsunuz, burada en fazla konuşan sizsiniz şu anda. Ben dedim ki...

MURAT BAKAN (İzmir) – Konuşmamızdan mı rahatsızsınız Sayın Bakan? Ne konuşuyoruz biz burada; sohbet mi ediyoruz, muhabbet mi ediyoruz ya!

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Rahatsızlık değil. Bir dakika müsaade edin.

MURAT BAKAN (İzmir) – Yani geldiğimiz günden beri bir konuşma baskısı altında Komisyon toplantısı yapıyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam da yani netice itibarıyla bunu belli bir saatte bitirmemiz gerekir.

MURAT BAKAN (İzmir) – Yani konuşmamamız gereken bir şeyi konuşmuyoruz. Daha ben konuşmaya başlamadan “Çok konuşuyorsunuz.” diyorsunuz. Var mı böyle bir şey ya! 20 milletvekili arkadaşımızı çağıralım net düşüncelerini söylesin.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, bir müsaade ederseniz, ben oylayacağım; herkes için bir konuşma sınırı yapalım.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Bakan, burada yaptığınız her şey tarih önünde tutanaklara geçiyor. Burada konuşulmasını istemiyorsanız, bu işin de vebali sizin üzerinizde olur. Biz burada konuşacağız.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Müsaade edeyim konuşun ama...

MURAT BAKAN (İzmir) – Daha sözüme başlamadan konuşmanızı sınırlayalım; var mı böyle bir şey?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama saatlerce konuşma olmaz ki.

MURAT BAKAN (İzmir) – Ne saatlercesi, ben ne saatlerce konuşmuşum!

AHMET AKAY (Şanlıurfa) – Sen yanlış konuşuyorsun Bakana; böyle söylenir mi peki?

MURAT BAKAN (İzmir) – Ne Bakanı? Orada Bakan sıfatıyla oturmuyor, biz de bürokrat değiliz; Komisyon Başkanımız, ben de milletvekiliyim.

AHMET AKAY (Şanlıurfa) – “Sayın Başkanım, değerlendirmeyi sonraya bıraksak.” deseniz daha iyi olur yani “Sen yanlış yapıyorsun.” denmez ki.

MURAT BAKAN (İzmir) – Hayır, biz bir öneride bulunduk. Ne dedim: “Sayın Bakanım, en son siz konuşursanız müktesebatınızı paylaşırsınız.” dedik.

AHMET AKAY (Şanlıurfa) – Yani sen her şeyi konuşmaya kalk, konuşmaya kalk... Konuşmaya hakkın yok ki senin.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Müsaade ederseniz, yani Başkanın arada...

AHMET AKAY (Şanlıurfa) – Herkesin arkasından yirmi dakika konuşulmaya kalkılmaz ki biz onu söylüyoruz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Bakın, şimdi arkadaşlar, burada 3 tane Bakanlık var; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Enerji Bakanlığı, en önemlisi Tarım ve Orman Bakanlığı. Biz burada konuşmayacaksak... Yarın akademisyen gelecek daha az konuşacağız, başka bir genel müdürlük gelecek daha az konuşacağız ama gerektiği yerde bizim konuşmamızı sınırlarsanız o zaman bizim burada olmamızın anlamı yok. Biz anayasal hakkımızı kullanıyoruz -Anayasal bir Komisyon, İç Tüzük'ten kaynaklanan bir Komisyon-araştıracacağız. Siz benim söz hakkımı kesin, ondan sonra deyin ki “İklim değişikliğini araştırıyoruz.”

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kusura bakmayın, söz hakkını kesmiyoruz ama toparlayalım diye söylüyorum.

MURAT BAKAN (İzmir) – Daha baştan kesiyorsunuz Sayın Bakan.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bakın, şu ana kadar ha bire konuşuyorsunuz.

Buyurun mikrofon açık.

MURAT BAKAN (İzmir) –Daha konuşmaya başlamadan siz dediniz. Beni taciz ediyorsunuz konuşmamla ilgili.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – On dakika söz veriyorum.

Buyurun.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Bakan, arkadaşlarımızın hepsi konuştu, kimseye de böyle bir şey söylemediniz, bana da burada tahakküm etme hakkınız yok. Ben sözümü söyleyeceğim, on dakikada biter, beş dakika da biter. Lütfen ya! Biz böyle gidersek, bu Komisyonunda sağlıklı çalışamayız. Benim derdim Komisyona katkıda bulunmak.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam buyurun; bekliyoruz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Yaklaşımın ilk günden... Ben size oy verdim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sağ olun.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Murat Bey, katkınızı bekliyoruz; hemen başlayın.

MURAT BAKAN (İzmir) – Olur mu böyle bir şey arkadaşlar ya!

Sayın Bakan, teşekkür ederiz sunumuz için.

Bu su kanunuyla ilgili söylediğiniz çok kıymetli. Bu Kanun Meclise gelirse hazırlanmasında da katkıda bulunmak isteriz, Meclise gelirse de katkıda bulunmak isteriz; ülkemiz için çok kıymetli.

Onun dışında da yaptığınız çalışmalarda pozitif olan hususlar var, onlar için teşekkür ediyoruz.

Şimdi, bizim bir arkadaşımız şu an Covid, burayı Zoom üzerinden seyrediyor; onun bir iki sorusu var size, onları söyleyeyim. Ahmet Vehbi Bakırhoğlu diyor ki: “Ülkedeki ÇKS sistemi -kendisi de tarımla ilgileniyor- gerçeği yansıtmıyor. Çiftçilerimizden ve tarım arazilerinin ÇKS kaydı olmayan çok fazla çiftçimiz var ve bunlar destekten faydalanamıyor. Az su tüketen bitkiler desteklenecek deniliyor

ama kayıt dışı oranı çok.” Bir de TARBİL diye bir sistemden bahsediyor, diyor ki “1.200 istasyon kurulacaktı, pulluk değen her toprak parçası kayıt altına alınacaktı; rafa kaldırıldı. Neden?” Bu sorular Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu’nun, onun adına soruyorum.

Şimdi, biz Türkiye’nin göllecileri ilgili bilgi istiyoruz yani biz Devlet Su İşlerinden bununla ilgili yeterli bilgi alamıyoruz, geçmişte açıldı kaynakları ama şu an Türkiye’de ne kadar gölümüz kurudu, ne kadarı kirlendi, ne kadarının suyu ne kadar azaldı? Arkadaşlarımız söyledi -ben detayına girmeyeceğim- vahşi sulama; suyun dörtte 3’ünü sulamada kullanıyoruz, teknolojik sulama yapmıyoruz. Siz de söylediniz sunumunuzda, bu konuda ülke olarak hep beraber bir seferberlik ilan edelim. Damla sulamaya geçiş, en yüksek teknoloji neyse ilan edelim ve şu an Türkiye’nin suyunun dörtte 3’ü vahşi sulamada gidiyorsa bunu minimuma indirelim. Yani, bu, ülkenin en önemli ulusal güvenlik sorunu. Dolayısıyla, öyle bir kampanya olursa, seferberlik olursa bununla ilgili bir şeye biz de katkıda bulunmak isteriz.

Bir diğeri, buharlaşma bununla ilgili de bir çözüm üretilebilir mi, bilmiyorum.

Şey dediniz “Konya havzasıyla ilgili bitki deseni optimizasyonu ile ilgili bir grafik var.” Orada, mesela o optimizasyonda pancar kullanmışsınız. Şimdi, bir taraftan Konya havzasının kapalı havza olduğunu ve su sıkıntısı olduğunu, başka yerden su taşıdığımızı, yeni taşınacak sularla da Konya havzasının su problemini çözeceğinizi ümit ettiğinizi söylediniz ancak pancar gibi çok su isteyen bir ürün oradaki bitki deseni optimizasyonunun içine yerleştirmişiz. Şimdi, pancar... Yani ekosisteme, oradaki o ekosisteme, yağış sistemine uygun bitkilerin yetiştirilmesi uygun değil mi? Niye sunumda böyle bir şey var? Onu merak ettim.

Yine, Bakanlığımıza benim defalarca sorup cevap alamadığım, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının sizin sorumlu olduğunuzu söylediği bir şey var, balık çiftlikleri. Kaç balık çiftliği var Türkiye’de? Bu sorunun yanıtını biliyor musunuz? Bunu sormak istiyorum.

Yine, gelecekle ilgili bir vizyon var mı yani iklim krizine yönelik bir vizyonunuz var mı? Ben bu sunumda onu göremedim yani geleceğe ilişkin sadece 2037-2040 Konya havzası kuraklıkla ilgili bir plan, bir şey gördüm, onun dışında mevcudu tespit ediyorsunuz, 2020-2021-2022 ama mesela, önümüzdeki on senenin, yirmi senenin tarım politikaları belirlenirken 2-3 derece sıcaklık artışı ve artan su yetersizliği varsayımını bir senaryo olarak ele alıp bir politika planı üretmemişsiniz ya da varsa bu nedir? Bunu bize sunun çünkü burada öyle bir önümüzdeki on, yirmi yıla ilişkin bir iklim krizinden kaynaklı, su azalmasından kaynaklı, su buharlaşmasının artmasından kaynaklı tarımla ilgili bir bilimsel çalışma biz göremedik, varsa bunu öğrenmek isteriz.

Bir de büyükbaş hayvancılık, dünyadaki uluslararası kuruluşlar -biz çok araştırdık yani bunu speküle eden bilimsel araştırmalar var ama ortalaması 13-14 civarında- büyükbaş hayvancılığın su tükettiğini ve karbon salımına katkıda bulunduğu söylüyor. Su tüketiliyor derken hayvanın içtiği sudan bahsetmiyorum, hayvanın yem olarak tükettiği mısır, yonca, silajdan bahsediyorum yani o hayvan için üretilen ve çok su getiren bitkilerden bahsediyorum. Büyükbaş hayvancılıkta yerli ırkların kullanılması durumunda su tüketiminin daha az olduğu -bizim kendi, yerli ırklarımız kullanıldığında- artı mesela İzmir’de böyle bir tarım politikası var. Bu hayvanların doğal olarak mesela yabani zeytinlerin altına yayılarak hem oraları mera olarak kullanması hem su tüketilmemesi onların yemi için, su tüketen bitkiler yetiştirilmemesi gibi şeyler var. Ben Komisyon kurulduğu andan itibaren büyükbaş hayvancılıktan bahsediyorum, sadece Mehmet Emin Birpınar bununla ilgili hem metan gazı salınımı için karbon emisyonuna etkisi hem de tükettiği, yediği bitkilerle su tüketimine katkısı olduğunu söyledi, onun dışında kimse bundan bahsetmiyor. Sizin Bakanlığınızda büyükbaş hayvancılıkla ilgili böyle bir çalışma var mı? Bunu öğrenmek istiyorum.

Bir de şu an mesela göllerle ilgili bir şeyler söylemek istiyorum. Türkiye'nin 5'inci büyük gölü Akşehir Gölü haritadan silindi, on, on iki yıl önce coğrafi olarak yok oldu. Türkiye'nin içme ve kullanma suyu varlığının büyük çoğunluğunu doğal göller oluşturuyor ancak insan eliyle oluşturulan yapay göletler, baraj gölleri var. Kesici, yapay göletlerin sulak alanların beslenmesini engellediğini söylüyor, bu bir bilim adamı. Yani, bu barajları yaparken doğal göllerin su kaynaklarını o barajlara, göletlere aktararak -tabii, bunu yapan DSİ- göllerin kurumasına sebep olduğu söyleniyor. Doğal göller yağışla besleniyor, yapay göletler yapıldığıdaysa yağmur suları doğal göllere gideceğine buraya gidiyor. Suni göletlere ve tarıma karşı değiliz elbette ancak plan olmayınca doğal döngü de bozuluyor. Milyonlarca yılda oluşan bu göllerin beslenmesine engel olmamak lazım. Buna ilişkin bu göllerin beslenme kaynakları ya da bu gölleri besleyen akarsularda baraj, gölet vesaire bununla ilgili bunu tersine döndürmeye yönelik bir çalışmanız var mı?

Akşehir Gölü... Şeker fabrikaları ve SEKA'nın gölü yok ettiğinden bahsediliyor. Dışarıdan su getirilmesi için milyonlarca lira harcanmış ama bu defa ağaçlar kurumuş, sonra da flamingolar ölmüş. Eber Gölü aynı şekilde... Sayın Bakanın memleketi Afyonkarahisar en bol kaynağın bulunduğu yerken şu anda suyunun yüzde 80'ini kaybetmiş durumda Eber Gölü. Temmuz ayında elde ettiğimiz bilgiler bunlar, sadece gölün kuruyup suyunun azalmasından söz etmek de yanlış olur, kirlenme de söz konusu, balık ölümleri söz konusu çünkü gölün dibinde ağır metaller var yani su bitkileri de her yeri kaplamış durumda. Tuz Gölü... Yani Tuz Gölü de aynı durumda, yüzde 9-10 kayıp var, yer altı taban suları da çekilmiş Tuz Gölü'nde. Göller Yöresi; Burdur, Isparta, Antalya, Denizli sınırları içinde 36 tane göl vardı, dünyanın sayılı göller yöresinden biriydi; son otuz yılda burada sadece 16 göl kaldı, göl kenarındaki ormanlık alanlar da imar sebebiyle azaldı. Bakın burada fotoğrafları var, arkadaşlarım da görsün Göller Bölgesi'yle ilgili durumu. 1987 yılı-2008 yılı bakın, 14 bin 200 metre çekilmiş göl, 14 bin 200 metre. Bu neresi? Burdur Gölü, Eber ve Akşehir Gölü'nün durumu da bu, bakın, Eber ve Akşehir Gölü.

Şimdi, eski alanı Acıgöl'ün ufacık bir yer kalmış, etrafı tarım arazisi şu an, bir tarafında Yüreğir. Yani tarım arazisi olarak kullanılıyor gölün çekildiği bölge. Burası Çorak Gölü, çorak gerçekten. Konya kapalı havzası da şu an ülkemizin en kurak bölgelerinden biri ancak sulak alanlar bakımından ülkemizin en zengin bölgelerinden birisi geçmişte ama sulak alanlar da azaldı. Türkiye'nin -diğerlerini göstermiyorum, diğer göllerle ilgili çok fazla vakit almayayım- Ramsar sulak alanlar alanında da sıkıntı var. Türkiye'deki sulak alanların yarısı...

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Murat Bey, birazdan Milli Parklar Genel Müdür Yardımcısı konuşacak.

MURAT BAKAN (İzmir) – Hayır, ama bu şeye bağlı, DSİ'nin kuruttuğu alanlardan bahsediyorum. Sulak alanların yüzde 50'sini DSİ, tarım arazisi yapmak için kurutmuş. Ne zaman? Bunlar süreç içerisinde kurutulmuş. Şu an Ramsar alanı sayısı İngiltere'de 175 adet, İspanya'da 75 adet, İsveç'te 68 adet, Türkiye'de 14 tane Ramsar sulak alanı sayısı var. Yüzölçümü bakımından Ramsar alanlarının durumu; Fransa'da 37 bin 420 kilometrekare, İngiltere'de 12 bin 830 kilometrekare, Türkiye'de şu an arkadaşlar 1.845 kilometrekare Ramsar sulak alan sayısı. Şimdi, sulak alan olmadan iklim kriziyle mücadele edemezsiniz. Sulak alan, hem yutak alanı hem biyolojik çeşitliliğin hem hayvan çeşitliliğinin hem de doğanın korunacağı alan. Dolayısıyla bununla ilgili sulak alanlarla ilgili sizin bir çalışmanız var mı? Bu sulak alanların kurutulması, hâlâ kuruması, buraya giden suların, nehirlerin, ırmakların neyse önünün kesilerek göletlere, barajlara aktarılması bununla ilgili geleceğe yönelik hani bugüne kadar yapılan yapıldı da bundan sonra neyi kurtarabiliriz bununla ilgili bir çalışmanız var mı bunu sormak istiyorum.

Su kirliliğiyle ilgili, habitat tahribiyle ilgili, bir de yabancı ve istilacı türlerin sulak alanlara ve besleyen akarsulara bırakılmasıyla ilgili sorun var. Mesela Eğirdir Gölü'ne 1955 yılında getirilmiş sudak balığı, şu an orada 11 balık türünden az miktarda sazan ve eğrez kalmış. Bu istilacı türlerin getirilip bizim göllerimize bırakılmasıyla ilgili, bununla ilgili bir çalışmamız var mı Bakanlık olarak bunu öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

Şimdi onunla alakalı olarak şunu söylemek istiyorum: Şimdi, kurumların hepsinden buraya bize bilgi sunmak için gelecekler var. Mesela, Akif Bey şu anda suyla alakalı sunum yaptı ama Tarım Bakanlığında etkili arkadaşlar da gelecek. Mesela büyükbaş hayvan vesaire, bitki desenini onlara sorabilirsiniz, ben o bakımdan dedim.

MURAT BAKAN (İzmir) – Ben bilsem onu ona sordurdum, bilmiyorum, bilmediğim için ama Tarım ve Orman Bakanlığı Bakan Yardımcısı olarak buraya gelmiş.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, dolayısıyla orayla ilgili arkadaşlar gelecek, benim sizi ikaz etmemim sebebi bu.

MURAT BAKAN (İzmir) – Anladım ama biz o zaman o listeyi önceden görürsek...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Mesela o listeyi size her hafta çıkarıyoruz, listeyi de çıkarayım.

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – Sayın Bakanım ama Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı olarak kayıtlara geçiyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, müsaade eder misiniz?

Esas Tarım ve Orman Bakanlığı çok geniş, o kadar geniş ki Devlet Su İşleri, Su Yönetimi Genel Müdürlüğü, Meteoroloji, Doğa Koruma ve Milli Parklar... Mesela şu anda sulak alanla ilgili arkadaş Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdür Yardımcısı, çok detaylı bilgi verecek veyahut Tarım Bakanlığının birimleri var, onların hepsini çağıracağız. Dolayısıyla burada vakit kaybetmemek için ilgili kişilere ilgili soruları sorarsak o bakımdan dedim; yoksa...

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Bakanım, hep beraber uyum içinde çalışalım dediğiniz şekilde, birbirimizi üzmemelim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, hayhay. Bakın, üzmiyoruz. Şimdi, bakın, gayet güzel konuşunuz, tebrik ederiz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Kısa konuşunca “Tebrik ederiz.” Uzun konuşunca tebrik edeceksiniz Sayın Bakanım.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Özet oldu, güzel oldu.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, efradını cami, ağyarını mâni konuşursak...

Evet, buyurun.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Sayın Başkanım, Değerli Bakanım, teşekkür ederiz sunumunuz için.

Ben sulak alanlar konusuna değinmek istiyorum. Murat Bey epey anlattı konuyu ama biraz detay vermek istiyorum. Ondan önce şunu belirtmemde fayda var: Son on sekiz yılda su konusunda Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleri son derece önemli yatırımlar ve çalışmalar yapmıştır tarihte görülmedik derecede, bunu özellikle belirtmek istiyorum.

Oradan şuna geçmek istiyorum: “Sulak alanlar” dedi. Tabii, sulak alanlar en önemli biyolojik rezerv alanlarımız, en önemli yutak alanlarımız ve su dengesini sağlayan en önemli tabiat varlıklarının bulunduğu alanlar. Sulak alanlar konusu dünyada her zaman gündemde olan bir konu. Geçmişte bütün dünyada sulak alanların yarısı kurutulmuş ama 1960’lı yıllardan sonra sulak alanların kurutulması konusunda dünyada önlemler alınmaya başlanmış, Bu anlamda da 1971 yılında İran’ın Ramsar kentinde toplantı düzenleniyor, Sulak Alanların Korunması Sözleşmesi imzalanıyor. Türkiye bu sözleşmeye 1994 yılında taraf oldu, o günden bugüne kadar da sulak alanların korunması konusunda da ciddi çalışmalar yapılıyor. Özellikle, sulak alanların korunmasıyla ilgili olarak 2002 yılında yönetmelik çıkarıldı ama en önemlisi de Çevre Kanunu’nda değişiklik yapılarak sulak alanların kurutulması ve doldurulması 2006 yılında yasaklandı -o dönemde de Sayın Bakanımız Genel Müdüdü- 2007 yılında ise sulak alanların kurutulmasına imkân veren 5518 sayılı Bataklıkların Kurutulması ve Bundan Elde Edilecek Topraklar Hakkındaki Kanun yürürlükten kaldırılıyor. DSİ Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’da da değişiklik yapılarak DSİ’nin -Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün- sulak alanların kurutulmasıyla ilgili verilen görevine son veriyor. Bu son derece önemliydi ama çok geç kalınmıştı, o Sayın Bakanımıza nasip oldu 2007 yılında. Dolayısıyla bu önemli gelişmeden sonra Türkiye’deki sulak alanların kurutulmaması konusunda da ciddi çalışmalar yapılmaya başlandığını görüyoruz ama yeterli olmadığı da gayet net çünkü yüzyılların tahribatı ki tekrar eski hâline getirilmesi de kolay bir süreç değil ama önemli oranda da sulak alanların kurutulduğu görüyoruz, 1990’lı yılların sonuna kadar ülkemizdeki sulak alanların neredeyse yarısının kurutulduğu görüyoruz. Rakamlara göre bir Van Gölü büyüklüğündeki alanının kurutulduğu gözlemleniyor. Tabii, bu doğal sulak alanlar kurutulurken bir taraftan da suni dediğimiz yapay sulak alanlar oluşturuldu barajlarla, yeni yapılan göletlerle beraber. O dengelemeye çalışıldı ama asıl yüzyıllardan, milyonlarca yıllardan önce oluşan sulak alanları tekrar eski hâline getirilmesi son derece zordur.

Efendim, şimdi, Ramsar alanı olarak 14 tane sulak alanımız var ama büyük bir çoğunluğunda sıkıntı olduğunu görüyoruz. Mesela Seyfe Gölü, Ramsar alanlarımızdan, çok önemli bir alanımız, hemen Ankara yakını Kırşehir’e yakın bir yerde. Burası hem Ramsar alanı hem tabiatı koruma alanı ama şu anda, maalesef, Seyfe Gölü yok olma noktasına geldi. Burdur Gölü’nün -arkadaşımız bahseder, Burdur Vekilimiz var burada- otuz yılda su seviyesi 16 metre düşmüş, gölün yaklaşık üçte 1’inde su tamamen kurumuş vaziyette. Bölgedeki Yarışlı gölü ve Akgöl kuruma noktasına gelmiş ona kaynak sağlayan. Bilim insanları ve uzmanlar çok acil önlemler almadığımız takdirde...

Eber Gölü, Akşehir Gölü, Kulu, Bolluk Gölü ve Türkiye’nin büyük göllerinden bir tanesi olan Tuz Gölü’nde de kurumayla karşı karşıya kaldığımızı görüyoruz. Yine, Beyşehir ve Eğirdir göllerinin de aşırı sulamadan dolayı da tehlike içerisinde olduğuna şahit oluyoruz.

Yine, Kars’ta Kuyucuk Gölü Ramsar alanı kurumuş vaziyette. Diğer taraftan, 7.900 hektara ulaşan Eşmekaya Gölü geçmişte kurutulmuş, maalesef su tutmaz hâle gelmiş, orası da gerçekten çölleşmiş bulunuyor.

Karapınar bölgesinde su seviyesi son beş yılda ortalama 2 metreye düşmüş bulunuyor. Konya kapalı havzasında her yıl açılan kaçak kuyulara yüzlerce ekleniyor maalesef. Kuyu sayısının Konya Ovası’nda 140 bine ulaştığı biliniyor, ruhsatlı kuyu sayısı sadece 35 bin. Karapınar’da obruklar gittikçe artıyor, yer altı sularımız her yıl biraz daha azalıyor özellikle Konya kapalı havzasında. Bu şekilde giderse Tuz Gölü’yle aynı seviyeye gelme riskiyle karşı karşıya ve yer altı sularının da Tuz Gölü’nün sularına karışması söz konusu olabilecektir. Konya Ovası’nda yer altı suyu seviyesinin her yıl yaklaşık 1 metre düşmesiyle de gerçekten tehlikeli duruma düşmüş bulunuyor.

Yine, ülkemizin nazar boncuğu dediğimiz Meke Gölü Ramsar alanı; maalesef on yıldan bu yana su yok, kurumuş vaziyette. Bütün bu konular üst üste konulduğu zaman sulak alanlar konusunun son derece önemli olduğunu görüyoruz ama son yıllarda yapılan çalışmalarla Seyfe Gölü'nde, Sultansazlığı'nda, Ereğli Sazlıkları'nda Akgöl'de, Afyonkarahisar Karakuyu'da, Elmalı Avlan Gölü'nde de su tutma çalışmaları başlatılmış, o konuda da ciddi çalışmalar yapılıyor ama diğer göllerde büyük sıkıntılar olduğunu...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sultansazlığı kurtarıldı.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Evet, onları söyledim Sayın Bakanım, yapılıyor.

Bu sunumda sulak alanlardan hiç bahsedilmemesini ben gerçekten eksik gördüm, inşallah başka bölümde bahsedilir.

Ben teşekkür ederim Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sağ olun, sağ olun.

Efendim, tabii, Doğa Koruma ve Milli Parkların sorumluluğunda olduğu için Genel Müdür Yardımcımız sunacaktır.

Şimdi, evet, Nur Hanım, siz herhâlde söz istiyordunuz.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Evet, teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Her şeyden önce Sayın Bakan Yardımcımıza da teşekkür ediyoruz sunumundan dolayı.

Aslında sunumunuzun ilk sayfalarında bir tespit yaptınız ve Türkiye'nin su stresi altında olan bir ülke olduğundan söz ederek bir planlama, yapılan planlamalardan söz ettiniz burada. Şimdi, tabii ki kuraklık, bizi bekleyen, Türkiye'yi bekleyen... Dolayısıyla, içinde bulunduğumuz su stresi nedeniyle bir kuraklık tehdidi görünüyor geleceğe yönelik ve bununla ilgili belli planlamalara yönelik bir sunum yaptınız.

Şimdi, bu sunumun içinde, çok büyük bölümünde aslında baktığımız zaman planlama aşamasında olduğunu görüyoruz. Planlar yapılmış, hani kuramsal olarak evet, doğru şeyler belki planlanmış ama bunlardan ne kadarı uygulamaya geçti? Biz birazcık da onları, tabii ki bizi bekleyen iklim krizi nedeniyle, kuraklık tehdidi nedeniyle bunları bekliyoruz. Şimdi, mesela Kuraklık Yönetim Planı'yla ilgili çalışmalarda, yine sunumunuzda Ege kıyısı, Akdeniz, Güneydoğu Anadolu'da planlamalar yapılmış ama burada yapılan bir çalışma var mı? Yani gerçekleştirdiğiniz çalışmalar var mı yoksa sadece planlama aşamasında mı? Bir bunu merak ediyorum.

Şimdi, mesela -bazı arkadaşlarımız da gündeme getirdi- bölgelerde özellikle sulamaya göre ürün üretimi planlamasından bahsedildi, yani bunlar yapılıyor mu, uygulanıyor mu?

Şimdi, aynı şekilde en büyük tehditlerden birinin de kayıp kaçaklar olduğu söyleniyor. Yani mesela Scada sistemi... Ben Eskişehir'den biliyorum, 2004 yılından beri Eskişehir Büyükşehir Belediyemiz Scada sistemini kullanıyor; nitekim gösterdiğiniz haritada da yüzde 24 gibi, hani en düşük iller arasında yer alıyor. Buradaki bu kaçak kayıplar sadece şehir içi kullanım suyu ve içme suyuna yönelik kayıplar mı yoksa aynı zamanda diğer, işte buharlaşmayla oluşan tüm bölgedeki kayıplar mı verdiğiniz? Onu merak ettim.

Bir de şimdi, burada tabii, vahşi sulamanın hani sıkıntılarından söz ettik ve tabii, en büyük su kullanımı tarımında söz konusu. Şimdi, burada mesela "yağmur ve damlama su sistemlerinden" söz edildi ama şimdi, burada mesela ürün bazında TARSİM'den söz edildi fakat sıkıntı şu: Bakın, geçen sene Eskişehir'de çok büyük afetler meydana geldi, iklim krizi nedeniyle çok büyük dolu yağdığında ürünlerle birlikte en fazla hasar görenlerden bir tanesi de damlama boru sistemleri oldu fakat -biz

kalktık TARSİM'e gittik geçen sene- TARSİM sigorta kapsamına girmiyor. Mesela bu çok önemli bir konu. Özellikle de TARSİM'le de bunu konuştum, TARSİM Genel Müdürünü ziyaret etmişim geçtiğimiz sene fakat kapsamda olmadığını bunun için bir karar gerektiğini söyledi. Bu çok önemli bir konu, damlama boru sistemlerinin mutlaka TARSİM sigortası kapsamına alınması gerekiyor. Yani TARSİM sigortasının yeniden düzenlenmesi, bu ÇKS sisteminin... Biz işte Cumhuriyet Halk Partisi olarak bir teklif vermiştik tüm tarım sigortası şeklinde, bu ÇKS'den kurtulmasıyla ilgili çünkü çok sıkıntı var burada. Bunu çok önemli görüyorum.

Bir de mesela, arkadaşlarımız da buharlaşmadan söz etti; kanallarda tabii, en büyük kayıp toprak kanallarda, hem sızmalar nedeniyle kaçak meydana geliyor hem de buharlaşma nedeniyle. Dolayısıyla Devlet Su İşlerinin pek çok bölgede biz biliyoruz kapalı kanal sistemine geçmesini ki mesela Eskişehir'de var. İşte, Eskişehir'de ta 95 yılında Eskişehir Sulama Birliğine devredilen bizim bir Kapalı Kanal Sistemi Projesi var. Bunun 36 kilometrelik alanı şehir içinden geçiyor ve su iletim yetersizliği sebebiyle sulama oranları yüzde 75'lere düşüyor ve 12 bin metreküp su kullanılıyor mesela hektara ortalama ve bu kapalı sulama sistemine geçilmesi durumunda 1 hektara ortalama 5 bin metreküp su kullanılacak ve özellikle son yıllarda yaşanan kuraklık göz önüne alındığında önemli bir tasarruf sağlanacak ama bu proje uzun yıllardır bekliyor ve bir türlü devreye alınmadı.

Bakın, burada barajlardan söz ediliyor. Barajlar yaşayacağımız su kıtlığına göre tabii ki suyu biriktirme alanlarımız olarak çok önemli ama baraj yapımları çok yavaş gidiyor, ödenekler ayrılmıyor. Örneğin, Eskişehir'de Gündüzler Barajı var; 2019 yılında bitmesi gerekirken biz sürekli sorduğumuzda "yüzde 75 oranında bittiği" söyleniyor. Biz gidiyoruz, bakıyoruz Gündüzler Barajı'na nerede, yüzde 75'i nasıl bitmiş barajın anlayamıyoruz. İşte, bu sene, 2021'de bir "16 milyon ödenek ayrıldığından" söz ediliyor. Mesela, bunları acilen devreye almamız gerekiyor yani su konusuna çok büyük yatırım yapmamız gerekiyor, hani bizleri bekleyen tehdit varken. Şimdi biz bütün bunları burada konuşuyoruz ama bakın, yaklaşık yirmi dört, otuz dakika önce bir haber düştü. Sayın Cumhurbaşkanı "Kütüphane Söyleşileri" diye gençlerle bir söyleşide bulunmuş ve Kanal İstanbul'la ilgili "İnşallah, Kanal İstanbul'u hayata geçirecek, ülkemizle birlikte tüm insanlığın kullanımına sunacağız." diyor. Ama biz burada neyi konuşuyoruz? Ülkemizde yaşanacak bir su kıtlığını konuşuyoruz. E şimdi, biz ne yapıyoruz arkadaşlar? Bir Kanal İstanbul inadı var burada.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, deniz suyumuz bol merak etmeyin. Tatlı su...

YASİN UĞUR (Burdur) – Kanal İstanbul'la bizim alakamız...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Bakın, bir dakika. "Ne alakası var?" Olur mu beyefendi?

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Su krizini konuşuyoruz diye... Öyle mi bakıyorsunuz olaya?

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Arkadaşlar, bakın, ben kimsenin sözünü kesmeden herkesi dinledim. Söyleyeceğiniz şey varsa söz alır arkamdan söylersiniz. Lütfen sözümü kesmeyin bir daha.

YASİN UĞUR (Burdur) – Başka bir şeyler söyleyemiyoruz size cevap vermekten.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Hayır, cevap verebilirsiniz sonra hiç sorun yok.

Bilim adamları uyarıyor, diyorlar ki biz su kıtlığını konuşuyorsak, su kaynaklarının kayıplarını, kaçaklarını konuşuyorsak bilim adamları Kanal İstanbul'un yol açacağı su sorunlarını ortaya çok ciddi ve net anlamda koyuyorlar. Arkadaşlar, alınmayın, gerçekleri konuşmayacaksak nerede konuşacağız? Bakın, Kanal İstanbul Projesi'yle ilgili bilim adamlarının uyarılarını tek tek sıralayacağım size.

"İl sınırları içinde su kaynaklarının bir kısmının ortadan kalkıp geriye kalanını risk altına sokacak, yer altı sularını kirletecek, önemli su altyapılarını devre dışı bırakacak, su havzalarındaki mevcut yapılaşma baskısını daha da büyütecek ve yeni barajların kurulmasını zorunlu kılacak. Tüm bunların

kaçınılmaz sonucu olarak İstanbul iklim değişikliği karşısında daha da kırılgan hâle gelecek.” Kanal İstanbul Projesi’nin ÇED Raporu’na ilişkin Devlet Su İşlerinden istenen görüşlerin yer aldığı... Bakın, çok yeni. 3 Aralık 2009 tarihli metinde “Terkos Gölü besleme havzasının yaklaşık 20 kilometrelik alanı, Sazlıdere Barajı’nın tamamı devre dışı kalacak. İstanbul’un Sazlıdere Barajı rezervuarından gelen yıllık 55 milyon metreküplük su ile Terkos havzasından gelen 18 milyon metreküplük su eksilmiş olacak.” Toplamda 73 milyon metreküpü bulan su kaybı Avrupa yakasındaki tatlı suyun yüzde 13’üne tekabül ediyor, başka bir ifadeyle tüm İstanbul’un yaklaşık bir aylık tüketimine denk gelecek miktarda su doğrudan kaybediliyor. Avrupa yakasını besleyen suyun yüzde 65’i kanal yapıldığında devre dışı kalacak. Bu, İstanbul’da 5 milyon insanın suyunun kesilmesi anlamına geliyor. Bakın...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Bir dakika, sizin sunuşunuzda...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Müsaade ederseniz.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Müsaade etmiyorum çünkü ben bitiriyorum, son cümlemi söyleyeceğim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ya, tamam da...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Bakın, son cümlemi söyleyeceğim Başkanım bir dakika.

Şurada bir harita, sizin sunuşunuzda. Bakın, bütün arkadaşlarımız açınlar baksınlar, sayfa numaraları yok. Şu anda mevcut durumuyla İstanbul, su stresi en yoğun kırmızı bölge. 2050’de de mevcut su kıtlığını yaşayacak bölge yine Trakya Bölgemizin İstanbul’a denk gelen kısmı ve Anadolu yakasında kalan kısmı. Dolayısıyla, biz burada konuşuyorsak samimi olacağız. Önce önemli olan planlar, yapılanlar değil, önemli olan şey, gerçekten biz su kıtlığına karşı önlem alacak mıyız, bunda samimiyiz, bu projeler ne zaman bitecek ve Kanal İstanbul’da neden hâlâ inat ediyoruz? Bir su kıtlığından söz ediyorsak, su stresi yaşayan bir ülkede, bir Kanal İstanbul Projesi yapılması inadı söz konusuyken rant uğruna; zaten, bakın, yapılan... Tek sorun şu: Rant uğruna biz bunları yapıyoruz ve rant uğruna biz geleceğimizi, gelecek kuşaklarımızı tehlikeye atıyoruz. Yani bunları çok iyi ortaya koyup gerçek niyetlerimizi söylememiz ve bunları burada konuşmamız gerekir. Biz su kıtlığını konuşuyor isek 50 tane baraj yaparsanız... İşte, yapmayla 2 baraj devre dışı kalacak, yer altı suları çekilecek, kirlenecek, arazi tahribatı olacak. Dolayısıyla, bu gerçekleri ortaya koymadan biz iklim krizi konusunu falan konuşamayız arkadaşlar. Bunları çok ciddi ve net olarak ortaya koymamız gerekiyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

Şimdi, efendim, Sayın Süllü, özellikle, şunu ifade edeyim: Yani, İstanbul’un herhangi bir riski yok.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Ya, beyefendi burada....

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bir müsaade buyurun. Ben İSKİ Genel Müdürlüğü yaptım. Bakın, bir dakika müsaade edin.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Tamam.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ne zamandı biliyor musunuz? 1994 öncesi İstanbul Kerbela idi ama şu anda İstanbul’un 2071 yılına kadar...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Burada ben söylemiyorum ki sunumda var.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, bu, şu anda içme suyu için değil, o genelde sulama ve iklim durumlarıyla alakalı. Şu anda İstanbul’un 2071 yılına kadar su problemi yoktur.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – O zaman bu sunumu yanlış hazırlamış Bakanlık, özür diliyorum, sunum yanlış, kusura bakmayın.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Az önce söyledi zaten. Biz, bakın, bütün Türkiye'nin içme suyuyla alakalı ilk defa Türkiye'de, günübirlik çalışma yapılırken, işte Sayın Genel Müdürüm dü aynı zamanda Akif Bey, biz, 2040, 2050, 2071 yılına kadar bütün şehirlerin içme suyunu planladık, herhangi bir sıkıntı yok.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Sadece içme suyu değil ki problem.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çünkü içme suyu... Burada problem ne biliyor musunuz? Tarımsal sulama çünkü suyun, içme suyunda kullanılan su sadece toplam suyun yüzde 7'si, 7 milyar metreküp toplam. Onu her hâlıkârda hallediyoruz. Sulamada sadece sizin dediğiniz doğru, yüzde 10, 20, 30'luk tasarruf yapsak içme suyunun 5-6 katı kadar su temin ediyoruz.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Burada tarım alanları da var Sayın Başkanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, netice itibarıyla efendim, bu konuyu... Kanal İstanbul'a girersek saatler sürer.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Bakın, ben söylemiyorum, bilim adamları söylüyor yani iklim krizini...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kusura bakmayın, ben de bilim adamıyım, ben de bilim adamıyım. O bilim adamı dediğiniz de...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Efendim, görüş, bilim, ilim unutuldu bu ülkede, bilim bitirildi.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, müsaade ederseniz, bir müsaade ederseniz.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Tek bir kişinin şeyine bilim de burada feda ediliyor... Doğru değil bu.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, Evet, tamam efendim siz konuştunuz.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Farklı bilim insanları da var.

MURAT BAKAN (İzmir) – Ya, o da konuşur, o da...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ya, şimdi burada...

Yasin Bey, buyurun efendim, siz de Burdur'la alakalı herhâlde... Yasin Bey Burdurlu.

YASİN UĞUR (Burdur) – Evet, Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Merak etmeyin Eskişehir'i susuz bırakmayacağız.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Sorun Eskişehir değil efendim, sorun tüm insanlık, tüm geleceğimiz, çocuklarımız, torunlarımız.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Porsuk'la ilgili ilk çalışma yapan benim, o Porsuk'un ne hâlde olduğunu biliyorum.

YASİN UĞUR (Burdur) – Kıymetli Vekilim müsaade eder misiniz?

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Tamam.

YASİN UĞUR (Burdur) – Sayın Bakanım müsaade eder misiniz?

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Ben mesela bu konuya hiç girmeyecektim.

YASİN UĞUR (Burdur) – Sayın Vekilim, müsaade eder misiniz?

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Açıklama gelince.

YASİN UĞUR (Burdur) – Müsaade eder misiniz?

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Tabii, buyurun.

YASİN UĞUR (Burdur) – Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Güzel, tatlı bir dille tartışmayı ...

Sağ olun.

YASİN UĞUR (Burdur) – Ortamın yumuşaması adına da...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Yok, yok yumuşasın

YASİN UĞUR (Burdur) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım, Sayın Bakanım sizlere de teşekkür ediyorum güzel bir sunum oldu.

Zaten bütün konuşmacılar, bütün milletvekili arkadaşlarımız görmüş oldukları eksikliklerle alakalı şeyleri anlattılar.

Hikâyemiz biraz farklı; ben daha önceden sizlerle, Su Yönetimi Genel Müdürümüzle bu konuları çok görüştük, Sayın Başkanım da, Bakanım da zaman zaman istişare ettiğimiz oluyor. Su kanununun çıkmasını çok arzuluyordum ve bu konuyu şimdi burada da görünce, kitapçıkta da görünce dolayısıyla çok sevindim. Özellikle su yönetiminde yetkinin tek elde toplanması bu konuda önemliydi çünkü bölgemizde yetki çatışması sonucunda birçok problemler ortaya çıkıyor, sosyal problemler ortaya çıkıyor, yaşamış olduğumuz olaylar meydana geliyor. Bahsetmek istediğim şeylerden bir tanesi şu, bölgemizde yaşadığımız bir olaydı bu: İlçelerimizden bir tanesinin sondajdan almış olduğu, depoya basmış olduğu yerde, o sene, 2018'in sonlarına doğru yağışlar çok fazla olmuştu ve o yağışlar neticesinde zirai ve hayvansal atıklar sulara karışmıştı sular depoya geldi ve akabinde klorlamanın yetersiz kalmasından dolayı norovirüs vakası meydana gelmişti.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - Nerede oldu bu?

YASİN UĞUR (Burdur) – Bucak ilçesinde oldu efendim.

Böyle bir norovirüs vakası hani ishal ve kusma şikâyetiyle insanlar hastaneye gittiler. Orada hani bu zirai alanlarda, zirai ilaçlama yapılan ilaçlamalarda veya hayvansal atıkların kontrol noktasında da bir şeyler yapmamız gerektiğini, bunu bir düzenlemeye bağlamamız gerektiğini ben düşünüyorum, onun örneğini vermek istedim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çok doğru.

YASİN UĞUR (Burdur) – Toprak analizlerinin yapılması, tarımsal faaliyetlerin su oranına göre belirlenmesi tabii ki önemli, kayıp kaçakların önlenmesi -ki bütün arkadaşlarımız da hemen hemen bundan bahsettiler- bizim için de çok önemli.

Düden dediğimiz bir olgu var, düdenlere akıp giden sularımız var; bizim orada da var. Mesela bölgemizde akıp gidiyor ve bunun denize döküldüğünü biz öğrendik. Bu suların sulama suyuna veyahut da içme suyu kalitesindeyse yapılıp DSİ'miz tarafından kazandırılmasını istiyoruz. En önemlisi, içme suyu ihtiyacının belirlenmesi -ki bunu DSİ'miz zaten yaptı- içme suyu ihtiyacının bütün bölgelerin işte, 2050 yıllarına, 2070 yıllarına kadar istatistiki olarak belirledi bunları.

Burdur Gölü'yle alakalı -Murat Bey biraz önce söyledi- bölgemizde bütün siyasi partilerimizin yetkilileri, bizler milletvekili olarak, ilin bürokrasisi, STK'leri, akademisyenleri, bütün hepimizin toplanıp da yapmış olduğumuz bir toplantı, bir çalıştay vardı. Bu toplantıları zaman zaman yapıyoruz neler yapılabilirle alakalı Sayın Başkanımıza da toplantılarımız ilk başladığında konuyla alakalı bir

uzman arkadaşımızın, üniversiteden akademisyen bir arkadaşımızın ismini verdim, inşallah o bölüme geçtiğimiz zaman dinlenilmesi için de çağıracağım Burdur bölgesi havzası açısından; o konunun da o şekilde bilgisini vermiş olayım.

Ben fazla uzatmayacağım, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

Vecdi Bey, buyurun.

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, öncelikle sunumuz için teşekkür ediyorum; hem birkaç önerim olacak hem de birkaç sorum olacak size. Biraz da biz bir sunum yapalım istedim.

Şimdi, son yıllarda etkisini şiddetle hissettiğimiz iklim krizi yani biz buna böyle diyoruz, iklim değişikliğini geçti çünkü bu olay. Sanayileşme, ormanların tahribatı, fosil yakıtların kullanılması, arazi kullanımındaki değişiklikler gibi insan faaliyetleri sebebiyle atmosfere salınan sera gazı miktarında kontrol edilmez bir artış var ve kontrol de edilemiyor ve karada da su kütleleri ve canlı üzerindeki etkileri de ifade ediliyor.

Yaşamakta olduğumuz pandemi krizi bizlere bir kez daha iklim krizi ve gıda güvenliğinin ne kadar yaşamsal olduğunu da gösterdi, özellikle son zamanlarda. Artık ülkelerin sağlıklı gıdaya ulaşımının en vazgeçilmez ve gelecek planlamasının en doğru yapılması gereken bir alan olduğu da ortaya çıktı. Tarım ve Orman Bakanlığının yayınlamış olduğu “Bitkisel üretim verileri” isimli çalışmaya göre, 1990 yılında Türkiye’deki toplam tarım alanı 27 milyon 850 bin hektar iken 2019 yılında bu miktar 23 milyon 94 bin hektara düşmüştür yani bir nevi gerilemiş. Artan nüfus ve beraberinde artan gıda ihtiyacı göz önünde bulundurulduğunda aradaki fark daha da büyümektedir. Bununla ilgili nasıl tedbirler alıyorsunuz, onu merak ediyorum. Mevcut tarım alanlarının gelecekte gıda, hayvan yemi ve yakıt ihtiyacını karşılamak için yeterli olup olmayacağının en doğru kararını da siz, ilgili Bakanlık vereceksiniz. Bununla ilgili bir çalışmanız var mıdır?

Biyolojik kapasiteyi göz önünde bulunduran yöntem ve yaklaşımlar, birinci sınıf tarım arazilerinin tarımsal üretimi yerine sanayi ve yerleşim amaçlı kullanıma açılmasının kesinlikle ve kesinlikle önüne geçilmesini öneriyoruz. Tarım alanlarının yapılaşmaya açılmasıyla tarım arazisi olarak kullanılabilecek alanlar azalacağından tarım ürünlerinin temini için başka bölgeler ya da ülkelere bağımlılığın artması da kaçınılmazdır, tedbir aldınız mı?

Bugün birçok termik santral ve kömür havzası verimli tarım alanları üzerinde yer almakta. Trakya bölgemiz ve özellikle de şunu söyleyeyim: Çanakkale’ye baktığımızda gerçekten en kötü örneklerden bir tanesidir. Toprak Koruma Kuruluna gelen tarım dışı tahsis talepleri sonucu tarım dışına çıkarılan alanların oranına bakıldığında alan büyüklüğü olarak da tarım dışına tahsiste ilk sırada ne yazık ki enerji ve maden projelerinin geldiğini hep birlikte görmekteyiz. Diğer yandan, Türkiye’deki yerli linyitlerin yüksek kirlilik içeriği de dikkate alındığında, bu kirliliğin bitki, toprak, insan sağlığını bozduğu da açıkça görülmektedir, kaldı ki Sağlık Bakanlığı da bunu işaret ediyor. Gerek madencilik gerekse termik santral faaliyetleriyle verimli tarım alanları kirlenme, yok olma riskiyle karşı karşıya da kalmaktadır bununla birlikte. Santrallerde yakıt olarak kullanılan linyitin çıkarımı için tarım toprakları boşaltılmakta, linyit alındıktan sonra tekrar tarıma da açılmamaktadır. Bunu da dikkatli bir şekilde izliyoruz ve toprak kaybına neden oluyor. Bu duruma baktığımızda da gerçekten önemli miktarda tarım alanının kaybolması da söz konusu. Söz konusu faaliyetler yalnızca faaliyet alanlarında tarımsal alanı etkilememekte, aynı zamanda çevre tarım arazilerinde de verim değişikliği etkileri söz konusu olabilmektedir. Bu gelişmeler Tarım ve Orman Bakanlığı ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının

ne yazık ki izniyle olmakta ve tarımsal toprak kaybı ve kirliliği ne yazık ki göz göre göre de devam etmektedir. Buralardaki tedbir ne? Maalesef bakanlıktan bunlarla ilgili bir tedbir görmedik; eğer varsa, bizi aydınlatırsanız sevinirim Sayın Bakanım.

Sağlıklı ve çarpık büyüme politikalarının, arazi kullanımının iklim krizi üzerindeki etkisi, araziler üzerindeki yoğun baskı hem bölgesel hem de etkileşimsellik gereği genel olarak büyük sorunları da beraberinde getirmekte. Bugün, ayrıca, iklim krizi kirlilik üzerinden ele alınırken bu kirliliği azaltıcı etkisi olan ekosistem bileşenleri ise maalesef göz ardı edilmektedir Sayın Bakanım. İklim krizinin önlenmesi yalnızca kirliliğin engellenmesiyle değil aynı zamanda “kirlilik yutak alanı” olarak adlandırabileceğimiz orman, mera, bozkır, sulak alan ve biyolojik çeşitlilik merkezlerinin korunmasıyla da mümkündür diye düşünüyoruz, bu da bizim kendi fikrimizdir.

Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli’nin 2019 yılında yayımlanmış olduğu İklim ve Arazi Özel Raporu toprak, tarım arazileri, mera ve ormanların tahribatının küresel ısınmaya etkileri ile bu doğal varlıkları koruma çalışmalarının iklim değişikliğine uyum ve mücadelenin ne kadar önemli olduğunu da ortaya koydu. Ne var ki Türkiye’de özellikle enerji ve maden politikaları arazi bozulmasının da önemli nedenlerinden biridir. Yani Tarım ve Orman Bakanlığı ile Enerji ve Tabii Kaynakları Bakanlığının sorumluluğundadır Sayın Bakanım. Yani baktığımızda, tarım topraklarımız, bereketli topraklar Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından mutlak korumaya alınmamaktadır. Bunun mutlak korumaya alınmasını artık bir an önce istiyoruz ve bunu da mutlaka sizlerden de bu dönemde bekliyoruz. Yani kısacası bu ihmalin ve siyasi tercihin devamı olarak da Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı talanı, yok oluşu âdetâ önlemek değil planlama rolü de üstlenmiştir ve bunu da sizin elinizden almıştır Sayın Bakanım.

Orman Genel Müdürlüğünün denetlediği 2019 yılı, bakan, Orman Genel Müdürlüğünün denetlediği 2019 yılı Sayıştay Raporu’nda aynen şu söyleniyor. Sayıştay, maden sahalarının rehabilitasyon çalışmalarının tam ve zamanında yapılmadığına dair vurgu yapıyor raporda. Şunu söylüyor: “Maden işletme sahalarının büyük bir çoğunluğunda rehabilite çalışmalarının yapılmadığı, verilen izinler doğrultusunda belli bir plan ve proje çerçevesinde işletilmesi ve çalıştırılması gerekirken sahada düzensiz çalışmaların yapıldığı görülmüştür.” ifadelerini kullanıyor rapor. Yani burada sizin de eksikliğinizi ve kusurunuz çıkıyor. Bunu bir an önce düzeltmeyi düşünüyor musunuz diye de soruyorum.

Yine, mutlak korunan alanlarımızı artırmayı gıda güvenliği açısından da en önemli adımlardan bir tanesi olarak düşünüyoruz. Acilen Türkiye’nin arazi kullanım planları yapılmalı, arazi bozulmasının, tarım alanlarının ve önemli ekosistem kayıplarının da önüne geçilmelidir Sayın Bakan. Artık planlı tarım, akılcı üretim modeli vazgeçilmezdir; hangi bölgede, hangi toprak çeşidinde ne ekileceği, ne kadar ekileceği, ne zaman ekileceği planlanmak zorundadır, üretici, çiftçi bir sonraki yıl ne ekeceğini, ne kadar kazanacağını bilmek zorundadır. Bu konularda da ciddi çalışmaların olmasını istiyoruz çünkü buralarda planlamaların var olduğunu ama planlamaların tam olarak uygulanmadığını, sadece ve sadece ötelendiğinin de farkındayız, bunu da belirtmek istiyorum.

Ve yine su havzalarımızın ciddi olarak kuraklıkla karşı karşıya kalacağını artık kimse reddetmiyor, bunu hepimiz biliyoruz. Bilindiği gibi Trakya’da yılan hikâyesine dönüşen Ergene havzasından az önce siz de sunumunuzda bahsettiniz. Burada Koruma Eylem Planı 15 ana başlık ve 18 alt eylemden meydana gelmekte. Yirmi yıllık iktidar var Sayın Bakanım ve yirmi yıllık iktidarın verilerine göre 18 alt eylemin 8’i tamamlandı, sadece 8 tanesi ve şu an 8’i ise hâlâ devam ediyor, 2’si sürekli eylemde. Fakat az önce sunumda da şunu söylediniz: 7 milyar 100 milyon lira gibi bir paraya ihtiyaç olduğunu belirttiniz, herhâlde yanlış hatırlamıyorum, 7 milyar 100’dü. Dolayısıyla bu para yaklaşık olarak yirmi yıldan bu yana da bekleniyor Sayın Bakan. Zira Ergene havzası artık öyle bir duruma geldi ki bildiğiniz üzere iki yıl önce orada intihar eylemine giren ve intihar eden bir vatandaşımızın cesedi dört gün sonra

çıktı ve bu dört günlük sürece de baktığımızda, balık adamlar dahi o suya girmek istemedi çünkü orada artık bir su akıyor, sıvı akıyor. Bununla ilgili, belediyelerin tamamına su atık tesisleri yapıldı, belediyeler bunları kullanıyor fakat özel sektöre baktığımızda, Ergene boyunca dizilmiş özel sektörün kullanması gereken arıtmaların hepsinin tamamen olduğunu ama arıtmaların da kullanılmadığını sürekli olarak gözlemliyoruz.

Ve yine az önce arkadaşlarım da bahsetti. Özellikle Trakya başta olmak üzere çiftçiliğin en yoğun olduğu yerlerde kanallarla ilgili, vahşi sulamayla ilgili Tarım Bakanlığı, Devlet Su İşleri aynen şunu söylüyor: “Yapılacak, edilecek.” “Yapılacak, edilecek.” Ama biz hâlâ bu yapılmayı ve edilmeyi görmedik. Bununla ilgili düşüncelerinizi beklediğim gibi en azından şu an vahşi sulama olarak yapılan yerlerdeki kanalların hepsini hangi yıla kadar tamamen düzeltmeyi düşünüyorsunuz? Onu da öğrenmek istiyorum.

Ve yine burada sizlerle ilgili soracağım başka bir şey kaldı mı, kalmadı. Zaten arkadaşlar da acele ediyor ama şunu söyleyeyim değerli arkadaşlar: Yani şu anda bulunduğumuz Komisyon bizim sadece gelecek olarak çocuklarımızı değil, belki de doğmamış torunlarımıza bile hesap verebileceğimiz bir Komisyondur. O yüzden on dakika gecikmişiz, yirmi dakika gecikmişiz, bir saat gecikmişiz, bunlar olacak çünkü işimiz bu.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Ama güzel konulara değindiniz.

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – Ben hepinize teşekkür ediyorum. Sayın Bakanım, fazla sıkmadım umarım, sağ olun.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yok yok.

Vecdi Bey, Kırklareli’ne...

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – Kırklareli’ne özel olarak bekliyorum. Neden?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, tamam, geleceğim ben de.

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – Çünkü Kırklareli’nde özel olarak şu var. Değerli arkadaşlar, biz Istrancalar’ın yani Yıldız Dağları’nın eteklerinde olan bir sınır iliz. Ben burada dün yaptığım konuşmada da söyledim. Yani bakın üzüldüğümüz şeyler var. Türkiye olarak bazı yerlerde biz geride kaldık. Mesela bizim Dereköy Sınır Kapımıza -dün de ifade ettim- giderken oradaki taş ocakları ve mermer ocakları ve diğer kalker ocaklarından dolayı sürekli olarak şöyle işaretler var trafik levhalarında: “Dikkat, kamyon çıkabilir.”

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Onu demiştiniz zaten.

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – “Dikkat, iş makinesi çıkabilir.” Ama 20 kilometre öteye, Bulgaristan’a geçtiğimizde oradaki tabela şekli değişiyor, hemen “Dikkat, yabani hayvan çıkabilir.” e dönüyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, teşekkür ederim.

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yalnız Vecdi Bey, şöyle, müsaade ederseniz; Ergene havzasıyla ilgili gerçekten çok büyük yatırımlar yapıldı. Bakın, sizin Kırklareli’nin bütün ilçelerinde atık su ileri biyolojik arıtma tesisleri kuruldu, derelerin tamamı ıslah edildi. Ayrıca şu anda kalan ne biliyor musunuz? Kalan, organize sanayi bölgeleriyle ilgili problem vardı, onların da atık su arıtma tesislerinin çoğu bitirildi -size çok detaylı bir kitapçık göndereyim ben- ve deniz deşarj hattı tünelleri bitti. Yani, buraya hakikaten çok büyük bir masraf yapıldı.

Yalnız Akif Bey, o verdiğiniz rakam diğer sulamalar vesaire dâhil rakam.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Tabii, tabii.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sadece atık suların arıtılmasıyla, bertaraf edilmesiyle alakalı kısım 4,5 milyar TL’dir; bunun 4 milyar TL’si bitti, harcandı; sadece 500 milyon TL’lik kısmı da şu anda harcanıyor ve büyük bağlantılar da bu sene yapıldı. İnşallah diğer bir tünel var, o da bitince...

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Detay bilgi vereceğiz efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çok detaylı bilgi size verelim. Çünkü Ergene, hakikaten çok önemli, “dünyanın en büyük çevre projesi” diye tarihe geçecek, ben buna yürekten inanıyorum.

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – Tabii, son olarak da şunu da söylemek isterim ben Sayın Bakanım: Ergene Projesi tam anlamıyla ne zaman sona erecek, onu da sormak istiyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, onu da söyleyelim. Hemen hemen bitti yani.

Evet, şimdi Halil Bey, size de söz vereyim. Son olarak da Cihan Bey’e söz vereceğim çünkü hakikaten çok gecikti.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Komisyon dışından da söz verecek misiniz Sayın Bakanım?

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi Komisyon üyelerimiz bir bitsin, ondan sonra çok kısaysa Sayın Vekilim, size de söz vermek isteriz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Çok kısa.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Aslında çok aştık, süremiz çok aştı hakikaten. Çünkü neden biliyor musun?

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Her zaman misafirimiz gelmiyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şu bakımdan; çünkü Akif Bey, Tarım ve Orman Bakanlığının sadece suyla alakalı kısmına, su ve o birimlere bakıyor. Tarımla ilgili arkadaşlar gelecek.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sadece suyla ilgili konuşacağım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Siz tabii tarım deyince, tarımla ilgilileri de Akif Bey’e sorduğunuz için vakit geçiyor ama onlar gelecek.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sadece suyla ilgili soracağım.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Tabii, sırf su.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İsterseniz biz bir liste, bir şablon yapalım, gelecek arkadaşları dikkate alarak soruları ona göre soralım. Mesela Akif Bey’e sadece...

HASAN KALYONCU (İzmir) – O daha güzel olur.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Daha iyi olur. Tamam mı efendim?

Ben size haftaya geleceklerin isimlerini verdim, Ticaret Bakanlığı geliyor, bir de hocaları çağırıyoruz; Boğaziçi Üniversitesinden, İTÜ’den, ODTÜ’den ve Marmara Üniversitesinden hocalar gelecek.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Turizm Bakanlığı geliyor mu Sayın Bakanım?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, şimdi, sırayla hepsini çağırıyoruz. Yok, Turizm Bakanlığı gelmiyor.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Sayın Başkanım, süremi çalışıyorsunuz ama.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, süreyi çalışıyoruz; efendim, süre sınırlı.

Buyurun.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Ben öncelikle teşekkür ediyorum. Komisyonda da ilk defa konuşuyorum, onu da belirtiyim, geçen hafta karantinadaydık.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Geçmiş olsun. Bir de başka bir arkadaşımız...

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Evet, bir de Konya Milletvekili olarak, herkes Konya'dan söz etti...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, evvela geçmiş olsun diyorum size.

MURAT BAKAN (İzmir) – Geçmiş olsun.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Sağ olun, çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ayrıca şu anda, bildiğim kadarıyla Manisa Milletvekilimiz, o da Covid, bizi dinliyor; ona da geçmiş olsun diyoruz.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Evet, ona da geçmiş olsun dileklerimizi iletiyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama şöyle bir şey var: Arzu ederse biz onlara gıda takviyelerinin isimlerini gönderebiliriz, bizde bunlar var yani... Ben Covid olmuyorum.

MURAT BAKAN (İzmir) – Bize de gönderin tedbir olarak.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Biz daha riskliyiz şu an, şu kadar kişi bir aradayız.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, bir şey verirseniz bana WhatsApp'tan göndermek için, arkadaşlarımız toplansın, ben hepinize göndereyim.

Bir de üzücü bir haberimiz var, onu da söyleyeyim. Maalesef eski Başbakanlarımızdan Yıldırım Akbulut'u kaybettik. Allah rahmet eylesin.

MURAT BAKAN (İzmir) – Allah rahmet eylesin.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Allah rahmet eylesin.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çok güzel insandı, Allah rahmet eylesin.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Nur içinde yatsın.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Nur içinde yatsın. Yani, hakikaten çok hizmetleri oldu.

Evet, buyurun.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Evet, ben de kendisine rahmet diliyorum, kederli ailesine de başsağlığı dileyerek başlamak istiyorum.

Öncelikle sunumu yapan Sayın Bakan Yardımcımıza ve ekibine teşekkür ediyoruz. Gerçekten efradını cami, ağyarını mani bir açıklama yaptı, sunum yaptı. Elbette ki yapılması gerekenler, sorgulanması gerekenler, eleştiriler, öneriler var; o konuda da sağ olsun arkadaşlar, hep beraber faydalı sorular da soruyorlar, ben bu anlamda da teşekkür ediyorum.

Şimdi, tabii konu su, özellikle kuraklık. Şu espriyi de yapayım: Kuraklık Komisyonu kurulduğu günden beri yağmur yağmaya başladı, kar yağmaya başladı. O zamana kadar gerçekten çok endişeliydik, bir hayli bir kurak dönem yaşadık.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Komisyonun bereketinden dolayı teşekkür ediyorum hepinize.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Tabii Hocamın da sucu oluşu, Komisyon Başkanı olunca, böyle yağışlara da etki etti diye espisini yapmış olalım. İnşallah bu yağışlar da devam eder ve bunun bölgemizde de ülkemizde de kuraklık konusunda bir faydası olacaktır diye inanıyorum.

Su hayatımızda önemli, “Su hayattır.” ifadesini ifade edeyim. Bugün 55 yaşındayım, çocukluğumdan beri su önemli ve gelecek açısından da son derece önem arz ediyor su, gıda. Bunların hem sağlıklı gıda, sağlıklı su hem de suyun geleceği anlamında... Çocukluğumuzdan beri bu var, kuraklık her dönemde konuşulur, bugün de konuşuluyor. Belki bugünkü endişemiz, içinde yaşadığımız dönemde biraz da... Tabii, birtakım sanayileşmenin, gelişmenin, uluslararası düzeyde her şeyin görünür olması, özellikle medya ve sosyal medyada bu konularda iletişimin çok daha artmış olması bize bu endişeyi de beraberinde getiriyor ama bu dönemde biraz daha akıllı, biraz daha bilinçli, biraz daha işi yönetebilir bir planlamayla bizim bunun da üstesinden geleceğimize inanıyorum. Çünkü suyun kullanım bilincini bütün toplumun bütün fertlerine kazandırmak mecburiyetindeyiz ki -burada zaten sunumda da belli bir ölçüde ifade edildi, arkadaşlar da söyledi- ulusal düzeyde, devlet politikası olarak su yönetim politikasını ve su yönetim politika belgesini, stratejik belgesini oluşturup bütün kurumların ve bütün toplumun bütün fertlerinin su kullanımını akıllı ve bilinçli yürütmek durumundayız. Bunun için de aslında -inanıyorum ki bunu zaten yapmışlardır ama- özellikle suyu yöneten Su Yönetimi Genel Müdürlüğü ve DSİ, Tarım Bakanlığımız, Hükümetimiz de Millî Eğitim Bakanlığıyla işbirliği yaparak müfredatta su kullanma bilinci, su tasarrufu, gıda tasarrufu konusunda... Belki bu Komisyonumuz kanalıyla da bunu önerebiliriz raporumuzda, müfredatta bu bilinci sağlamamız gerekiyor. Bunun haricinde yapacağınız tedbirleri, uygulayacağınız şeyleri uygulamakta zorluk çekiyoruz çünkü insanların bunu sahiplenmesi gerekiyor, toplumun bu bilinçte olması gerekiyor, buna yönelik çalışma yapmamız gerekiyor.

Özellikle bu dönemde, Su Yönetimi Genel Müdürlüğü kurulması bir avantaj, bunun bir devlet politikasına, bir hükümet politikasına en az... Çevre konusunda ciddi bir mesafe katedildi, artık herkes bunun bilincinde ve çok ciddi projeler yapılıyor. Su yönetimi ve su tasarrufu konusunda da bu çapta bir politikayı üretmemiz gerektiğini özellikle düşünüyorum. Su kanununun çıkarılıyor olması... Ki hep beraber muhalefet de iktidar da burada bunun desteklenmesi ve çıkarılması gerektiğini ifade etti, ben de aynı görüşteyim. Su kanununu çıkararak bu anlamda su politikasını ön plana çıkarmamız gerekir.

Tabii, suyun özellikle AK PARTİ döneminde... Muhalefet ister istemez eleştirisini yapıyor, onlara ben saygı duyuyorum ama bazı gerçekleri de görmek gerekiyor. Özellikle -kendisi de burada- DSİ Genel Müdürlüğünden de biz takip ediyoruz, Sayın Bakanımızın da döneminde, diğer arkadaşlar da ifade etti, burada bir arkadaşımız tarafından ifade edildi burada bulunan herkesin su konusunda gerçekten tecrübeli ve bilinçli arkadaşlar olduğu. Çünkü zaman zaman bu konuları ilettiğimiz ve görüştüğümüz zaman onların bu konuda ehil oldukları konusunda buradan ben düşüncemi ifade etmek istiyorum ve kendilerine de teşekkür ediyorum. Bu Su Yönetimi Genel Müdürlüğünün kurulması açısından da sizlerin de katkısı var, ben bu anlamda da teşekkür ediyorum. İnşallah bu dediğimiz anlamda, ulusal düzeydeki su yönetimini de bu çerçevede yürüteceğiz.

Şunlardan da bahsetmek istiyorum: Bakın, arkadaşlar, on sekiz yıldır su konusunda özellikle barajların... Yani 276 baraj varken 600 ilave yapılarak 876 baraja, göletlerde 228 gölet varken 423 ilave yapılarak 651'e, içme suyu tesisi 84'ken 262 ilave yapılarak 346'ya, yine sulama tesisleri açısından 1.764 varken 1.457 ilave 3.221'e ulaştırılmış. Bunlar işte suyun kullanımı, yönetimi ve hem hizmete dönüştürülmesi hem de sağlıklı kullanılması ve suyun da korunması adına önemli adımlardır, yani 8.697 yeni tesis kazandırılmış, 45 milyar metreküplük bir depolama, su depolaması sağlanıyor. Şunu da ifade edeyim: Yaptığımız barajlarla 20 milyon dekar alandan -sulamaya açılarak- son on dokuz yılda 67 milyon dekara kadar ulaşılmış. E, yani bu yapılanların bir takdir edilmesi gerekiyor. Eksiklikleri de mutlaka hep beraber söyleyeceğiz. Yeterli mi? Elbette yeterli değil. Yapılması gerekiyor mu? Yine de yapılması gerekiyor. Bakın, ben Konya için de... Konya benim ilim. Yani Türkiye'nin 38 milyon hektar tarım ve mera alanı var; 24 milyon tarımı, 14 milyon merası. Teknik ve ekonomik olarak sulanabilecek arazi 8,5 milyon hektar, sulanan alan 6,7 milyon hektar yani 67 milyon dekar şeklinde ifade ediliyor.

Konya’da da ise ekonomik olarak sulanabilir arazi 735 bin 822 hektar, mevcut sulanan tarım alanı 609 bin 209 hektar olarak karşımıza çıkıyor ve 80 bin hektar, özellikle 80 bin hektar alan bu dönemde, özellikle AK PARTİ döneminde sulamaya açılmış bir arazi. Tarım ve orman su alanında on sekiz yılda 31 milyar TL yatırım yapılmış, burada, sulama alanında yaklaşık 11 milyarlık yatırım yaparak 283 adet tesis kurulmuştur Konya’da; bunları ifade etmek istiyorum.

Şimdi, tabii, Konya, iklim itibarıyla -burada da arkadaşlarım ifade etti- en kurak bölge, en az yağış alan bölge. Dolayısıyla burada, Konya’da daha fazla bir yatırım, daha fazla dış havzalardan -ki ifade edildi- Mavi Tünel’in yapılması bu dönemde Konya için büyük bir avantajdı. Yeterli mi? Değil. Özellikle Ermenek’ten, Göksu’dan, Kızıllırmak’tan Konya havzasına su bekliyoruz.

Bir başka şeyi ifade edeyim, arkadaşlar konuşurken ifade ettiler, sanıyorum Nevzat Bey de bunu ifade etti: Konya’da 140 bin kaçak kuyudan söz ettiler. Biz buna “kaçak” demiyoruz, “ruhsatsız” diyoruz. İnsanlar kuyularını açarak su ihtiyacını karşılamaya çalışıyor ama 140 bin olup olmadığı konusunda hiç kimsenin rakamsal olarak net bir bilgi verme imkânı yok. Yani onun araştırılması, neye göre bu ifade ediliyor bilmiyorum ama KOP Bölgesi olarak ifade edilirse işte, Aksaray, Niğde, Konya gibi illeri de içerisine katarak genel anlamda ruhsatsız kuyulardan söz ediliyor. Elbette, ruhsatsız kuyulara mutlaka bir çözüm üretmemiz gerekiyor çünkü Su kanununda, özellikle koruma amaçlı kapalı havzalarda su açılması konusunda bir yasak söz konusu ama burada da böyle bir kullanım durumu söz konusu, bunun mutlaka çözüme kavuşturulması gerekiyor.

Şunu ifade edeyim, biraz önce, sanıyorum Murat Bey ifade etti, ben de katılıyorum: Özellikle hayvan çeşitleri konusunda ki... Konya, 925 bin büyükbaş hayvanla Türkiye’nin 1’inci hayvan üreticisi; 2 milyon 800 binin üzerinde de küçükbaş hayvan üretiyor, orada da Türkiye 2’ncisi. Yani o kadar hassas ki bu su konusu ürettiğiniz veyahut da üretmeye çalıştığınız hayvan çeşidi bile suyun kullanımına etki edecek ve özellikle kurak bölgelerde dikkat edilmesi gereken bir husustur, Murat Bey’e katılıyorum, yani kurak bölgelerde, suyu az olan, yağışı az olan bölgelerde ki onların kullandığı kaba yem üretimi tetikliyor, kaba yemi de ürettiğiniz takdirde de suyu daha çok tüketmek zorundasınız. Onun için bu tercihlerin de Bakanlığımız tarafından, hep beraber bunun yönetimini yani hangi tür hayvanın daha çok, hangi bölgelerde, hangi havzalarda üretilmesi gerektiğini ortaya koymamız gerekir.

Bitki deseni konusunda, zaten özellikle Tarım Bakanlığımızın baştan beri bu konu üzerinde çalıştığını biliyorum, bunu da sık sık biz ifade ediyoruz. Havza bazlı destek yani hangi çeşit bitkilerin üretilmesi gerektiğini bir politika olarak belirlememiz gerekiyor ama şunu da belirtmek gerekiyor: Çiftçi davranışları oluşmuş birtakım bitki desenlerinde birden önünü kesecek bir politikayı uygulamak çok kolay bir hadise değildir. Onun için alternatif ürünleri -çiftçinin kazanç elde edebileceği alternatif bitki türlerini- eğer çiftçinin önüne koyamazsınız desteğinizi ona göre sağlayamazsanız bu politikayı da uygulama şansız yaktır.

Özellikle Konya’da şekerle ilgili birtakım ifade kullanıldı. Konya’daki şeker fabrikaları... Bakın, 1989’da Ereğli, 1982’de Ilgın, 1983 Bor -o havzada olduğu için- ve Konya Şeker 1954’te, Çumra 2004’te. Yani bu, geçmişin ortaya koymuş olduğu bir politika çerçevesinde bugün bu şeker fabrikaları mevcut ve bunun da üretimini Konyalı çiftçi -veya bölgede, başka yerlerde de var- bu üretimi yapıyor. Şimdi, biz bunları ortadan kaldırıp da “Şeker fabrikası çok su tüketiyor, biz bunu ektirmeyiz. İklim değişikliği, işte kuraklık; böyle bir durum var.” diye keskin bir çizgi ortaya koyamayız. Bunun, bu üretimin... Yani biraz sorunu şöyle görmemiz gerekiyor: Bu tür problemlerimizde, biz geçmişten bugüne ülkemizin yaşamış olduğu uygulanan birtakım politikaların -özellikle tarım politikalarının- getirmiş olduğu durumları yaşarken birden önünü keseceğimiz bir politika ortaya koyamayız. Hep

beraber uzun vadeli bir politika, strateji belirleyerek geçiş dönemi ortaya koymamız gerekiyor. Aksi takdirde vatandaş mağdur etmiş oluruz, Konya’da bundan çok mağdur olabilecek bir durum söz konusu.

Özellikle, Meke Gölü’nden bahsedildi. Tabii, Meke Gölü gerçekten vazgeçilmez bir göldür, Karapınar’ımızda. Karapınar bölgesi de en az yağış alan bir bölgedir. Kuraklığa bağlı olarak su kayıpları yaşanıyor orada, birincisi, bir de yeraltı sularının kullanılması açısından ama Akgöl çok ciddi bir şekilde su desteğiyle, yapılan projeye desteğinin sağ olsun o dönemdeki arkadaşlarımız...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kurtarıldı.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Bugün göl kurtarılmış ve ciddi bir şekilde pelikanların ve göçmen kuşların da geldiği... Fırsat olursa aslında oraya da -Ereğli benim ilçem- davet etmek isterim, o Akgöl’ün görülmesini arzu ederiz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Komisyonumuz karar versin.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Suyu orada durdurabilmek için de çaba sarf ediyoruz yani öyle bir şeyi de var şu anda. O nedenle bu kuraklık dönemlerinin -Murat Bey de ifade etti- belki oradaki doğal göllerin su kayıplarının yaşanması birazcık da dönemlik iklim kuraklıklarının vermiş olduğu bir sonuç. Onlara yönelik elbette ki tedbir de almamız gerektiğini düşünüyorum.

Özellikle, bu şeyin arkasından... Konuşmamı artık bitirmek istiyorum, gerçi söyleyecek çok şey var ama bu Komisyonun raporunun arkasından hem kurumlara hem de bakanlığımıza su tasarrufu konusunda bir kampanya...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Halil Bey, Komisyon devam edecek daha çok konuşursunuz.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Sonuç olarak ifade ediyorum bu konuyu. Su tasarrufu kampanyasının ciddi bir ihtiyaç olduğunu buradan ifade ediyorum. Ben tekrar bütün arkadaşlara, emeği geçenlere teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, çok teşekkür ederiz.

Buyurun.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Ben biraz kısa konuşacağım. Şimdi, öncelikle Sayın Bakan Yardımcımıza teşekkür ediyorum sunumundan dolayı. Sayın Bakan Yardımcım, benim bu rakamlara biraz takıntım var. Şimdi, kaç dekar alan, tarım alanı? İki yüz kırk milyon dekar mı? Az önce değerli milletvekilimiz de söyledi, benim en son aldığım rakam: İki yüz otuz bir milyon dekar tarım alanı. Sizin bugün sunumunuzda iki yüz kırk milyon dekar. Öncelikle, şu rakamları tam netleştirelim çünkü bazen televizyonlarda da izliyoruz, böyle üniversitelerden hocalarımız da konuşuyorlar, onların elinde de farklı rakamlar var. Mesela, biz ne kadar şu an su kullanıyoruz? İşte, bizim elimizdeki rakam elli yedi milyar, onlar farklı rakam söylüyor, tarımda kullanılan suya farklı rakamlar söyleniyor. Bir kere bunu bir tekelleştirmemiz lazım yani tek ses çıkması lazım diye düşünüyorum.

Tabii, önemli gördüğüm bir konu şu: Özellikle, bu sunumda su kanunuyla alakalı bilgilere yer verildi, bundan dolayı çok mutlu oldum. Söz alan arkadaşlarımızın hemen hemen tamamı da bir su kanununun çıkması gerektiğinden bahsettiler, bu çok önemli bir konu. Hakikaten ben inanıyorum bir su kanunu çıkacak ve bizim Komisyonumuzun yapmış olduğu çalışmaların da -her ne kadar şu an devam eden bir su şurası olsa bile- bizim alacağımız kararların da bu çıkacak olan su kanununa bir altlık teşkil edeceğine inanıyorum. Ona göre burada böyle titiz bir çalışma yapalım çünkü ben her zaman şunu söylerim: Bakın, şu anda biz de belki stres altında bir ülkeyiz su konusunda, belki gelecekte en fazla bu

išten etkilenecek ülkelerden birisiyiz ama bizim önemli bir avantajımız var: Türkiye olarak gerçekten bizim yetişmiş eleman envanterimiz çok iyi, teknik seviyede çok iyiyiz. Ancak bu avantajın özellikle su yönetiminde de olması gerektiğini düşünüyorum.

Baraj mühendislerimiz, su mühendislerimiz, su yapıları mühendislerimiz çok çok iyi. Şu anda biz artık teknik konuda ihracat yapan bir ülke konumuna geldik. Bakın, arkadaşlar, eskiden barajlarımızı yaparken proje firmaları, müteahhitler, müşavir firmaların tamamı yabancıydı ama şu anda hepsini Türk olarak biz yapabiliyoruz. Bakın, Yusufeli Barajı şu an yapılıyor, dünya çapında bir proje. Hem proje firması hem müşavir firması hem müteahhidi Türk hem de millî kaynakla biz bunu yapıyoruz; bunlar bizim çok büyük avantajlarımız.

Özellikle, arkadaşlar, biz 2003 yılında -yıl rakamı verince bazı eleştiriler alıyoruz ama- bir makas değişikliğine gittik. Neydi o makas değişikliği? Türkiye’de sulamalar hep açık kanalet yapılmış. İşte, az önce Vecdi Bey de söyledi mesela.

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – Hâlâ da devam ediyor.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Açık kanalet yapılmış; bunların ömürleri çok uzun olmuyor, güneşten etkileniyor, çabuk tahrip oluyor, her yıl bunların bakımları gerekiyor. Biz 2003 yılında, bakın, DSİ’ye geldik Veysel Bey’le, devam eden projeleri durdurduk Vecdi Bey, devam eden projeyi durdurduk; eğer ki daha yüzde 30’u, 40’ı geçmemişse durdurduk, revize ettik, hemen kapalı sisteme geçtik çünkü doğrusu buydu.

MURAT BAKAN (İzmir) – İyi bir şey yapmışsınız.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Mevcutları da kapamak gerekiyor.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Şu anda yüzde 30’lardayız bakın, kapalı sistemde.

Bakın, sunumda ben rakamı gördüm, mesela damlamada... Yani eğer biz açık sistemde hektara 10 bin metreküp su kullanıyorsak bu, yağmurlamada 6 bin metreküpe düşüyor, damlamada da 4.500’e. Yani bu, ne demek? Yağmurlamada yüzde 40 tasarrufumuz var, damlamada da yüzde 55 tasarrufumuz var; bu, ciddi bir rakam. Yani şu anda tarımda 44 milyar metreküp su kullandığımızı düşünelim, demek ki biz bunun tamamını kapalı sisteme geçsek 20 milyara düşecek bizim kullandığımız su; bu, müthiş bir şey.

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – Bizim de temennimiz o zaten.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Şimdi, arkadaşlar, işte, bakın, ben de o konuda bir şeyler söylemek istiyorum. Netice itibarıyla bugün 67 milyon dekar gelmişiz ama bunun daha hâlâ 40 küsur milyon dekarı eski kanalet açık sulama.

Burada da bazı rakamlar verdiler. Eski projelerden -zannediyorum 231 tanesi- işte, tekrar kapalı sisteme geçilmek için devreye alınmış, projeleri yapılıyor...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – “Yenileme” diyoruz.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Yenileme projeleri ama Sayın Bakanım, şunu söylüyorum: Şu anda bizim, özellikle, yağış rejimimizden dolayı zaten bir su depolama mecburiyetimiz var ama bu tarımsal sulamalara da çok daha fazla ağırlık vermemiz lazım. Özellikle, mesela benim kendi memleketim Gümüşhane’de bu sene -sağ olsun- Bakanlık biten 6 tane göletimizin sulamalarını programa aldı, bunların ihalesi yapılacak ama bu, yeterli değil; gerekirse başka alanlardan kısılın, gerekirse farklı finansman modelleri bulunsun ama bu sulamalar bitirilsin; bir kere bu konuda Bakanlığın artık önüne bir takvim koyması lazım. Şu anda, mesela, bizim 18 milyon dekar arazide -yani hiç girilmemiş arazimiz var- zaten 13,5 milyon dekarının bir kısmının inşaatı devam ediyor, bir kısmının da projeleri

bitmiş, ihale aşamasına gelmiş. Ben şunu öğrenmek istiyorum: Bu geri kalan arazinin tamamının bitirilmesine dair bir yıl takvimi koydunuz mu, bir hedef koydunuz mu? Ayrıca, geçmişte yapılan bu vahşi sulamaların da kapalı sisteme dönmesiyle ilgili bir takviminiz var mı? Mesela 2030'da mı tamamını bitireceğiz, ona göre finansmanını nasıl bulacağız? Bunlarla ilgili bir öngörünüz var mı?

Bakın, arkadaşlar, ben inanıyorum ki özellikle, bu su kanunu konusunda eğer iyi bir kanun çıkarırsak ve bu su yönetimini tek elden yaparsak ben bu projelerin çok daha hızlı şekilde devam edeceğine inanıyorum. Şu anda, görüyorsunuz -işte, Bakan Yardımcımız sunumda gösterdi- evet, sorumlu Devlet Su İşleri ama bir sürü bakanlık buna müdahil. Kaynak sularından tutun, Sağlık Bakanlığı da karışıyor, özel idareleri de karışıyor; özellikle, mesela, bizim gibi Anadolu illerinde iki köyün arasında su problemi oluyor, hâlbuki suyun yönetimi devlette. O köylü diyor ki "Efendim, bu bizim hakkımız." öteki diyor "Bu bizim hakkımız." Arkadaşlar, bu konuda çok güçlü bir otorite olması lazım ki biz bu işi rahat yürütebilelim.

Bir diğer konu da: Bu, her ne kadar küresel iklim değişikliği ile su kaynaklarının araştırılması konusunda bir komisyon olsa da şu ana kadar biz daha çok iklimi ön plana çıkardık, suyu bugün daha çok konuşmaya başladık ama mesela biz burada, Mecliste, Genel Kurulda sunumlar yaparken... Mesela Burdur Milletvekilimiz Yasin Bey özellikle su kirliliğiyle alakalı bir konuşma yaptı; bu, çok önemli bir konu. Yani artık nehirlerimizin, tabiatın, ilk doğduğu andan itibaren, derelerin başlangıcından itibaren bir kere denizlere gelecek olan bütün yolculuğunda artık su kaynaklarının korunması lazım. Şimdi, buna Çevre ve Şehircilik Bakanlığı karışıyor, bir sürü bakanlık karışıyor böyle olunca da ben işlerin çok iyi gitmediği kanaatindeyim ama bunların tamamını eğer bir bakanlık, yetkili bir otorite denetlerse emin olun işler çok daha iyi gidebilir. Mesela, Ergene'den örnek vereceğim, şimdi Ergene'yi Devlet Su İşleri yapıyor, bir de zannediyorum bu sanayideki atık su arıtma tesisleri Sanayi Bakanlığı tarafından yapılıyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Katı atıklar Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) - Katı atıklar, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yapılıyor. Benim bildiğim, biz oradaki sanayi atık su arıtma tesislerini yapmıştık herhâlde bir kısmı bağlandı, Marmara'ya giden sisteme verildi ama bir kısmı da herhâlde tam bağlanmadı. İki gün önce bir haber gördüm, yine böyle koca koca borulardan, simsiyah su akıyordu. Bir kere, biz bu projeyi 2021'de galiba bitireceğimizi söylemiştik ama burada sekiz tanesi bitti, sekiz tanesi devam ediyor diyoruz. Rakamda yanlışlık var, yani ben bu su yönetimi tarafından bu konuya biraz daha özen gösterilmesi gerektiği kanaatindeyim. Yani, keşke su mühendisliği, su yapıları ve su inşaatı mühendisliği gibi su yönetimi mühendisliğinin de aynı o güçlü seviyede olması gerektiği kanaatindeyim. Özellikle bu konulara çok dikkat etmemiz lazım.

Güzel bir sunum oldu, Sayın Bakanımıza teşekkür ediyorum. Şimdi, arkasından da zannediyorum ki daha konuşmacılarımız var o yüzden ben sözlerime burada son veriyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, konuşmacıları artık tamamlayacağız.

Misafir bir milletvekilimiz var, siz kendinizi de tanıtırmanız kayıt altına alındığı için. Efendim, çok kısa çünkü ara vereceğiz, o kadar çok aştık ki.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Jeoloji yüksek mühendisiyim, 29 yıl İller Bankasında içme suyu ve yer altı suyu havzaları konusunda çalıştım; dört il ve üç yüze yakın belde ve belediyeye içme suyu temin eden Adana Bölge Müdürlüğünde görev yaptım bu süre içerisinde, o nedenle konuşma ihtiyacı hissettim. Önemli bir çalışma yapıyorsunuz, öncelikle ülkemize yararlılıklar getirmesini diliyorum,

son derece değerli bir şey. Devlet Su İşlerinin de yeşil raporlarından, her biri master tezi düzeyinde olan yeşil raporlarından oldukça faydalandığımızı burada ifade etmek isterim, umarım hâlâ yapılmaya devam ediyordur o yeşil raporlar. Gerçekten havza çalışması konusunda önemli katkılar sunmuştur. Sağkaya Adana alanında, demir derişimi yüksekti yer altı sularında, onunla ilgili master çalışması yaptım. Ayrıca Çatalan Baraj Gölü -biliyorsunuz şu anda Adana'ya içme suyu temin eden bir baraj gölüdür- koruma havzası alanıyla ilgili bir çalışmam var, onunla ilgili de su havzasının, göl havzasının korunmasına ilişkin de bir çalışmam var.

Burada, neden söz aldım? Arama belgesi verilen kuyularda, Devlet Su İşlerinin küçük cezalar vererek o kuyuları affettiği ve çekime devam edildiği. Konya Ovası'ndan bahsediliyor ama Amik Ovası'nda da ilk yıllarda ben göreve başladığım yıllarda 200-300 metrelerde yer altı suyu bulurken bu su seviyesinin 600-700 metrelere ulaştığını ve bu havzanın kapandığını gördük ne yazık ki. Devlet Su İşlerinin bu konuda yaptırımının sadece ceza uygulayıp sonra da arkasını bırakmak şeklinde olmaması, yetkisinin daha da artırılması gerektiği düşüncesindeyim. Çünkü Konya'da aşırı çekimden dolayı oluşan tasmanda Zümrüt Apartmanını unutmadık, orada onlarca insan hayatını kaybetti yanlış hatırlamıyorsam.

Yine, benzer şekilde su havzalarının korunmasında mutlak, orta, uzun mesafeli koruma alanlarının yani 300 metre, 700 metre, 1 kilometre ve daha uzun mesafeli koruma alanları konusunda da etkin bir çalışma yapılması gerektiği ve imar planına esas çalışmalarda da bunun denetlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Yani, su havzası, mansaptan başlayarak, örneğin bir göl alanına ulaşınca kadar birtakım koruma alanlarına uyulması gerekiyor. 28 Ekim 2017'de bir yönetmelik çıkarıldı buna ilişkin ama maalesef örneğin, belediye bir imar planı yaptığı zaman bu su havzasının korunması bağlamında ne kadar uyuyor buna? Buna ilişkin bir netlik yok. Sabahtan beri konuşmacıları dikkatle dinledim -ayrıca sunumuz için de teşekkür etmeyi unuttum, bu arada teşekkür ediyorum Sayın Bakan Yardımcım- ortaklaşması tek bir kurumdan yönetilmesi çok önemli. Kimse söylemedi ama ben söyleyeyim, bu ülkede bir Su Bakanlığının olması gerektiğine inanıyorum, iyi bir su yönetiminin olması için mutlaka bir Su Bakanlığının olması gerektiğini...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Behiç Bey dedi efendim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Efendim?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sizin komşunuz Behiç bey dedi. Mersinli...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Öyle mi? Tamam çok önemli olduğunu düşünüyorum. Üç tarafı denizlerle kaplı, 1 tane de iç denizi bulunan bir ülkede Denizcilik ve Su Bakanlığının mutlaka olması gerektiğini düşünüyorum. Ben kısaca bu kadar bahsedeyim.

Teşekkür ediyorum efendim, sağ olun.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sağ olun, katkılarınız için çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, 2'nci defa söz vermiyoruz ama sadece...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Benim bir sorum, bir önerim var, çok önemli bir konu.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Sayın Bakan...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bir dakika, orada Sait Bey'i unutmuşuz. Bir dakika müsaade edin.

Sait Bey, kusura bakmayın.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Estağfurullah Sayın Bakanım.

Teşekkür ediyorum.

Ben, Bakan Yardımcımıza ve Bakanlık ekibine de bu sunum için teşekkürlerimi sunuyorum.

Sadece bir iki hususta dikkat çekmek istiyorum da hem de sorum olacak. “112 milyar metreküp/ yıl teknik ve ekonomik kullanılabilir su miktarımız.” diyoruz ve kullanılan da 57 milyar metreküp. Yaklaşık yarısını kullanamıyor muyuz, yoksa kullanmak için yapmamız gereken bir şeyler mi var? Artı bu kullanılan 57 milyar metrekübün daha etkin, daha verimli kullanılması için tabii ki sulamadan tutun sanayiye, içme suyuna kadar her yerde -sunumunuzun içerisinde de detaylı anlaşılıyor- yapılacak çok şey var, bugüne kadar da çok şey yapılmış zaten ama bunun yetmediği ve çok daha fazla yatırıma ihtiyaç duyulduğu da son derece net bir biçimde ortada. Yaklaşık 8 bin küsur tesise, yatırıma rağmen, durumumuz bu ama bu tesisler de yapılmıyorsa hakikaten bugün durumun ne olacağını düşünmek bile istemiyorum.

Burada yüzey sulamasından, bu vahşi sulamadan vazgeçilmeye ilişkin aslında çok daha aksiyon almak gerekiyor. Biliyorsunuz, şu an Tarım ve Orman Bakanlığımız bunların tamamına hibe ve krediler veriyor. Bunu daha nasıl yaygınlaştırabiliriz de belki çalışmak gerekiyor çünkü tarımsal sulama hem elektrik kullanımı bakımından ciddi bir sıkıntı hem su tüketimi bakımından.

Yine dikkatinizi çekmek istediğim bir husus, yer altı suları. Az önce Sayın Vekilim bahsetti -çok doğru ifade ediyor- aslında bu sadece belli bölgelerde değil, Türkiye'nin birçok yerinde sıkıntı. Hem tarımsal amaçlı hem sanayi amaçlı kullanımda ve bu yer altı sularının kullanımıyla ilgili hiçbir denetim yok gibi görünüyor. Bizim mesela Gaziantep'te OSB'nin günlük 60 bin metreküp deşarjı var, kullandığı içme suyu 17 bin metreküp yani şebekeden aldığı su. Şimdi, bunun tamamını yer altı suyundan karşılıyor. Tabii ki sanayi, tabii ki istihdam, tabii ki üretim ama doğamızı, çevremizi, ormanımızı, suyumuzu, toprağımızı da her bakımdan korumak gerekiyor, dengeli bir biçimde hem ekonomik gelişmemizi, teknolojik gelişmemizi sağlarken, tarımsal gelişmemizi de ve bu bahsettiğim alanların tamamını da en iyi şekilde korumamız gerekiyor. Bu anlamda da yer altı sularıyla ilgili bir planlamanız bir çalışmanız var mı?

Yine son olarak su kirliliğiyle ilgili konu... Çok bahsedildi ama özellikle sanayileşmiş şehirlerde bunu daha çok yaşıyoruz. Ergene havzasından bahsettiniz. Orada Çevre ve Şehircilik Bakanlığı -benim bildiğim kadarıyla- bu atık su arıtmadaki kriterleri daha da güçlendirerek Ergene havzasına deşarj edilen suların, sanayi çıkışlı suların, atık suların daha nitelikli, daha kaliteli ve tarımsal sulamaya uygun hâle gelmesini de sağladı sanırım. Bunun diğer alanlara da yayılması yani bir şekilde sanayi atık sularındaki kalitenin daha da artırılması için şu an mevcut olan değerlerin daha da iyileştirilmesi noktasında bir düşünceniz var mı?

Ben çok teşekkür ediyorum.

Sunumunuz için de sizi ve ekibinizi kutluyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, Sait Bey teşekkür ederiz size de.

Şimdi, aslında 2'nci defa söz vermiyoruz ama Hasan Bey sadece 3 cümleyle toparlayacak.

Buyurun.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, yer altı sularından çok bahsedilmediğinden orada atladık aslında önemli bir şey. Bir sorum var, bir önerim var Sayın Bakanım, Sayın Başkanım.

Kıyı bölgelerinde deniz seviyesinin yükselmesine paralel olarak yer altı suyunda tuzluluk artışı ve etkilerinin neler olacağı, nasıl önlemler alınacağı konusunda bir çalışmanız var mı? Çünkü bu, kıyı kesimlerinde yer altı sularını en fazla etkileyecek konulardan birisi.

İkincisi, bir öneri; hem soru hem öneri. Yer altı sularına kışın besleme yapabilir miyiz? Dolu barajlardan, savaklardan suyu nehir yataklarına bırakmak yerine bir kısmını yer altı su sistemine aktarabilme şansımız var mı? Bununla ilgili bir çalışma var mı ve barajların olmadığı yerlerde mesela barajlardan su bir kanalla, boruyla, bir şeyle alınıp aktarılabilir, bunun nasıl olacağını mühendisler daha iyi planlar.

Bir de su hasadı yapılarak yine yer altı suyuna enjeksiyon yapılabilir mi? Şehirlerden olur, tarım arazilerinden olur. Bu, bir öneri, yer altı suyunu besleme açısından yağışlı mevsimlerde kullanılabilir.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ediyorum.

Evet, şimdi Akif Bey sorulabilecek çok soru var, çok cevap var, kısa sürede cevaplandırmak çok zor; bir kısmını yazılı gönderebilirsiniz. Bir de şu var, tabii, arkadaşlarımız biliyor, bilmiyor suyla alakalı pek çok arkadaş gelecek mesela DSİ Genel Müdürü, Su Yönetimi Genel Müdürü ve diğer arkadaşlar, onlara da soracağız. Ancak ben burada konuşmaktan imtina ediyorum Murat Bey, müsaadenizle ben de fazla konuşmayayım.

MURAT BAKAN (İzmir) – Konuşun, konuşun. İftardan sonra bir daha toplanırız, sahura kadar çalışırız.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yarın da çalışalım.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Sabaha kadar çalışalım, fark etmez.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Komisyonumuz çok çalışkan, sizlerle gurur duyuyorum efendim.

Şimdi, dolayısıyla ben sadece şunu... Sunumumuz gayet güzel ama burada Komisyonumuzun talebi şu: Siz tabii, bütün kurumlar dinlendikten sonra suyla alakalı, hepsini SUEN'i de dinleyeceğiz, Su Yönetimini de DSİ'yi de bunlara ait bu konuda maksadınız ne, alınacak tedbirler neler? Özellikle bu küresel iklim değişikliğinin etkilerini azaltmak, kuraklığı önlemek için alınacak bütün tedbirleri arka arkaya sıralamanızı istiyoruz.

Bir de uyum dediğimiz “adaptasyon” buna uyum çalışmaları. Bunları, en sonunda belki iki kurumu tekrar dinleyeceğiz çünkü en önemli kurumlardan birisi Tarım ve Orman Bakanlığı, DSİ, Meteoroloji hepsi ona bağlı olduğu için. E, bir de müzakereci başı olduğu için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı.

MURAT BAKAN (İzmir) – Enerji Bakanlığı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Enerji Bakanlığını, 3 bakanlığı tekrar dinleyeceğiz. Dolayısıyla, bunları topladıktan sonra artık netice yani hap neler teklif edecek müşahhas olarak madde madde, sunum şeklinde değil. Mesela diyeceğiz ki şu tarihe kadar açık sistem veya vahşi sulama sistemlerinin kapalı sisteme dönüşmesi lazım, şu tarihe kadar şöyle olması lazım, atık sularla ilgili, nehirlere, sulama kanallarıyla ilgili şu, şu hizmetler yapılması lazım, tarih ve zaman vererek yani biz böyle faydalı oluruz yani tarih ve zaman vererek. Konya havzasındaki Sayın Etyemez'in bahsettiği problemler nasıl çözülür? Diyor ki: “Kızılmak'tan su getirelim” Tamam, öyle bir imkânımız var mı veya Göksu havzasına ilave tekrar su getirelim. Bunların hepsini özetleyecek özellikle, burada çok çalışkan bir grubumuz var, daimi grup onlar da not alıyor. Bir de ayrıca, özellikle çok güzel teklifler oldu. Sadece Tarım ve Orman Bakanlığından, Çevre ve Şehircilik Bakanlığından değil, şu anda Enerji Bakanlığından da eleman istemiştik, geldi daimi çalışma komisyonuna. Bir de Millî Eğitim Bakanlığı teklif edilmişti, özellikle çocukları eğitmek için, müfredata konulmak için, arkadaşımızın da ismi verildi, Bakanlık tarafından tahsis edildi. Onu göremedik, şu anda burada mı bilemiyorum. Evet, daha sonra onlar yani bu konuları topluca bir eylem planına dönüştürmek istiyoruz. Neler yapılacak, ne zaman, kim, nasıl yapacak? Bunu, biz raporu bu şekilde hazırlarsak gerçekten çok faydalı olur. Yoksa genel bir rapor işte şunlar şunlar dersek o zaman netice alamayız, tamam mı? Dolayısıyla siz burada bir beş on dakika

içinde kısaca bir de kendinizle alakalı olmayan, tarımla alakalı arkadaşlar gelecek zaten, onlara cevap vermenize gerek yok ama onlara da bu soruların sorulduğunu da bildirirseniz anlatmaya gelince Tarım Bakanlığından tarım kısmından yani arkadaşlar onu da anlatır.

Teşekkür ediyoruz güzel bir sunum oldu.

Buyurun efendim.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Sayın Başkanım, değerli üyeler kısa kısa, sırasına göre cevap vermeye çalışacağım. Şimdi, Konya havzasına su aktarma konusu sadece kapalı havza olduğu için kendi başına yeterli değil, doğrudur. Bunun yanı sıra biz neler yapıyoruz? Hem şu ana kadar aktardığımız var hem de aktaracağımız, işte Kızılırmak'tan olsun, Göksu'dan olsun, Ermenek kulvarından... Ayrıca yenileme projeler Sayın Vekilimizin memleketi olan Ereğli'de mesela İvriz Sol Sahil, İvriz Sağ Sahil sulamalarının biz bir tanesini Dünya Bankasından bir tanesini millî bütçeden ihalesini yaptık, başladık. Bunu neden yaptık?

HALİL ETYEMEZ (Konya) – 40 bin hektar.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – 40 bin hektar.

Bunu neden yaptık? Kapalı sistemle açık sistem arasındaki farkı Cihan Bey Vekilimiz çok güzel izah etti. Yaklaşık hektara 10 bin ila 15 bin metre küp harcanırken biz burada yağmurlamada 5 binlere, 5.500'lere damlamada 4 binlere kadar düşürebiliyoruz. Bu tasarrufu sağlayacak...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bitki altında ne kadar düşüyor ona da geçebilecek miyiz?

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Efendim?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bitki altı sulama.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Geçiyoruz efendim. Başladık, deneme sulamaları yaptık Sayın Bakanım, hatta 2020 yılında biz çeltikte dahi damla denedik geçen sene.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çok iyi.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Yani az suyla, biliyorsunuz çeltikte çok su, göllendirmeyle ürün alınabiliyor. Yani bu çalışmalarımız devam ediyor, onu belirtmekte fayda var. Ayrıca Sayın Bakanımızın başlattığı yeraltı barajları konusu var. Yeraltı barajlarını iki türlü yapıyoruz. Bir, yerin altında geçirimsizlik perdesi yapılarak suyu arkada depolamak. İkincisi de, yeraltı suyunun yükseltilmesi için yeraltı besleme tesisleri. Konya'da buna ağırlık verdik, özellikle obrukların olduğu bölgelerde sulamanın yapılmadığı zamanlarda buraya bir uç debisi vererek bunları besliyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Toplam miktar ne kadar yani tahminen ne kadar su depolayacak, hedefiniz ne?

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Yeraltı barajlarında Sayın Bakanım sayı olarak bugün itibarıyla...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – O sayı değil miktar.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – ...miktar olarak 50 milyon metre küp civarında bir...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani aslında bir gölet kadar.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Ama suyun az olduğu yerlerde çok kıymetli.

Şimdi onun dışında taşkınla ilgili büyükşehirlerde tabii ki büyükşehir belediyelerinde biliyorsunuz su kanalizasyon idareleri var mücavir alanlarda onlar da bu konudan sorumlu. Ama biz tabii, havza ölçekli çalışmalarımızı yapıp kendilerini bu çalışmalardan faydalandırıyoruz. Atık su arıtma tesislerinde ne kadar geri kazanım sağlayacağımızı vereceğim biraz sonra. Şimdi haritalar ile bundan sonraki projeksiyon arasında uyumsuzluk olduğu söylendi, onu Bilal Bey yapmıştı, çalışmayı detaylı verecek ama ben kısaca bilgi vereyim. Buradaki farklılık şu, hata değil. Su stresi haritası kişi başına düşen su miktarına göre yapılmakta. Dolayısıyla bu uluslararası bir standart Falkenmark İndeksi'ne göre yapılıyor. Bunun nasıl yapıldığını biraz detaylı bir şekilde Genel Müdürümüz izah edecek.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kendisi biraz sonra sunum yapacak.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Bunun dışında Sayın Bakanım Seyhan ve Ceyhan havzalarında vahşi sulama olduğu söylendi, Sayın Vekilimiz buradaydı. Orada tabii ki açık sistemdi doğrudur, bu konuda biz kapalı sisteme dönüştürülmesi için planlama çalışmalarını başlattık devam ediyor, ondan sonra planlama bittikten sonra bunun hemen proje ve inşaatına geçeceğiz.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Seyhan ve Ceyhan'dan su istiyoruz Konya'ya.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Sayın Vekilimiz “TARBİL”le ilgili istemişti “TARBİL”le ilgili çalışmalarımız tamamen atıl değil var ama Tarım Bakanlığının da tarımın...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bilgi versinler... Onlar gelecekler.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Tarım Reformu Genel Müdürlüğü gelirse Sayın Bakanım, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü yürütüyor bunu ben arkadaşlara iletayım hem ÇKS sistemiyle hem “TARBİL”le ilgili detaylı bilgi verebilirler.

Bunun dışında sulak alanlar, göller, Ramsar alanlarıyla ilgili de Mustafa Bulut arkadaşımız Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdür Yardımcımız bilgi verecek. Su ürünleri gündem oldu. Şu anda bizim 2.170 adet tesisimiz var, buradan yıllık üretimimiz 421 bin tondur.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Bir daha tekrarlar mısınız? Murat Bey sormuştu, içeri tam şimdi giriyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Murat Bey, tam cevap vereceği sırada siz dışarı çıktınız.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Balık üretimi yapan 2.170 adet tesisten yılda 421 bin ton üretim yapılıyor.

MURAT BAKAN (İzmir) – Tüm çiftliklerin sayısı o değil mi, tüm balık çiftlikleri toplamı?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - Şeyi de çağıralım mı? İsterseniz Su Ürünleri Genel Müdürlüğünü çağıralım.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Olur efendim. Hem istilacı türlerden bahsetsin hem de bu balıkçılıktan dolayı kirlenme varsa onlardan biraz bahsetsin.

Eskişehir milletvekilimizin sorduğu bir soru: Şimdi, efendim, biliyoruz Eskişehir'in sulaması çok eski bir sulama. Bunu kapalıya çevirmek için -takdir edersiniz teknik bir şey ama- basınç gerekiyor. Dolayısıyla bunu da barajdan almamız lazım -normalde regülatörden alıyordu- barajla sulama arasında çok büyük mesafe ve mücavir alan, yerleşim alanları da olduğu için maliyet çok arttı. 1,5 milyar TL'lik bir maliyeti var; yatırım programımızda teklif ettik strateji bütçeye, alınmadı ama alınması için gayret gösteriyoruz. Alınması da lazım, buna inanıyorum.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Kesinlikle. Kanal İstanbul yerine bunlara harcayalım paraları.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - Ya, bırakın, Kanal İstanbul'u karıştırmayın, Kanal Eskişehir açalım.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Sizde de takıntı oldu bu iş.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Takıntı değil, gerçekler, gerçekler.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Takıntı, takıntı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, Akif Bey, şunu da inceleseniz, madem bir fahri Eskişehir hemşehrisi olarak ben... Belli yerlerde pompajla yükselterek... Yamaçlara basalım pompajla.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Proje hazır aslında da maliyet...

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Proje hazır efendim de maliyet meselesi.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Para verilmesi için, ben onun için söylüyorum yani para. Proje hazır.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Proje hazır.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sayın Vekilim, Akif Bey anladı, başka alternatif çözüm önerisi.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Anladım, anladım, olur, onu da çalışalım Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Sayın Vekilim, Gündüzler'i sormuştunuz, Gündüzler Barajı'yla ilgili bilgi vereyim: Bugün itibarıyla yüzde 42'lik bir seviyesi var, fiziki gerçekleşme. Bu sene ödeneği güzel, iyi de bir ödenek verdik, 11 milyon TL. İnşallah, imkânlar dahilinde destekleyeceğiz çünkü o yörede -Eskişehir, Afyon, Konya, İç Anadolu kesimlerinde- suda oldukça sıkıntı var, bunun bilincindeyiz.

Burdur Gölü'yle alakalı olarak... Burdur Gölü'nün kurtarılması için biz nehir havzası yönetim planlarını yeni bitirdik, biliyorsunuz, sizlere de göndermiş olmamız lazım. Biz nehir havzası yönetim planı deyince ne anlıyoruz? Tabii, bunlar hep plan gibi anlaşılıyor ama aslında bunlar sadece bir planlamadan, bir plandan, rapordan ibaret değil. Biz bu planları hazırladıktan sonra bunu eylem planlarına dönüştürüp ilgili birimlere gönderip bunun eylem planlarının takiplerini yapıyoruz. Nehir havza yönetim planları içerisinde ne var? Havzadaki mevcut su miktarının ve su kalitesinin mevcuttaki durumu nedir? Havzada iyi su durumuna ulaşılması için -eğer kötüyse- hangi tedbirleri almamız lazım, bu tedbirleri uygulayacak kurumlar hangileridir? Yani maalesef suyun bu zorluğu da var, biz planlıyoruz, uyguluyoruz ama tek sorumlu kurum veya Bakanlık da biz değiliz, birçok kurumla ilgili. Dolayısıyla bunların uygulanacağı Bakanlıkları, kurumları da belirleyip onların takiplerini yapıyoruz. Bu planların hazırlandıktan sonra da altı yıllık periyotlarla güncellenmesi lazım çünkü ihtiyaçlar, mevcut durumlar vesaire değişebiliyor. Bu tabloyu özellikle koydum, burada Su Yönetimi Genel Müdürlüğümüzün tamamladığı nehir havzası yönetim planları var. Burdur'da tamamlamışız, Büyük Menderes'te tamamlamışız, Gediz'de, Kızılırmak'ta, Kuzey Ege'de, Küçük Menderes'te, Meriç'te, Ergene'de, Susurluk'ta tamamladık.

Evet, devam edecek olursak... Genel Müdürlüğümüz, Ergene'yle ilgili detaylı bilgi verecek. Şimdi, bunun dışında bir özet yapacak olursak Sayın Bakanım. Biz bugün itibarıyla su kısıtlı bir ülkeyiz bu doğru ama 2070 yılında da aynı durumdayız aslında yani o indeksten kaynaklanan farklılığı Genel Müdürlüğümüz biraz izah edecek. Bu demek değildir ki biz su zengini bir ülkeyiz, bol kullanalım, bu değil.

Bir defa başta sulama olmak üzere içme suyu şebekelerindeki kayıplardan bahsederken -içme suyu şebeke kayıplarından, kaçaklarından bahsediyoruz- mutlaka önlem alınması lazım, bazı şehirlerimizde yüksek.

Bunun dışında aslında yer altı sularından bahsedildi ama tabii, zaman biraz dar olduğu için bazı konuları hızlı geçmek zorunda kaldım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Zaten ilgili arkadaşlar sunum yapacak, biliyorsunuz.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Sayın Başkanım, uygun görürseniz DSİ sunumunda ben arkadaşlara anlatayım, bu konuda yer altı sularla ilgili özel bir şey yapınlar.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ona ara verdikten sonra... Zaten 2 arkadaş var burada, yer altı sularından 2 tecrübeli arkadaşımız var burada.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Evet, şimdi, alanlara gelince -Sayın Milletvekilimiz sordu- bizim tescilli, kayıtlı, ekilebilir zirai alanımız 24 milyon hektar, bizim kullandığımız rakam budur. Bu, ancak ekonomik olarak sulanabilir, çünkü öyle bir arazi vardır ki çok terfi vardır, biz onu ekonomik olarak sulayamayız belki tarım arazisidir ama. Dolayısıyla ekonomik olarak sulayabileceğimiz alan 8,5 milyon. Biz bunun ancak 6,69 milyonunu...

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – Hektar olarak değil mi Sayın Bakan?

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Hektar olarak, hektar.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Hektar. Söylemedim mi? Hektar. 8,5 milyon hektar, konuştuğumuz hep hektar. 24 milyon hektardır.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – 24 milyon var, 8,5 milyonunu sulayabiliyoruz.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – 8,5 milyon hektarı ekonomik olarak sulanabilir. Bunun ancak biz 6,69 milyon hektarını sulayabilmişiz, kalanları devam ediyor. Tabii ki buna projeksiyon vermek kolay, hem kolay hem zor. Neye göre kolay? Denir ki: “Bize yılda şu kadar ödenek verilirse biz bunu atıyorum, 2025 yılına kadar tamamlarız, 2030 yılına kadar tamamlarız.” Ama biliyorsunuz, orta vadeli planlar yapılıyor, buraya onların hepsini koyuyoruz ama ödeneklerde bir miktar sarkma olduğu zaman bizim bu planlarımızda da sarkma oluyor.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Şimdi, siz talebi bir çıkarın da ona göre hep beraber konuşalım.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Olur, hayhay.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Biz de Meclise nasıl olsa bütçe gelirken arkadaşlarımızdan destek isteriz, bütçeyi deleriz yani.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Tamam efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bu, kayda girmesin arkadaşlar.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Girdi canım, geçti artık.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Hem ilk defa açılacak sulama alanları için hem de yenileme projeksiyonunu hazırlayıp sizlere takdim edelim.

Suya göre tarımından bahsetmiştim, tekrar biraz daha bahsedeyim. Artık üretim parsel bazında izlenmekte ve dolayısıyla suya göre tarımı biz çok önceden başlatmıştık. Şebeke bazında üretimi takip ediyoruz, suya göre üretim planlaması yapıyoruz, gelir değeri yüksek ürünlerin üretilmesine de destek veriyoruz, biraz önce bir milletvekilimiz de bahsetti. Zaten 2006 yılından beri devam eden bir tarla içi kapalı sistem, modern sulama sistemi yüzde 50’si hibe olmak üzere devam ediyor bu çalışmalar. Fakat

tabii, bunu her yerde uygulamak da mümkün değil, yani basınç varsa bunu ancak yapabilirsiniz, basınç yoksa yapmak mümkün değil. Her hâlikârda bizim sistemin tamamını kapalı yapmamız elzem diye düşünüyorum.

Tabii, sulamada en çok suyu kullanıyoruz Sayın Başkanım, sayın milletvekillerimiz; yüzde 77 gibi bir rakam, 44 milyar metreküp, az değil. Dolayısıyla bizim sulama randımanını artırmamız çok çok önemli, yüzde 55 2024 hedefimiz. Sulama randımanlarını söyledik, bir daha söylemeyelim.

Su tasarrufu için yenileme projelerinde 213 projeden bahsetmiştik. Bu 213 projenin bugün itibarıyla 37'sini tamamlamışız, 14 adedinin inşaatı hâlen devam ediyor, projesi hazır 44 adet var, projesi devam eden 51, planlaması devam eden de 67. Yani aslında biz 213 projeyi bir şekilde hepsini başlatmışız, bir kısmı planlama, bir kısmı proje, bir kısmı inşaat aşamasında.

Kullanılmış suların tekrar kullanılmasını vermişim, tekrar edeyim. Biz kullanılabilir suyu, yani artılmış suyu bir daha kullanırsak 827 milyon metreküp yıllık bir depolama elde ediyoruz, 336 bin hektar alanı sulayabiliyoruz ve diğer faydaları da var.

Bir de Sayın Bakanım, değerli milletvekillerimiz; burada tabloda Kuraklık Yönetim Planları'ndan da bahsetmişim. Yani hem Nehir Havzası Yönetim Planları yürütüyoruz, Taşkın Yönetim Planları'nı yürütüyoruz, hem de aslında bugünün konusu Kuraklık Yönetim Planları'nda biz neyi yapıyoruz? Burada yürüttüğümüz havzalarımız var, devam eden ve bitirdiğimiz. Burada da kuraklık öncesi, kuraklık esnası ve kuraklık sonrası yapılacak eylemleri burada çalışıyoruz.

Sektörel etkilenebilirlik analizleri yapılıyor. Suyu yeniden kullandım, biraz önce bahsettiğim ilave tedbirler de yine burada çalışıyor. Ekranda en sağda gördüğümüz Akarçay, Antalya, efendim Asi, Batı Karadeniz'i de bitirdik, Burdur, Büyük Menderes, Ceyhan'da bitirdik, diğer bu yeşil alanlarda bitirdik. Bu mavi olanlarda da devam ediyor, inşallah, bunları da 2022 yılında tamamlamayı planlıyoruz.

Benim şu anda söyleyeceklerim bu kadar.

Müsaade ederseniz Genel Müdürümüz de geriye kalan hususlarda açıklama yapmak istiyor.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, şöyle yapalım: Bir ara verelim çünkü bir havalandırılım burayı. Ondan sonra diğer arkadaşlar da hızla en geç 7'de bitecek şekilde planlarız.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Bakanım, önümüzdeki hafta 2'de başlatsak? Salı, çarşamba görüşüyoruz ya perşembeyi de eklese?

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yarın çalışalım?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yok, yarın çalışamayız, haber vermedik.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Bilal Bey'in çok uzun sürmez efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şöyle yapalım oy birliğiyle 13.59. Önümüzdeki hafta 13.59.

Efendim, şimdi müsaade ederseniz bunu bir saat öne çektik. Önümüzdeki hafta tekrar görüşelim.

Evet, buyurun Bilal Bey.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ BİLAL DİKMEN – Sayın Başkanım, sayın milletvekillerim, değerli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikli olarak il su kayıplarında veri elde edilemeyenlerle ilgili bir soru olmuştu. Biz il su kayıplarını belirlerken illerden almış olduğumuz, belediyelerden almış olduğumuz bilgiler doğrultusunda bunları raporluyoruz. Daha önceki dönemlerde 2014'te başladığımızda bu verileri yazılı

olarak alıyorduk illerden ancak bu yıl itibarıyla Ulusal Su Bilgi Sistemi'ne belediyelere bir ekran açtık. Belediyeler buraya... Bir kütle balans denklemi yazdırdık Sayın Bakanım. Bu denklem çerçevesinde faturalandırdığı suyu, faturalandırmadığı suyu, sisteme bastığı suyu, bunların hepsini giriyor. Sistem üzerinden alarak bunları raporluyoruz. Bu belediyelerimizden de 2019 yılı için veri temin edemedik. Defalarca yazı yazmamıza rağmen dönüş alamadık, bu nedenle de bu belediyelerimizden bilgi alamadığımız yönünde bir değerlendirme yaptık, raporlama yaptık.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Bir yaptırım yok mu bunun? Yani isteyen kafasına göre veri vermiyor mu?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ BİLAL DİKMEN – Yok, bir yaptırımımız yok Sayın Vekilim.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Allah Allah!

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ BİLAL DİKMEN – İşte, Su Kanunu'nda bunlara da bir yaptırım geliyor Sayın Vekilim.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Gelmesi de lazım zaten bana sıkıntı yok.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ BİLAL DİKMEN – İkinci bir şey Sayın Bakanım, haritadaki su stresi altındaki yerlere geldiğiniz zaman burada “Falkenmark İndeksi” dediğimiz uluslararası bir indeks kullanılıyor. Burada da biz Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2080 yılına kadar olan nüfus projeksiyonlarını kullanarak bunu hesap ettik. Mevcut havzanın su potansiyelinin havzanın nüfusuna bölünerek bulunan bir değer. Şimdi, Fırat-Dicle havzamızda bakıyoruz, su stresi görülüyor. Normal su durumu görünüyor ancak Fırat-Dicle havzasına baktığımız zaman nüfus yoğunluğu çok düşük.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, bu verilen harita nüfus yoğunluğu...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hasan Bey, şimdi, şöyle yapalım: Bir anlatınsınlar da...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Anlamamız lazım ama.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam da vaktimiz yok Hasan Bey.

HASAN KALYONCU (İzmir) – O zaman hiç açıklamasın yazılı olarak versin Sayın Bakanım.

Bu, nüfus yoğunluğuna göre mi yapılıyor?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ BİLAL DİKMEN – Tabii, nüfus yoğunluğuna göre Sayın Vekilim.

HASAN KALYONCU (İzmir) – O zaman yanlış. Yağışı, kar DSİ'den şeyleri almıyor yalnızca...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – DSİ yapacak. Şimdi Hasan Bey, DSİ sunum yapacak.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Tamam da Sayın Bakanım, bunu sormamız lazım. DSİ yapacak mı?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ BİLAL DİKMEN – Sayın Vekilim onların hepsi alınarak yapılıyor bunlar.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hasan Bey, bu şekilde yaptıktan sonra, sözünü tamamlayacak ondan sonra söz isteyin vereyim.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Ama sormam lazım ondan sonra sorduğumda tekrar başa döneceğiz. Sadece merak ettim nüfus yoğunluğuna göre mi yapılıyor? Değil mi, nüfus yoğunluğuna göre...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, sanayi falan var, onların su çekimi de var tabii.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ BİLAL DİKMEN – Hepsinin ihtiyacı göz önüne alınarak.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kaçıyorsun herhâlde.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Böyle bir şey olmaz ki Sayın Başkanım yani yok öyle...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ BİLAL DİKMEN – Sayın Bakanım bitki deseni optimizasyonu ile ilgili bir konu gündeme gelmişti. Bununla ilgili olarak da sektörel su tahsis planlarında bitki deseni optimizasyonu göz önüne alınıyor. Özellikle, Konya Havzası'nda sunumda görülen bitki deseni optimizasyonunda pancar gündeme getirildi. Ancak pancar çok sistematize edilmiş bir bitki, üretilmesi açısından. Bir araziye dört yılda bir defa pancar ekimi yapabilirsiniz, münavebeye girmiş bir bitkidir. Bu araziye dört yıldan daha erken bir daha ekmeye kalkarsanız hiçbir şekilde bu pancarınızı bir yere veremezsiniz, satamazsınız, değerlendirilmez. İç Anadolu Bölgesi'nde de pancar tarımının yoğun olmasının nedeni Konya Kapalı Havzası'nda yetiştirilen bir pancarla Karadeniz Havzası'nda yetiştirilen bir Pancar arasında neredeyse 2 katı oranında bir şeker oran farkı var.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Polar farkı.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ BİLAL DİKMEN – Evet, polar farkı var. Bu nedenle, Konya Kapalı Havzası'nda pancar yetiştirilmesi münavebeye girmesi durumunda göz önüne alınarak yüzde 25 sulanabilir alanda pancar yetiştirilmesi yönünde değerlendirme yapılmıştır.

Bir diğer husus da Ergene Havzasıyla ilgili Sayın Bakanım. Sayın Bakanım, geçen yıl yaptığımız bir toplantıda, biz, Ergene'yle ilgili tüm paydaşlara dönüp bu faaliyetleri ne zaman tamamlayacağı yönünde yazılı olarak bilgi aldık. Aldığımız bilgi doğrultusunda bize gelen bilgiler 2021 yılı sonu itibarıyla tamamlanacağı yönünde geldi. Şu an itibarıyla da Çerkezköy ve Çorlu Organize Sanayi Bölgeleri, yani Ergene Projesinin batı hattı devreye alınmış durumda. Velimeşe Organize Sanayi Bölgesi, malumunuz olduğu üzere bünyesinde 4 tane daha organize sanayi barındırıyor. Bunların da atık su arıtma tesislerinde bir problem oluşmuştu, müteahhit iş bıraktı, yeniden ihale edildi, bu da 2021 yılı sonuna kadar bitecek. Ancak organize sanayi bölgelerinin kendilerinin yapması gereken, kendi içlerindeki altyapı sistemlerinde bazı gecikmelerin olacağını biz tahmin ediyoruz, bize verilen bilgiler gecikme olmayacak yönünde. İnşallah, temennimiz, 2021 yılı sonunda doğu hattının da açılmasını temenni ediyoruz.

MURAT BAKAN (İzmir) - Peki, toplam olarak projenin tamamının bitmesi ne kadar sürecek?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ BİLAL DİKMEN – Diğer konular sulamayla ilgili, barajların yapımıyla ilgili var. Bunlar ayrılacak ödeneklere bağlı şeyler Sayın Vekilim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi şöyle arkadaşlar: Orada tabii biz birtakım barajlar, göletler de koymuştuk. Siz sadece çevreyle ilgili kısmı dikkate alırsanız –az önce söyledim- çevreyle ilgili kısım şu anda hattın birisi bağlandı değil mi?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ BİLAL DİKMEN – Evet Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Diğer hattı ne zaman bağlanacak, onu söylersen bitiyor.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ BİLAL DİKMEN – Sayın Bakanım, 2021 sonu itibarıyla bağlanacak inşallah.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Öbür baraj, göletler, o uzun vadeli bir şey.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ BİLAL DİKMEN – Evet.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Onu bu işe dâhil etmeyelim. Bu Ergene Çevre Projesi’ni konuşuyoruz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Yani temenni olarak 2021 sonu diyorsunuz.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ BİLAL DİKMEN – Temenni olarak değil, bana verilen takvime göre Sayın Vekilim.

MURAT BAKAN (İzmir) – Anladım.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ BİLAL DİKMEN – Ben Sanayi Bakanlığından, Çevre ve Şehircilik Bakanlığından aldığım bilgiler doğrultusunda koordinasyon sağlayarak arz ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, şu anda sistem çalışmaya başlamadı mı? Evsel atık su arıtma tesisi çalışıyor... Gemi deşarjının yüzde 60’ı devreye girdi.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ BİLAL DİKMEN – Girdi, evet.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bunları söyleyin.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ BİLAL DİKMEN – Doğu hattı çalışıyor Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Siz bu konuda detaylı bir bilgiyi milletvekilimize verin, tamam mı?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ BİLAL DİKMEN – Anlaşıldı Sayın Bakanım.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Ben de istiyorum Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, hepimize versin. Komisyona siz böyle bir bilgi hazırlayın.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ BİLAL DİKMEN – Sayın Bakanım, son olarak da su kalitesiyle ilgili Hasan Vekilimiz, İzmir Vekilimiz bir şey söylemişti. Su kalitesiyle ilgili olarak...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – O gitti artık, onu bir dahaki sefer gelince cevaplandırırız, tamam mı?

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI SU YÖNETİMİ GENEL MÜDÜRÜ BİLAL DİKMEN – Anlaşıldı Sayın Bakanım.

Arz ederim Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, teşekkür ediyoruz.

Arkadaşlar, on dakika ara verelim mi?

MURAT BAKAN – Bence bundan sonraki sunumları önümüzdeki haftaya erteleyelim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Arkadaşımız Mustafa Bulut, Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdür Yardımcısı.

Evet Mustafa Bey, buyurun.

MURAT BAKAN (İzmir) – Genel Müdür niye gelmedi, yani bir mazereti mi var Genel Müdürlüğünüzün?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İklimle ilgili bu konuda bu arkadaş ilgilendiği için.

Evet, devam edelim.

2.- Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdür Yardımcısı Mustafa Bulut'un, Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğünün iklim değişikliğiyle ilgili yaptığı çalışmaları ve yapılması planlanan çalışmaları hakkında sunumu

DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUSTAFA BULUT – Sayın Komisyon Başkanım, Sayın Bakanım, sayın milletvekillerimiz, kıymetli katılımcılar; sizleri şahsım ve Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü adına saygıyla selamlıyorum, ramazan ayımızın hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Ben, Millî Parklar Genel Müdürlüğünün iklim değişikliğiyle ilgili hususları açıklamak üzere buradayım. Sunumumuzda Genel Müdürlüğümüzün ve iklim değişikliğiyle ilgili yapılan çalışmalar ve planlanan çalışmalar hakkında kısaca bilgi vereceğim.

Genel Müdürlüğümüz, Millî Parklar Kanunu'na tabi millî park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiat koruma alanları, Kara Avcılığı Kanunu'na tabi yaban hayatı geliştirme sahası ve yaban hayatı koruma sahaları, doğa korumayla ilgili uluslararası sözleşmeler ve protokoller, 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu, Çevre Kanunu kapsamındaki Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği, Ramsar, ulusal ve mahalli alanlar ve biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilirliğin sağlanmasıyla ilgili iş ve işlemleri yapmak üzere Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı olarak görev yapmaktadır.

İklim değişikliğinin canlılar ve ekosistemler üzerindeki etkilerine kısaca değinecek olursak; sıcaklık, yağış, aşırı hava olayları, karbondioksit konsantrasyonu ve okyanus olayları neticesinde özellikle bitkilerin ve hayvanların doğurganlıklar, hastalıklar, göç, çiçeklenme zamanı değişimi, kış uykusu, habitatın daralması, türler arası etkileşimler, yaş dağılımı, cinsiyet dağılımı ve cinsiyetin belirlenmesi gibi hususların üzerinde iklim değişikliğinin etkileri bulunmaktadır.

İklim değişikliğinin karasal ekosistemler, ormanlar, bozkırlar, yarı karasal ve sürekli ekosistemler, sulak alanlar...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Mustafa Bey, o konuları anlatmayın bize. Esas iklim değişikliğiyle ilgili kısımları anlat.

MURAT BAKAN (İzmir) – Biz onları biliyoruz. Siz ne yapıyorsunuz buna ilişkin?

DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUSTAFA BULUT – Peki.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) - Tedbirler.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Alınan tedbirleri...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani, biz onu istiyoruz.

Şimdi, Mustafa Bey, bunu sizlere duyurduk. Biz bütün Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğünün ne yaptığını dinlemek istemiyoruz. İklim değişikliğiyle alakalı neler yapıyorsunuz, çalışmalarınız nedir, alınacak tedbirler ne? Bunları söyleyeceksiniz.

DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUSTAFA BULUT – Peki Sayın Bakanım, anlaşıldı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Değil mi?

MURAT BAKAN (İzmir) – Evet.

“Orman alanlarımızı artırıyoruz.” demişsiniz, oradan itibaren başlayın.

DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUSTAFA BULUT – Başlayacağız, geleceğim Sayın Vekilim, oraya kadar geleceğim.

Evet, Genel Müdürlüğümüz sorumluluğunda bulunan 3 milyon 311 bin 578 hektar korunan alanda yaklaşık 147,7 milyon ton karbon depolandığı, yapılan hesaplarla tespit edilmiştir. Bunların yaklaşık yüzde 37’sini sulak alanlar, yaklaşık yüzde 30’unu millî parklar ve yaklaşık yüzde 33’ünü de yaban hayatı geliştirme sahaları kapsamaktadır. Biz, yine, ulusal sulak envanteri kapsamında ülkemizde bugüne kadar tespiti yapılan yaklaşık 1 milyon 464 bin hektarlık sulak alanda 72,8 milyon ton karbon tutulmaktadır. Korunan alanlar, sera gazı salınımlarının düşürülmesine yardımcı olmaktadır. Dolayısıyla, korunan alanların artırılması, iklim değişikliği sürecinde en doğal çözümlerden birisidir Sayın Bakanım.

Korunan alanlarımızı artırıyoruz. Biz, 1958 yılında ilk defa Yozgat Çamlığı Millî Parkının ilan edilmesiyle varlığını bulmuş bir kurumuz. 1958 yılında 1 koruma alanımız varken 1990 yılında bu sayı 135’e, 200 yılında yaklaşık 250’e, bugünse 616’ya ulaştı. Bu yılki hedefimiz bu sayıyı 630’a ulaştırmaktır.

Yine, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü olarak Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi’ni hayata geçirdik. 81 ilimizin karasal ve iç sular biyolojik çeşitlilik envanterini tamamladık. Ülkemizde yaklaşık 4 bin 64 adet endemik bitki bulunmakta ve bu sadece Türkiye’de yetişmekte. Toplam tür sayımız da yapılan envanterle 13 bin 409’a ulaştı. Bugüne kadar tespit edilen tür sayısı Avrupa kıtasındaki tür sayısına denktir. Ülkemiz bu anlamda bir kıta özelliği göstermektedir.

Taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler kapsamında koruma altına alınan bitki ve hayvan türleri ile koruma alanların korunması konusunda tedbirler alıyoruz. Bunların, 6 adet sözleşmenin odak noktasıyız. Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaret Sözleşmesi CITES sözleşmesi, Sulak Alanların Korunması Sözleşmesi Ramsar Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi, Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, Bern Sözleşmesi ve ACCOBAMS sözleşmesinin bizzat odak noktası olarak Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü görev almaktadır Sayın Bakanım.

Sulak alanların korunması ve verimli kullanılmasına yönelik olarak ülkemizin sulak alanlarının korunması yönünde Sulak Alanların Korunmasına Dair Sözleşme Ramsar Sözleşmesi ve Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği çerçevesinde iş ve işlemler sürdürülmektedir. Bu kapsamda hem mevzuat çalışmaları, etüt ve envanterler, sulak alan yönetim planlarının hazırlanması, sulak alan koruma bölgelerinin belirlenmesi, sulak alanlardaki turizm faaliyetlerinin organize edilmesi, rehabilitasyon ve restorasyon çalışmalarının yapılması ve yaptırılması, sulak alanlarla ilgili bilinçlendirme çalışmaları, uluslararası ilişkiler ve Ramsar Sözleşmesi’nin takibi, sulak alanlarda izleme ve sulak alan faaliyet izin belgelerinin tespiti yapılmaktadır.

Tarım ve Orman Bakanlığı Bakan Yardımcısı Başkanlığında Ulusal Sulak Alan Komisyonu, Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği kapsamında 2002 yılından bu yana faaliyet göstermekte olup Sayın Bakanım, burada 9 adet kurum, 2 adet üniversite, 2 adet sivil toplum kuruluşu da merkezde aynı şekilde bu komisyonun mali sulak alan şekli de her ilimizde, 81 ilimizde valiliklerin başkanlığında görevlerini yürütmektedir. Ulusal Sulak Alan Komisyonumuz 2002 yılında faaliyetine başlamış ve bugüne kadar otuz dört defa toplantı yapmış ve 5 adet Ramsar alanının ilanı, 59 adet önemi haiz sulak alan ilan etmiştir. Ayrıca, sulak alanların yönetim planları ve sulak alan koruma bölgeleri bu USAK’la belirlenmektedir.

Sulak alanların fonksiyonları: Suyu filtre eder, suyu temin eder, iklim değişikliğiyle mücadelede en önemli doğal yapıları bünyesinde barındırır, suyun akışını düzenler, biyolojik çeşitliliği destekler, tüm canlıların yaklaşık olarak yüzde 40'ı sulak alanlarda yaşar. Küresel olarak sulak alanlar dünyadaki 771 milyar ton karbonu içerisinde barındırmaktadır, bu, Ramsar'ın resmi sitesinden alınan değerlerdir.

Su kaynaklarının korunması ve verimli kullanılmasına yönelik çalışmalar kapsamında Sayın Bakanım, özellikle, yoğun su talebi olan sulak alanlarda matematiksel modelleme yöntemiyle hazırdaki yeraltı suyu kullanımları kontrol altına alınmaktadır. Bugüne kadar yapmış olduğumuz Manisa Marmara Gölü, Kayseri Hürmetçi Sazlığı, Kayseri Palas Gölü, Ankara Tol Gölü, Denizli'de Işıklı Gököl, Kars Kuyucuk Gölü matematiksel modelleme yaptığımız ve buna göre de su kuyusu izinleri, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğümüzle birlikte koordine ettiğimiz alanlarımızdır, tescilli sulak alanlarımızdır. Matematiksel modelleme yaparken tampon bölge içerisinde belirli bölgede açılması gereken kuyu sayısını; verilmesi gereken, çekilmesi gereken su miktarını yine bu kapsamda belirliyoruz.

Ulusal Sulak Alan Envanteri Yönetim Bilgi Sistemi kapsamında bugüne kadar 1 milyon 464 bin 143 hektar alanda 1.673 adet sulak alan tespiti yapılmış ve CBS olarak kullanılmakta olan sisteme girişleri yapılmıştır. Bunların 74'ü denizel ve kıyasal sulak alan, 566'sı karasal sulak alan, 1030 tanesi de yapay sulak alan yani baraj ve göletlerimizdir Sayın Bakanım.

İklim değişikliğinin sulak alanların üzerine etkilerine gelecek olursak ortalama sıcaklık değerindeki artış ve yağış rejimindeki değişiklikler sebebiyle, tabii sonuç olarak, sulak alanlardaki buharlaşma artmakta; aynı zamanda da yağış rejimindeki değişikliklerle birlikte hem kurak dönemlerde artış hem kar yağışlarındaki azalma, düzensiz yağışlar ve taşkınlar olmaktadır. Artan su talebiyle birlikte sulak alanlara daha az su girdiği için yer yer kuraklıklar yaşanmaktadır.

Sulak alanlarda yapmış olduğumuz restorasyon çalışmalarından kısaca bahsetmek istersek Konya Ereğli Sazlıkları -sayın vekilimiz az önce bahsettiler- aşırı kuraklık nedeniyle yüzde 90 oranında kurumuşken Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ve DSİ Genel Müdürlüğünün ortak çalışmasıyla 2012 yılında ortak yapılan bir projeye restorasyon yapıldı. Yaklaşık 6,7 km bir sedde yapılarak Ereğli sazlıklarının yılın 365 günü su tutması sağlandı Sayın Bakanım. Burasıyla ilgili bir dakikalık bir filmimiz var.

(Bu bölümde video gösterimi yapıldı)

DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUSTAFA BULUT
– Ereğli sazlıklarının güncel hâli Sayın Bakanım burası.

Yine, Antalya'nın Elmalı Ovası, elma tarımı bakımından son derece zengin bir ilçemizdir. Ovada bulunan Avlan Gölü kuruduktan sonra ilkbahar aylarında gölde çığ ve sis olayları görülmez olmuştur. Diğer toplantımızda sayın vekillerimiz gündem etmişlerdi bunu. Özellikle elmaların çiçeklenme döneminde sık sık don meydana geldiği için ovadaki elma tarımı yapılan alanlardan önemli bir kısmı kaybolmuştur. Daha sonra Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğümüzle yapılan bir çalışma sonucunda 2004 yılında USAK'ta alınan kararla Avlan Gölü'nün tekrar oluşturulması için Ulusal Sulak Alan Komisyonu kararı alınmış ve gölün boşalmasını sağlayan düdenler benim de bizzat içinde bulunduğum çalışmalarla kapatılmış Sayın Bakanım. Arkasından göl içerisinde geçmekte olan kara yolu eski yerine alınarak burası da ıslah edilmiştir. Şu anda hem sedir ağaçları kurumamakta hem de tekrar Elmalı'nın iklimi eski hâline gelmiştir.

Yine burasıyla ilgili de çok kısa bir tanıtımımız var.

(Bu bölümde video gösterimi yapıldı)

DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUSTAFA BULUT – Avlan Gölü'nün güncel durumu Sayın Bakanım. Şu anda maksimum su kotunda Avlan Gölü'müz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bu da çok önemli bir sulak alanı.

DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUSTAFA BULUT – Sayın Bakanımızın DSİ Genel Müdürlüğü zamanında yapmış olduğu çalışmalarla...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Burası yol değil mi?

DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUSTAFA BULUT – Ortadaki seddeydi, şu uç tarafta gözükenler...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yolu karşıya yaptık.

DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUSTAFA BULUT – Yolu karşıya aldık, yol şu anda üreme adası şeklinde parça parça kaldı. Arkadaki beyaz parçalar yol efendim, yol artık gözükmüyor. Su maksimum seviyeye geldi. Burada hem kuşları hem de sağdaki suyu görüyoruz Sayın Bakanım.

Yine Sayın Bakanım, Ulusal Sulak Alan Komisyonu'nda alınan karar: Kayseri Sultansazlığı'na Zamantı Regülatörü ve tüneliyle yine her yıl yaklaşık Kovalı Barajı'ndan 4 milyon metreküp su veriliyor. DSİ Genel Müdürlüğüyle ortak yapmış olduğumuz bir çalışma ve şu anda sağ tarafta Sultansazlığı'nın eski hâli ve yeni hâlini görüyoruz efendim burada.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Burasını da kurtardık efendim, çok önemli bir proje. Zamantı Tüneli'nden...

DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUSTAFA BULUT – Sayın Bakanım, burası hem Ramsar alanı hem de aynı zamanda ulusal sulak alan.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Zamantı Nehri'nden tünel açarak... Gıcık Tüneli, Kayserililer "Gıcık Tüneli" der.

DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUSTAFA BULUT – Evet.

Sayın Bakanım, yine 1970'lerde kuruyan Konya Çeltik, Akgöl sulak alanı İklim Değişikliği ve Sulak Alanlar Projesi'yle, dış kaynaklı bir projeye, DSİ Genel Müdürlüğümüzle beraber ıslah edildi ve bugün için bu gölde de yine 500 metrelik sedyeye yapılarak su tutulması sağlandı.

Afyonkarahisar Karakuyu Sazlıkları'nda bozulan ekolojik dengenin tekrar restorasyonu için 2018 yılında başlatmış olduğumuz proje devam etmekte, yaklaşık 10.630 dekar alanda çalışmalar sürdürülmektedir; eski hâli ve yeni hâli.

Yine, iklim değişikliği süreciyle ilgili yürütmüş olduğumuz çalışmalarımızda, İklim Değişikliği ve Sulak Alanlar Projesi dış kaynaklı bir projeydi. Sulak alanların korunması ve farklı kullanımları için iklim değişikliğinin etkileri göz önünde bulundurularak bir yaklaşım oluşturulması ve uygulanması için Bolu Yeniçağa Gölü ve Konya Çeltik, Akgöl'de uygulandı. Alman Çevre, Doğa Koruma ve Nükleer Güvenlik Bakanlığı, Uluslararası İklim Girişimi ve Bakanlığımızın ortak girişimiyle gerçekleştirilmiş bir çalışmadır.

Yine, proje bileşenlerinde; ulusal kapasite geliştirilmesi, iklim değişikliğinin azaltılması için model oluşturulması, iklim değişikliğine adaptasyon için model oluşturulması, bilinçlendirme ve farkındalık çalışmaları bizzat gerçekleştirildi. Ben buraları biraz hızlıca geçiyorum.

Burada, Bolu Yeniçağa Gölü'nde yapılan çalışmaları görüyoruz. Bu projeye, ülkemizdeki turbalık alanların yaklaşık olarak 3 bin hektar olduğu da tespit edilmiştir.

İklim değişikliğine bağlı olarak sulak alanların kurumasıyla, bu ekosistemlerdeki karbon hızla ayrışarak karbondioksit hâlinde atmosfere ulaşmaktadır. Sayın Bakanım, bu da, özellikle restorasyonun ne kadar önemli olduğunu, kuraklığın bizi ne kadar çok etkileyeceğini göstermesi bakımından önemlidir.

Turbalık alanlar, karbon tutma kapasitesi bakımından son derece zengin alanlardır. Bu kapsamda Konya Çeltik Akgöl’de yapmış olduğumuz çalışmadan az önce bahsetmiştim. Bilinçlendirme çalışmalarında 2.300 öğrenciye eğitimler verilmiştir.

Orman Koruma Alanlarının Yönetiminin Güçlendirilmesi Projesi’nde kapsamında “Korunan Alanlar ve İklim Değişikliği Türkiye Ulusal Stratejisi”ni hazırladık ve bunlar İklim Değişikliği Ulusal Eylem Planı içerisinde yerini aldı.

Yine, Bakanlığımız döneminde iklim değişikliğiyle ilgili ihtisas heyetleri kurulmuştu, bir çalışma grubu oluşturulmuştu. Yine, bu çalışma grubu da bilinçlendirme çalışmalarında bizzat yerinde.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Akif Bey, bu çalışma grupları çalışıyor mu?

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Yani, zaman zaman çalışıyor ama eski şeyde değil efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani biraz hızlandırın Allah aşkına, bu çok önemli.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Olur efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Böyle bir çalışma grubu vardı.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Tamam, anlaşıldı.

DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUSTAFA BULUT – Sayın Bakanım, yine, 2014-2018 Ulusal Sulak Alan Stratejisi’ne iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin araştırılması ve gerekli uyum tedbirlerinin alınmasına yönelik faaliyetleri dercettik. Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi ve Eylem Planı’na iklim değişikliğinden en çok etkilenecek ekosistemlerin ve türlerin izlenmesi ve korunmasına yönelik faaliyetler dercedildi. Bunun arkasından da... Biliyorsunuz tür koruma eylem planlarımız Bakanlığınız döneminde başlamıştı, biz onları şu anda 100 tür için tamamladık. Şu anda da korunması gereken türlerle ilgili eylem planları, izlenmesi ve onların korunmasıyla ilgili çalışmalar devam ediyor.

Sayın Bakanım, yine, şu anda devam eden iklim değişikliğiyle ilgili 2 tane projemiz bulunuyor. İlki, Önemli Denizel Biyolojik Çeşitlilik Alanlarında İstilacı Yabancı Türlerin Oluşturduğu Tehditlerin Değerlendirilmesi Projesi MARIAS. Ülkemizdeki istilacı yabancı türlerin tespit edilmesi, tehditlerin önlenmesi, kontrolü ve yönetiminde güçlendirilmiş kapasiteler ve yatırımlarla deniz ve kıyı ekosistemlerinin direncinin artırılması hedeflenmektedir. Proje, Küresel Çevre Fonu tarafından destekleniyor. Proje 2018 yılında başlamış olup beş yıllık bir süresi bulunmaktadır. Bu projeye, istilacı yabancı türler konusunda ulusal politikaların oluşturulması, istilacı yabancı türlerin oluşturduğu tehditlerin belirlenmesi ve yönetimi için kapasite geliştirilmesi ve veri paylaşım sisteminin oluşturulması, istilacı yabancı türlerinin girişinin engellenmesi, giriş yapmış olanların yok edilmesi ve kontrol edilmesi, sürdürülebilir yönetiminin sağlanması, önemli denizel biyolojik çeşitlilik alanlarında istilacı yabancı türler nedeniyle zarar görmüş alanların iyileştirilmesine yönelik çalışmaların yapılması hedeflenmektedir. Proje kapsamında çalışma yapılacak türler; balon balığı, deniz salyangozu, aslan balığı, deniz yıldızı ve su sümbülüdür. Çalışacağımız alanlar; Kırklareli’de bulunan İğneada Longoz Ormanları Milli Parkımız, Balıkesir ilindeki Marmara Adaları Deniz Ekosistemleri, Balıkesir Ayvalık Adaları Tabiat Parkı ve Hatay Samandağı Deniz Kaplumbağaları Yuvalama Alanı’dır Sayın Bakanım. ^

Bu konudaki ikinci projemiz, Karasal Ortamlarda ve İç Sularda İstilacı Yabancı Türlerin Tehditlerinin Değerlendirilmesi Projesi TERIAS. İstilacı yabancı türlere yönelik, iç suların ve karasal ekosistemlerin direncinin artırılması hedeflenmektedir. Bu kapsamda strateji, eylem ve yönetim planı hazırlanacaktır; veri tabanı oluşturulup yönetim kapasitesi geliştirilecek ve bilinçlendirme faaliyeti yapılacaktır. Ülkemizde pilot bölgelerde seçilen istilacı türlerin kontrollerine yönelik örnek uygulamaları yapılacaktır. Avrupa Birliği IPA 2 kapsamında desteklenen proje 2019 yılında başlamış olup üç yıldır Sayın Bakanım... Bu konuda çalışacağımız türler: Ham bostan, Doğu Karadeniz Bölgesinde Artvin, Rize, Trabzon'da yayılan, Gürcistan'dan ülkemize giren istilacı bir bitkidir; yeşil papağan, Ankara, İstanbul ve İzmir, bunları parklarımızda görüyoruz artık, bu türle mücadele... Kırmızı yanaklı su kaplumbağası, İzmir, Antalya ve Mersin'de; su maymunu, Meriç Nehri ve Aras Nehri'nde; gümüşü havuz balığı veya İsrail sazani dediğimiz balık, Seyitler Barajı Gölü'nde Afyonkarahisar'da; Doğu Amerika sivrisinek balığı, Acıgöl Gölü, Denizli ve Afyonkarahisar'da. Çalışmalarını yürüteceğiz, bunların görsellerini burada görüyoruz efendim.

İklim değişikliğiyle ilgili yapılması planlanan çalışmalarımıza gelince kısaca Mavi Karbon Projesi dediğimiz bir projemiz var Sayın Bakanım. Bu projeye kıyı ve denizlerde bulunan doğal karbon depolarının korunması ve deniz ve kıyı ekosistemleriyle sulak alanların depoladığı karbon miktarlarının hesaplanması hedeflenmektedir. Projemizin süresi beş yıldır. Balıkesir Ayvalık Adaları Tabiat Parkı, Aydın Dilek Yarımadası Millî Parkı, Bursa Kocaçay Deltası Sulak Alanı ve Denizli Işıklı-Gökgöl Ulusal Sulak Alanı'nda uygulama yapılacaktır. Proje GEF 8 dönemine teklif edilmek üzere hazırdır Sayın Bakanım.

Yine, Türkiye'de korunan alanların çevresindeki köylerde iklime dirençli kırsal kalkınmaya yönelik strateji ve eylem planı geliştirilmesi projesi şu anda teklif aşamasında. Proje, Dünya Bankası destekli olup süresi bir yıldır. İnşallah kabul edilmesini bekliyoruz. Burada, bu projeye iklim değişikliğine, biyolojik çeşitliliğin korunmasına ve kirliliğin önlenmesine yönelik politikalar oluşturulacaktır.

Yine, iklim değişikliğiyle ilgili Kelebeğin Dünyası Projesi var Sayın Bakanımız. Marmara Bölgesi'nde görülen kelebek türlerinin bulunduğu kelebek parkı ve kelebek müzesi kurulacak. Kelebekler hakkında bilgi altyapısı kurulacak ve teknik personel yetiştirilecek. Marmara Bölgesi'nde kelebeklerin kaydı ve haritalaması yapılacak. Ağaçlara zarar veren böceklerle doğal mücadele laboratuvarı kurulacak. İklim değişikliğine uyum hakkında organizasyonlar ve çalıştaylar düzenlenecek. Proje, Avrupa Birliği İklim Değişikliğine Uyum Hibe Programı kapsamında teklif edilmiştir, kabul aşamasındadır efendim.

Yine, Seyfe Gölü'nün ülkemizin önemli koruma alanlarından hem Ramsar alanı hem tabiatı koruma alanı, aynı zamanda doğal sit olan Seyfe Gölü'nün ekolojik restorasyon projesi hazırlanarak Avrupa Birliği İklim Değişikliğine Uyma Hibe Programı kapsamında teklif edildi. Projenin süresi on sekiz ay, Seyfe Gölü ve sulak alan kullanımıyla ilgili mevcut durumun bilimsel yöntemler kullanılarak ortaya konulması, Seyfe Gölü'nün ekolojik restorasyon ve iklim değişikliğine uyumlu yönetim planının oluşturulması, bilinçlendirme ve yaygınlaştırma çalışmaları yapılması hedeflenmektedir.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

Şimdi, Komisyon üyelerimize şöyle bir teklifim var: Yani, acaba daha geniş müzakere etmek için arkadaşlarımızı önümüzdeki hafta çağırırsak, sorularımızı...

MURAT BAKAN (İzmir) – Soru için gelirse, tamam.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sizlerin katkı ve sorularınızı o zaman cevaplandırmasını uygun görür müsünüz?

MURAT BAKAN (İzmir) – Tekrar gelirlerse olur benim için.

DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUSTAFA BULUT – Anlaşıldı Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Öyle yapalım, siz de hazırlık yapın.

Yalnız, benim şöyle bir, sunum yapacaklardan şöyle bir ricam var arkadaşlar: Bakın, sunum yapınca baktığımız zaman hemen görmemiz lazım. Dolayısıyla, mesela bu yazılar, dişi yazı kullanmışsın, olmaz. Saman rengine, özellikle çok açık sarıya parlament lacivert kullanırsın. Bir de sizden vergi almıyoruz, her bir slayt için vergi almıyoruz. Gerekirse bir soru işareti için bir slayt koyacaksın. Oldu mu?

DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUSTAFA BULUT – Anlaşıldı Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Akif Bey bunu arkadaşlara bir ikaz edersen, buradan göremiyoruz yani.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Tamam efendim.

MURAT BAKAN (İzmir) – Bir de Sayın Bakanım yani buraya, bu Komisyona Bakanların, Genel Müdürlerin katılması gerekiyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, bundan sonra Bakanı isterseniz, Bakanı da çağıralım, evvela dinleyelim de.

MURAT BAKAN (İzmir) – Gelsin tabii ki Bakanlık, yasama organı toplanıyor komisyon kuruyor, yardımcısı geliyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bu işle ilgili Bakan Yardımcıları da olduğu için mesela...

MURAT BAKAN (İzmir) – Tamam, Bakanı da gelsin, yardımcısı da...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, diğer şeyi de dinleyelim mi hemen? Arkadaşlarımız bekliyor, hızlı bir şekilde...

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Bir daha geleceklerse o zaman dinleyelim, şimdi ne gerek var?

MURAT BAKAN (İzmir) - Toplantıların başlangıcını bir saat, iki saat öne aldık ama... Çünkü burada da birçok personel var. Onların iftira yetişmesi için en geç 6-6.30'da bitmesi...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – 7'de bitsin.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani 7 geç olur da... 18.30'da bitirelim bundan sonraki toplantıları arkadaşlar.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Bence Orman Mühendisleri Odasını dinleyelim, onlar...

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Onlar da haftaya gelsin.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Buradalar mı? Onları dinleyelim...

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Haftaya dinleyelim.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Yok, yok, onları erteledik daha önceden, onları dinleyelim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İsterseniz bir iki defa şey yaptı Orman Mühendisleri Odamız hakikaten iki defa...

MURAT BAKAN (İzmir) – Ben arkadaşı dinlemeyeceğim. Arkadaşla ilgili çok ciddi iddialar var, onu sizinle paylaşacağım, buranın insicamını bozmak istemiyorum. Eğer o konuşacaksa...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, Orman Mühendisleri Odamız o zaman konuşsun. Çölleşmeyi de haftaya dinleyelim; tamam mı?

MURAT BAKAN (İzmir) – Soru önergesi verdik seninle ilgili, sen ona cevap ver...

ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASI GENEL BAŞKANI HASAN TÜRKYILMAZ – Ben ona cevap vereyim...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Neyse, Sayın Vekilim, soru önergesi vermişsin zaten.

Şimdi, Başkanım, siz çok kısa olarak. Biz, “Sivil toplum kuruluşlarından da çağıralım, odalardan da.” denildiği için sizi çağırıyoruz. Siz kısa olarak on dakika içinde bir sunum yapacak mısınız, yoksa genelde...

ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASI GENEL BAŞKANI HASAN TÜRKYILMAZ – Sunumum var.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kaç dakika sürer? Çünkü...

ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASI GENEL BAŞKANI HASAN TÜRKYILMAZ – Bakanım, on dakika içerisinde bitmesi mümkün değil. Eğer gelecek hafta Komisyona çağırıcaksanız -hanımefendi sağ olsun, nazik davrandı ama- ben gelebilirim mesele çünkü yarım saatlik bir bandı alır. Yirmi dakika demiştiniz ben ona göre hazırlandım. Benim için gelmek sorun değil gelirim ama on dakika içerisinde bir faydamız olmaz.

AHMET AKAY (Şanlıurfa) – Dinleyelim, dinleyelim.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Yirmi dakikaysa ne olacak ya? Dinleyelim, dinleyelim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Dinleyelim, bitsin isterseniz.

ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASI GENEL BAŞKANI HASAN TÜRKYILMAZ – Siz nasıl uygun görürseniz ben size uyarım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi Çölleşmenin ekini de dağıtıyoruz raporları, soruları -eğer olursa- haftaya.

ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASI GENEL BAŞKANI HASAN TÜRKYILMAZ – Sayın Bakanım, değerli...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ben çıkıp geleceğim, Nevzat Bey Başkanlık yapacak efendim; hemen geliyorum ben de.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT CEYLAN – Evet Başkanım, başlayabiliriz.

3.- Orman Mühendisleri Odası Genel Başkanı Hasan Türkyılmaz'ın, küresel iklim değişikliğinin ormanlar üzerindeki etkileri hakkında sunumu

ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASI GENEL BAŞKANI HASAN TÜRKYILMAZ – Sayın Bakanım, Sayın Başkanım, değerli vekillerim; ben de hepinizi şahsım ve Orman Mühendisleri Odamız adına saygı ve hürmetle selamlıyorum.

Gönül arzu ederdi ki zamanımız daha fazla olsun, sizlerle daha detaylı konuşma fırsatı bulalım. Çıkan Vekilimizi de odamızda bekliyorum, inşallah, yedi gün yirmi dört saat bütün sorulara cevap vermeye hazır olduğumuzu huzurlarınızda ifade etmek isterim.

Şimdi, dinleyenlerle alakalı bugünkü sunumda anlaşıldı ki bazı bilgiler eksik olunca sorular da zaman kaybettiriyor. O nedenle şahsımla alakalı iki cümle: Ormancılık mevzuatı itibarıyla mühendislikten Genel Müdürlüğümüzdeki başmüfettişliğine dair tüm görevlerde bulundum, şu anda

Orman Genel Müdürlüğünde başmüfettiş olarak görev yapıyorum, üç yıldır da Orman Mühendisleri Odası Genel Başkanı olarak görevde bulunuyorum. Türkiye’de birçok STK’de üst düzey yöneticilikte bulundum.

Orman mühendisler odamız 6235...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Onları geçin yani...

ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASI GENEL BAŞKANI HASAN TÜRKYILMAZ – Bu önemli Sayın Vekilim.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Anladım da yani biz onları biliyoruz. İklim değişikliğinin ormancılıkla...

ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASI GENEL BAŞKANI HASAN TÜRKYILMAZ – Tam da onu söyleyeceğim zaten. 15 şube ile, 18 bin üye ile biz, Türkiye’deki gündeme ait konuları takip ediyoruz.

Şimdi, küresel iklim değişikliğiyle ilgili ben Sayın Bakanımızın bize gönderdiği yazıya uygun bir sunum hazırladım. Önce iklim değişikliği, burada... Diğer sunumlar da bizlere geliyor, her birini tek tek inceliyorum, okuyorum. Küresel iklim değişikliğinin ana konusu nedir? Sebebi ne olursa olsun dünya genelinde iklimin ortalama durumunda meydana gelen orta ve uzun dönemli değişimleri ifade etmektedir. İklim değişikliği, iklimin sisteminin enerji kaynağı olan güneş radyasyonunun dünyaya ulaşan ve diğer miktarı ile doğru ilişkili olduğunu biliyoruz. İklim değişikliği doğa sebebiyle meydana gelebildiği gibi, insan faaliyetleriyle meydana gelebilmektedir. Doğal iklim değişikliğine baktığımızda yaklaşık 4,57 milyar yaşında olduğu hesaplanan dünyamızda, jeolojik devirler süresince sayısız küresel iklim değişiklikleri yaşanmış, buzul hareketleri, kıtasal hareketler volkanik faaliyetler, güneşte meydana gelen değişiklikler gibi doğal sebeplerle meydana gelmiş büyük iklim değişiklikleri jeolojik katmanlarda kayıtlı olarak günümüze kadar ulaşmıştır defalarca.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Biz bunları biliyoruz beyefendi. Yani bunlarla bize ders vermeyin burada. Ne yaptysanız onu anlatın. Orman Mühendisleri Odası iklim değişikliğiyle ilgili ne yapıyor, ne yapılması gerektiğini söylüyor? Bunları geçin.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Başkanım, zaman darlığı var. Bunlar çok tekrarlanmış konular onun için biraz bu kısımları atlayarak neticeye gidersek memnun oluruz.

ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASI GENEL BAŞKANI HASAN TÜRKYILMAZ – Sayın vekillerim, görüşlerinize saygı duyuyorum, o zaman bizim nasıl konuşacağımızı da yazıda bildirirseniz ona göre konuşuruz. Bana yazılan yazıda Sayın Başkanımız, iklim değişikliğini süreciyle alakalı... Sonunda da eğer sunumu da gönderirim size baktığınızda görürsünüz, orada var.

Bu noktada insan etkisi önemli, şu anda bizi ilgilendiren konu iklim değişikliği insanın etkisi.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Hayır, siz Orman Mühendisleri Odası olarak iklim değişikliği konusunda ne yapıyorsunuz? Neler yapılması gerekiyor? Sadece onları anlatın.

ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASI GENEL BAŞKANI HASAN TÜRKYILMAZ – Ülkemizdeki süreci de biliyorsunuz o zaman. O görüşlere de ihtiyacınız... Tamam.

İklim değişikliği ve ormanlar... Orman Mühendisler Odası olarak bu sürece nasıl bakıyoruz? İklim değişikliği, küresel iklim değişikliği konusu ormanlar bir yandan iklim değişikliğinden en fazla etkilenen unsurlar arasında yer alırken diğer yandan da iklim değişikliğinin etkilerinin azaltılması konusunda önemli bir araç olarak önümüze çıkmaktadır.

İklim değişimine etkisi ormanların... İklim değişikliği, atmosferde bulunan sera gazları tarafından tutulan güneş radyasyonundaki artış nedeniyle ortalama sıcaklıklarda yükselmeye bağlı olarak bozulan küresel ısı dengesi sonucunda yaşanan ekstrem hava olaylarını ifade etmektedir.

Geçiyorum, ülkemiz ormanlarında yılda 40 milyon ton oksijen üretilmektedir. Ayrıca, ormanlar yazın sıcaklığı 5-6 derece azaltmakta, ısı adalarının oluşmasına etki etmektedir.

İklim değişiminin ormanlar üzerindeki etkileri -ki buna göre sonda beş altı slaytta tavsiyelerimizi sunacağız- sıcak ve kurak devrenin uzunluğu şiddetindeki artışa bağlı olarak orman yangınlarının frekansı, etki alanı ve süresi artmaktadır. İklim değişiminin sonucu olarak meydana gelen iklim kuşaklarındaki kaymaya uyum gösteremeyen fauna ve flora yok olmaktadır.

Ben atlayarak gideyim, Sayın Vekilimizin dediğini de dikkate almış olarak bunları madem öyle sunumdan sizler okursunuz, zaten "Biliyoruz." dediniz.

Ülkemiz ormanlarında bir hektarda yaklaşık 55 ton karbon depolandığı hesaplanmaktadır. Örneğin, bir 100 yaşındaki kayın ağacının saatte ortalama şu anda burada bulunan 40 kişinin çıkarttığı karbondioksiti absorbe ettiği ve depoladığı bilinmektedir. Karbondioksit tutma ve salma kapasitelerindeki değişiklikler doğal hazine ve yutakların zayıflamasına neden olabilmektedir.

İklim değişikliği Türkiye'den özellikle, çölleşme tehdidi altındaki yarı kurak ve yarı nemli bölgelerinde yani İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Ege ve Akdeniz Bölgelerinde ormancılık açısından olumsuz etkilere yol açmaktadır. Son yıllarda Türkiye ormanlarında artış kaydeden toplu ağaç kurumaları ve zararlı böcek salgınlarnının, iklim değişiminin neden olduğu kuraklık ve ekstrem hava olaylarından kaynaklandığı bilinmektedir. Ağaçların zayıf düşmesi, ormanların fırtına, kar, çığ ve benzeri gibi meteorolojik afetler etkilerine karşı direncini de düşürmekte dolayısıyla dayanıksız hâle gelmektedir.

Bunlar sunumun diğer slaytlarında, madem zaman sıkıntısı var atlayarak geçiyorum. Sunum zaten komisyonumuzun tüm üyelerine verildi, oradan detaylı vaziyette bakılabilir. İstenilene uymaya gayret ediyorum.

Asıl bizim, gelecek stratejisi... Yani biz iklim değişikliğiyle alakalı söylenen tüm süreçlerle ilgili katkılar madem metinsel olarak isteniyor, onları yazılı olarak sunduk. Burada ormancılık sektöründe iklim değişikliğine uyumda neler yapılması lazım? Türkiye, On Birinci Kalkınma Planı'nda ormanla ilgili iklim değişikliği etkileri azaltma ve uyum faaliyetlerini destekleyen çeşitli stratejiler hedeflemektedir. Bunların içerisinde diğer verilere ulaşılabilir ama en önemlisi iklim değişikliği uyumu desteklemek için şehirlerde bahçelerin kurulması. Şu anda köyden kente göçün arttığı bir dönemde, Sayın Bakanımızın Bakanlığı döneminde Türkiye'de 81 ilde kent ormanları algısı resmîyet kesbetti ve çok ciddi manada ilçeler bazına kadar geliştirildi. Doğru bir adım olduğunu ifade ediyoruz, iklim değişikliğine en önemli faydalardan birisinin bu olduğunu ifade ediyorum.

Şu anda da Millet Bahçeleri Projesi tüm Türkiye gündemine getirildi, inşallah gerçekleştirilir. İklim değişikliği üzerindeki önemli etkilerinden birisi olacak. Bir de INDC Ulusal Katkı Taahhüdü kapsamında Türkiye'de sera gazı emisyonunun yüzde 49'lardan yüzde 21'lere kadar 2030 yılına kadar geri çekilmesi taahhüdü söz konusu, inşallah buna da Türkiye olarak ulaşıyoruz diye ifade ediyorum.

Asıl istenen gelecekte ne yapılması lazım ki biz bu iklim değişikliğiyle alakalı riski ortadan kaldıralım." konusunu ifade etmek istersek küresel iklim değişikliğine karşı ülkemizde ormancılık faaliyetleri açısından alınması gereken önemli tedbirler şöyledir: İklim değişikliğinin etkisiyle tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de geçmişe göre daha büyük ve daha fazla sayıda orman yangını

meydana gelmektedir. Orman yangınlarıyla mücadelede erken müdahaleyi ve etkin mücadeleyi misyon edinmiş Orman Genel Müdürlüğümüz, bu alandaki kapasitesini yıllarca artırmış ve araç olarak optimum seviyeye ulaşmıştır.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Orman Mühendisleri Odası olarak siz ne yapıyorsunuz, onu anlatın?

OTURUM BAŞKANI NEVZAT CEYLAN – Nur Hanım, bitiyor zaten.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Ama yani anladım da...

OTURUM BAŞKANI NEVZAT CEYLAN – Sayın Vekilim, bitiyor.

Başkanım devam edin, lütfen devam edin.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Bitiyor, dinleyin ya.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Şimdi, arkadaşlar, Orman Mühendisleri Odası görüşleriyle yapılması gerekenleri sivil toplum örgütü olarak...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Orman Mühendisleri Odasının ne yaptığını anlatın.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Orman Mühendisleri Odası devletin adına iş yapmaz ki. Görüşlerini ve tavsiyelerini sunuyor.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT CEYLAN – Başkanım, lütfen...

Başkanım devam eder misiniz?

ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASI GENEL BAŞKANI HASAN TÜRKYILMAZ – Sayın Başkanım konuşabilir miyim?

Siz nasıl dersiniz “Bitirin.” dersiniz, ben bitiririm.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT CEYLAN – Tamam, devam edelim.

ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASI GENEL BAŞKANI HASAN TÜRKYILMAZ – Sayın Vekilimiz, Orman Mühendisleri Odasını tanımak istemediği için ne yaptığımızı soruyor. Biz icra değiliz, biz sivil toplum kuruluşuyuz, meslek örgütüydük. Üniversiteden mezun olduktan ölene kadar tüm meslek mensupları bize üyedir. Yani genel müdür de bizim üyemizdir, bakan da bizim üyemizdir, işsiz mühendis de bizim üyemizdir. Onların, icranın yapacağı cümleyi ben nasıl kullanayım? Siz benden icra işi istiyorsunuz.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – O zaman o STK’de durmayacaksınız. Siz ne olduğunu bilmeden orada oturuyorsunuz.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Başkanım, siz devam edin.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT CEYLAN – Başkanım, lütfen, devam edin.

Nur Hanım, lütfen...

ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASI GENEL BAŞKANI HASAN TÜRKYILMAZ – Orman Genel Müdürlüğü fiziki olarak tüm altlıkları sağlamış olmakla beraber Türkiye’deki en önemli iklim değişikliğinin, orman varlığının korunup artmasına katkı sağlayacak, yangınların azalmasını sağlayacak insan kaynağı sıkıntısı Türkiye’de hâlâ çözülmemiştir; devletimiz olarak biz bu adımı atarsak orman yangınlarına daha erken müdahale, ormanları daha erken zamanda söndürme ve koruma imkânına sahip oluruz. İklim değişikliğine ormancılık olarak verebileceğimiz en mühim katkı, ormanların daha az yanmasıdır, hiç yanmamasıdır.

Ormansızlaşmanın önüne geçebilmek amacıyla tarım orman ve tarım yerleşim yeri ara kesitinde kentleşme baskısının azaltılmasına yönelik önlemler alınması gerekmektedir. Kentsel alanlarda açık ve yeşil alan sistemlerinin artırılması teşvik edilmeli ve kent ormancılığı mümkün olduğunca geliştirilerek ısı adası oluşumu önlenmelidir. Ülkemiz ormanlarının korunmasını sağlamak için iklim değişikliğinin ormanlar üzerindeki olumsuz etkilerini, bu etkilerin nasıl ve ne zaman ortaya çıkacağını doğru bir şekilde öngörebilmek, iklim değişikliğinin çevresel ve sosyoekonomik etkilerinin hafifletilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. İklim değişikliğinin orman ekosistemler üzerine etkilerinin değerlendirilmesi ve buna yönelik uyum stratejilerinin geliştirilmesi konusunda bilimsel araştırmalar teşvik edilmeli. Sayın Vekilim, bu noktada üniversitemizde 12 araştırma enstitü müdürlüğümüz 12 orman fakültemiz var. İklim değişikliğiyle alakalı mutlaka buralarda “Devlet ricalinin, yönetim erkinin yönlendirme yaparak bilimsel raporlar alması ve siz yürütme erkinin, icranın önüne koyması gerekir.” görüşünü ifade ediyoruz.

İklim değişikliğinin etkisiyle ağaç türlerinin alansal yayılışında ve ormanın tür bileşiminde, zararlı böcek popülasyonunun oluşumunda ve büyüklüğünde beklenen önemli değişiklikler için bugünden tedbirler alınmalıdır. İnsan kaynaklı sera gazı emisyonunun yüzde 17’si başta ormansızlaşma olmak üzere arazi kullanımındaki değişimden kaynaklanmaktadır. Ormanların kaybını ve azalmasını durdurmak ve tersine hareket ettirmek, bütün olumlu iklim enerji senaryolarının başlıca unsurlarından biridir. Bu nedenle arazi kullanımıyla ilgili planlamaların yeniden gözden geçirilerek ormansızlaşmayı engelleyecek düzenlemeler yapılması uygun olacaktır. Kuraklığa dayanıklı ağaç türlerinin tespit edilerek... Bunu Sayın Bakanımızın Bakanlığı döneminde yangın alanlarının genişlemesini engellemek için YARDOP diye bir proje üretildi; Yangınlara Dirençli Ormanlar Tesisi Projesi. Bunun mutlaka hayata geçirilip -ki uygulanıyor- yaygınlaştırılarak orman kaybını önleyici tedbirlerin alınması gerekiyor. Orman, mera, tarım ve yerleşim yerleri gibi arazi kullanımları ve değişikliklerinin iklim değişikliği üzerindeki olumsuz etkilerinin sınırlandırılmasına imkân verecek düzenlemeler yapılmalıdır bu da sayın vekillerim, sizin bulunduğunuz yüce Meclisimizin ana görevlileri arasındadır.

Arazi kullanımı ve ormancılık konusunda iklim değişikliğiyle mücadeleye yönelik yasal ve kurumsal yapının güçlendirilmesi amacıyla gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. İklim değişikliğine uyum yaklaşımı, ekosistem hizmetleri, biyolojik çeşitlilik ve ormancılık politikalarına entegre edilmesi sağlanmalıdır. İklim değişikliğinin biyolojik çeşitlilik ve ekosistem hizmetleri üzerindeki etkilerinin belirlenmesi ve izlenmesi için yapılacak akademik çalışmalar desteklenmelidir.

Son maddemiz olarak, iklim değişikliğinin geleceğimizin en önemli sorunlarından biri olarak öngörülmesi sebebiyle, ulusal ölçekli plan ve stratejiler kapsamında kurumlar arası işbirliğini ve kaynakların efektif kullanımının düzenleneceği, yenilikçi bir anlayışın ortaya çıkması gerekmektedir. Son iki slaytımızdan birincisinde şunu ifade ediyoruz: Artık küresel iklim değişikliği karşısında en gerçekçi tavır, ülke insanımızı yeşil vatanımız olan ormanlarımızın önemi konusunda bilinçlendirerek hava, su ve toprak dengesini bozmadan, kirlenmeden kullanmayı öğrenmekten ve hepsinden önemlisi, gelecek nesillerin yaşam hakkına saygı duymaktan geçmektedir.

Toplumsal bilinci artırmaya yönelik olarak Orman Mühendisleri Odamız tarafından on beş şube başkanımız ile hazırlanan su temalı on beş saniyelik videoyu Sayın Bakanımızın bulunduğu ortamda huzurlarınızda arz ediyorum

(Video gösterimi yapıldı)

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, Hasan Bey, çok teşekkür ederiz.

Tabii, arkadaşlardan iftara yetiştirecekler var. Sizi iki defa çağırdığımız için bu sefer de dinleyelim dedik.

Çok teşekkür ediyoruz.

ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASI GENEL BAŞKANI HASAN TÜRKYILMAZ - Sayın Bakanım, zatalinize Komisyon adına ormancılıkla ilgili ekosistemi korumak için iki tane kitabımız var, onu Komisyon adına zatalinize takdim etmek isteriz, görevli arkadaşlar verirlerse.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çok sağ olun, teşekkür ederiz.

ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASI GENEL BAŞKANI HASAN TÜRKYILMAZ - Tüm heyete de saygılar sunuyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Haftaya ilk iş olarak çölleşmeyi sunum olarak alalım, sorular da alacağız; Milli Parkların sorularıyla, çölleşmenin sorularını haftaya alacağız. Buna göre sunumun nasıl olacağı, görülecek şekilde yaparsanız memnun oluruz.

Hayırlı iftarlar.

Önümüzdeki hafta salı günü saat 13.59'da toplanmak üzere toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati:18.58

